

Valsts darba inspekcijas
2006.gada darbības pārskats

RĪGA

Saturs

<i>Lietotie saīsinājumi un apzīmējumi</i>	ii
<i>Attēlu rādītājs</i>	iii
<i>Tabulu rādītājs</i>	iv
<i>Vadības ziņojums</i>	1
1. <i>Vispārīgā informācija par Valsts darba inspekciju</i>	2
1.1. Tiesiskais statuss, funkcijas un uzdevumi	2
1.2. Struktūra un uzraudzības zona	3
1.3. Personāls un materiālais nodrošinājums	
2. <i>Valsts darba inspekcijas 2006.gada darbības analīze</i>	6
2.1. Kvantitatīvie un kvalitatīvie rādītāji	6
2.2. Prioritātes	8
2.2.1. Nelegālās nodarbinātības samazināšana	8
2.2.2. SLIC informatīvās un inspicēšanas kampaņa “ Azbests-2006”	12
2.2.3. Eiropas nedēļas aktivitātes	16
2.3. Preventīvais darbs	20
2.4. Inspicēšanas darba analīze	21
2.5. Bīstamo iekārtu uzraudzība	25
2.5.1. Bīstamo iekārtu reģistrācija un pārbaudes	25
2.5.2. Bīstamo iekārtu avārijas	27
2.6. Tirgus uzraudzība	28
2.7. Piemērotās sankcijas	30
2.8. Iesniegumu izskatīšana	31
2.9. 2006.gadā darbā notikušo nelaimes gadījumu analīze	36
2.10. 2006.g. atzīto arodslimību analīze	42
3. <i>Valsts darba inspekcijas darba kvalitātes pilnveidošana</i>	48
3.1. Personāla izglītošana un kvalifikācijas celšana	48
3.2. Informatīvās sistēmas attīstība un pilnveidošana	49
3.3. Iekšējais audits	50
4. <i>Valsts darba inspekcijas sadarbība ar valsts un pašvaldību institūcijām un sabiedriskām organizācijām</i>	52
5. <i>Valsts darba inspekcijas sabiedrisko attiecību aktivitātes</i>	54
6. <i>Valsts darba inspekcijas īstenotie Eiropas sociālā fonda un TF projekta pasākumi</i>	57
6.1. Eiropas sociālā fonda projekta “Darba drošības sistēmas un darba attiecību uzraudzības pilnveidošana” aktivitātes	57
6.2. TF projekta “Arodveselības un darba drošības sistēmas tālāka attīstība” aktivitātes	61
7. <i>Valsts darba inspekcijas starptautiskā sadarbība</i>	65
8. <i>Eiropas Darba drošības un veselības aizsardzības aģentūras Latvijas nacionālā kontaktpunkta darbība</i>	67
9. <i>Valsts darba inspekcijas finansējums un tā izlietojums 2006.gadā</i>	68
<i>Pielikums Nr.1 Valsts darba inspekcijas 2006.gada darbības skaitliskie rādītāji</i>	70
<i>Pielikums Nr. 2 Pārskats par notikušajiem nelaimes gadījumiem darbā 2006.gadā</i>	73
<i>Pielikums Nr.3 Pārskats par 2006.gada atzītajām arodslimībām un to izveidošanās cēloņiem darbojošos uzņēmumos</i>	88

Lietotie saīsinājumi un apzīmējumi

Aģentūra – Eiropas Darba drošības un veselības aizsardzības aģentūra;
Asociācija – Starptautiskā Darba inspekciju asociācija;
DDVI – Drošākas darba vietas iniciatīva;
DVVI – Darba un vides veselības institūts;
DLTSA – Darba lietu trīspusējās sadarbības apakšpadome;
EK – Eiropas Komisija;
EN – Eiropas nedēļa;
ERAF – Eiropas reģionālās attīstības fonds;
ES – Eiropas Savienība;
ESAW – Eiropas statistika par nelaimes gadījumiem darbā;
ESF – Eiropas sociālais fonds;
IAL – Individuālie aizsardzības līdzekļi;
IP – Informācijas padome;
IVI – Izglītības valsts inspekcija;
Kontaktpunkts – Eiropas Darba drošības un veselības aizsardzības aģentūras Latvijas nacionālais kontaktpunkts;
LBAS – Latvijas Brīvo arodbiedrību savienība;
LDDK – Latvijas Darba devēju konfederācija;
LM – Labklājības ministrija;
LR – Latvijas Republika;
MK – Ministru kabinets;
MVU – Mazie un vidējie uzņēmumi;
NIVA – Ziemeļvalstu arodveselības kvalifikācijas paaugstināšanas institūts;
NVA – Nodarbinātības valsts aģentūra;
OVP – Obligāta veselības pārbaude
PTAC – Patērētāju tiesību aizsardzības centrs;
RTU – Rīgas Tehniskā universitāte;
RVDI – Reģionālā Valsts darba inspekcija;
SDO – Starptautiskā darba organizācija;
SLIC – Vecāko darba inspektoru komiteja;
VAS – Valsts administrācijas skola;
VDI – Valsts darba inspekcija;
VDI AGJJ – Valsts darba inspekcijas Atbildības grupa juridiskajos jautājumos;
VDI AVS AG – Valsts darba inspekcijas Arodveselības speciālistu atbalsta grupa;
VDI IS – Valsts darba inspekcijas Informatīvā sistēma;
VID – Valsts ieņēmumu dienests;
VSAA – Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūra;
VSI – Valsts sanitārā inspekcija;
VUGD – Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienests.

Attēlu rādītājs

1.attēls. VDI struktūra.....	3
2.attēls. VDI reģionālais sadalījums.....	4
3.attēls. Ar azbesta klātbūtni saistīto uzņēmumu sadalījums pēc nodarbināto skaita.....	13
4.attēls. Uzņēmumu sadalījums pēc azbesta izmantošanas veida.....	13
5.attēls. Bērnu un jauniešu plakātu izstāde "Mans darbs - drošs darbs" kinoteātrī „Rīga”..	17
6.attēls. VDI direktore R.Elce apbalvo jauniešu video konkursa uzvarētāju.....	17
7.attēls. Labās prakses balvas 2006 ieguvēji - A/S „GRINDEX” pārstāvji.....	18
8.attēls. Seminārs „Drošas darbavietas iniciatīva” Rīgā, 2006.gada 7. septembrī.....	19
9.attēls. Uzraudzībā esošo un apsekoto uzņēmumu skaits 2006.gadā Baltijas valstīs.....	22
10.attēls. Apsekojumu un pārkāpumu skaita dinamika.....	22
11.attēls. Pārkāpumu skaits vienā rīkojumā pa gadiem.....	23
12.attēls. Konstatēto pārkāpumu sadalījuma dinamika pa gadiem.....	23
13.attēls. Bīstamo iekārtu reģistrācijas dinamika 2006.gadā	25
14.attēls. Bīstamo iekārtu avāriju skaita salīdzinājums pa gadiem.....	27
15.attēls. Apturēto iekārtu skaita dinamika	30
16.attēls. Uzlikto naudas sodu dinamika.....	31
17.attēls. Apstrīdēto administratīvo aktu procentuālais sadalījums.....	33
18.attēls. Nelaimes gadījumos kopējais cietušo skaits uz 100 000 darbiniekiem (1995. – 2006.).....	37
19.attēls. Nelaimes gadījumos bojā gājušo un smagi cietušo skaits uz 100 000 darbiniekiem (1995. - 2006.).....	37
20.attēls. 2006.gadā notikušos nelaimes gadījumos cietušo skaita sadalījums uz 100 tūkst. darbiniekiem pa Latvijas rajomiem.....	39
21.attēls. Pirmreizējo arodslimnieku un arodslimību gadījumu skaits Latvijā uz 100000 nodarbinātajiem (2002. – 2006.).....	43
22.attēls. Pirmreizējo arodslimnieku skaits (2002. – 2006.).....	43
23.attēls. Slimību skaits pa arodslimību grupām.....	46
24.attēls. Masu medijos publicētās vai pārraidītās informācijas tematika.....	55
25.attēls. Informācijas kanālu veidi.....	55
26.attēls. Kampanjas „Darba līgums strādā!” atklāšana.....	56
27.attēls. VDI amatpersonas sniedz konsultācijas informatīvās teltis apmeklētājiem.....	56

Tabulu rādītājs

1.tabula. VDI nelegālo nodarbinātības mērķa akcija 2006.gadā.....	9
2.tabula. 2006 g. pārskats par VDI uzticības (anonīmo) telefonu saņemto informāciju.....	10
3.tabula. VDI uzticības (anonīmā) tālruņa zvanu analīze par 2006.gadu.....	11
4.tabula. „Azbesta 2006” kampaņas rezultātu atbilstība likumdošanas prasībām.....	14
5.tabula. Informācija par bīstamo iekārtu pārbaudēm 2006.g.....	26
6.tabula. 2006.gada bīstamo iekārtu avārijas	27
7.tabula. Dati par atklātajiem tirgus uzraudzības atbilstības prasību pārkāpumiem.....	29
8.tabula. Citi tirgus uzraudzības pasākumi.....	29
9.tabula. Izskatīto rakstisko iesniegumu dinamika.....	32
10.tabula. Apstrīdētie administratīvie akti 2006.gadā.....	33
11.tabula. Informācija par 2006.gadā Administratīvajā tiesā iesniegtajiem pieteikumiem par VDI amatpersonu izdotajiem administratīvajiem aktiem un faktisko rīcību.....	34
12.tabula. 2006.gadā administratīvajā tiesā vesto lietu, kurās kā atbildētājs ir VDI, sadalījums pa tiesu instancēm.....	34
13.tabula. 2006.gadā spēkā stājušies tiesas spriedumi lietās, kurās kā atbildētājs ir VDI..	35
14.tabula. VDI aktīvi un pasīvi (kopsavilkuma bilance latos).....	68
15.tabula. Valsts budžeta līdzekļu izlietojums (latos).....	68
Pielikums Nr.1 Valsts darba inspekcijas 2006.gada darbības skaitliskie rādītāji:	
1.1.tabula. Valsts darba inspekcijas 2006.gada darbības skaitliskie rādītāji.....	70
Pielikums Nr.2 Pārskats par notikušajiem nelaimes gadījumiem darbā 2006.gadā:	
2.1 tabula. Reģistrētos nelaimes gadījumos cietušo skaita sadalījums pa republikas rajoniem.....	73
2.2.tabula. Nelaimes gadījumos cietušo sadalījums pa nozarēm.....	74
2.3.tabula. Nelaimes gadījumu sadalījums pa uzņēmuma veidiem.....	76
2.4. tabula. Nelaimes gadījumu sadalījums pa uzņēmuma grupām.....	76
2.5.tabula. Nelaimes gadījumos cietušo sadalījums pa profesijām.....	77
2.6.tabula. Nelaimes gadījumos cietušo skaita sadalījums pēc to instruēšanas.....	78
2.7.tabula. Nelaimes gadījumos cietušo sadalījums pēc darba stāža amatā.....	78
2.8.tabula. Nelaimes gadījumos cietušo sadalījums pēc dzimuma.....	78
2.9.tabula. Nelaimes gadījumos cietušo sadalījums pēc to vecuma.....	78
2.10.tabula. Nelaimes gadījumos cietušo skaits pa mēnešiem.....	79
2.11.tabula. Nelaimes gadījumu sadalījums pēc nelaimes gadījumu cēloņiem.....	79
2.12.tabula. Nelaimes gadījumos cietušo sadalījums pēc traumēšanas faktoriem.....	80
2.13.tabula. Nelaimes gadījumu sadalījums pēc ievainotām ķermeņu daļām.....	81
2.14.tabula. Nelaimes gadījumu sadalījums pēc ievainojuma rakstura.....	82
2.15.tabula. Nelaimes gadījumos zaudēto darba nespējas darba dienu skaits.....	83
2.16.tabula. Darba devēja zaudējumi, kas saistīti ar nelaimes gadījumu.....	83
2.17.tabula. Ierosinātas krimināllietas.....	83
2.18.tabula. Detalizēts informācijas apkopojums par 2006.gadā notikušajiem nelaimes gadījumiem darbā reģionu griezumā.....	84
2.19. tabula. Dati par 2006.gadā notikušajiem nelaimes gadījumiem darbā nodarbināto vecuma griezumā.....	84
2.20.tabula. Dati par 2006.gadā notikušajiem nelaimes gadījumiem darbā nodarbināto darba stāža griezumā.....	84
2.21.tabula. Dati par 2006.gadā notikušajiem nelaimes gadījumiem darbā pēc cēloņiem..	85
2.22.tabula. Dati par 2006.gadā notikušajiem nelaimes gadījumiem darbā pēc profesiju grupām.....	85
2.23. tabula. Dati par 2006.gadā notikušajiem nelaimes gadījumiem darbā pēc dzimuma nozaru griezumā.....	85
2.24.tabula. Dati par 2006.gadā notikušajiem nelaimes gadījumiem darbā pēc profesiju grupām reģionu griezumā.....	86

2.25. tabula.	Dati par 2006.gadā notikušajiem nelaimes gadījumiem darbā pēc profesiju grupām darba stāža griezumā.....	86
2.26.tabula.	Dati par 2006.gadā notikušajiem nelaimes gadījumiem darbā pēc cēloņiem reģionu griezumā.....	87
Pielikums Nr.3 Pārskats par 2006.gada atzītajām arodslimībām un to izveidošanās cēloņiem darbojošos uzņēmumos:		
3.1.tabula.	Reģionos reģistrētie arodslimību gadījumi.....	88
3.2.tabula.	Arodslimību gadījumu sadalījums pēc vecuma.....	89
3.3.tabula.	Arodslimību gadījumu sadalījums pēc dzimuma.....	89
3.4.tabula.	Arodslimību gadījumu sadalījums pēc profesiju grupām, atbilstoši profesiju klasifikatoram.....	89
3.5.tabula.	Arodslimību gadījumu sadalījums pēc ekonomiskās darbības veidiem atbilstoši NACE klasifikatoram.....	90
3.6.tabula.	Arodslimību grupas un kods atbilstoši 10. starptautiskajai slimību klasifikācijai.....	92
3.7.tabula.	Arodslimību gadījumu sadalījums pēc seku grupām (darbspēju zaudējums)...	93
3.8.tabula.	Arodslimību gadījumu sadalījums pēc cēloņu grupām.....	93
3.9.tabula.	Arodslimību gadījumu sadalījums pa uzņēmuma veidiem.....	93
3.10.tabula.	Arodslimību gadījumu sadalījums pa uzņēmumu grupām.....	94
3.11.tabula.	Arodslimību gadījumu sadalījums pēc darba riska faktoru iedarbības laika....	94
3.12.tabula.	Arodslimību gadījumu sadalījums pēc arodslimnieku kopējā darba stāža.....	94
3.13.tabula.	Arodslimību gadījumu sadalījums pēc seku grupām uz DVHR sastādīšanas brīdi.....	95
3.14.tabula.	Veiktie pasākumi arodslimību profilaksei.....	95

Vadības ziņojums

2006.gads Valsts darba inspekcijai (VDI) bija būtisku pārmaiņu un nozīmīgu pasākumu gads. 2006.gadā 26. maijā ar Labklājības ministrijas rīkojumu Nr. 260/08-04.01 tika nomainīta VDI vadība un par VDI direktori tika iecelta Rīgas RVDI vadītāja Rita Elce, kura uzsāka nopietnas strukturālas izmaiņas, paaugstinot VDI kapacitāti un nodrošinot darbības kvalitātes paaugstināšanu, kā arī turpinot uzraudzības procesu pilnveidošanu. Būtiskas VDI aktivitātes bija saistītas ar dalību divos starptautiskos projektos, kuru mērķis ir attīstīt VDI administratīvās spējas, pilnveidot inspektoru kvalifikācijas celšanas un apmācības procesu, kā arī veicināt preventīvo darbu darba drošības un veselības aizsardzības jomā. Lielu ieguldījumu VDI kapacitātes celšanā deva realizētais Eiropas Savienības (ES) struktūrfondu projekts - Eiropas Sociālā fonda nacionālās (ESF) programmas “Atbalsts kapacitātes stiprināšanai par darba tirgus un dzimumu līdztiesības politikas ieviešanu atbildīgajās institūcijās, informācijas izplatīšanai un izpratnes paaugstināšanai” projekts “Darba drošības sistēmas un darba attiecību uzraudzības pilnveidošana”. 2006.gadā tika saņemti Starptautiskās darba organizācijas Trīspusējais Latvijas darba inspekcijas audita ziņojums, kas ietvēra VDI darbības sistēmas atsevišķo sastāvdaļu vērtējumu un ieteikumus, kas kalpo par pamatu turpmākai VDI darbības sistēmas pilnveidošanai un tālākai attīstībai. Šajā periodā tika uzsākta ES programmas „Pārejas līdzekļi administratīvās spējas stiprināšanai” projekta „Arodveselības un darba drošības sistēma (tālāka attīstība)” īstenošana, kas veicināja VDI attīstību.

2006.gadā VDI piedalījās ES līmenī organizētajos pasākumos, tika veikta Eiropas nedēļas informatīvā kampaņa “*Jaunatne un darba drošība un veselības aizsardzība*”, kuras moto bija “Drošs sākums”. Minētā pasākuma ietvaros tika organizēti pieci semināri par tēmu “Drošas darbavietas iniciatīva - labāka darba vieta visiem”, kas notika piecās Latvijas pilsētās. Tos apmeklēja 375 mazo un vidējo uzņēmumu vadītāji un darba aizsardzības speciālisti. Semināru norises laikā tika izplatīti vairāk nekā 5000 informatīvo materiālu par darba drošību un veselības aizsardzību.

Pārskata periodā tika organizēta Vecāko darba inspektoru komitejas (SLIC) informatīvā un inspicēšanas kampaņa “*Azbests-2006*”, kuras ietvaros reģionos tika noorganizēti deviņi semināri darba devējiem un inspektoriem par darbu ar azbesta materiāliem, izplatīti informatīvie materiāli, kā arī SLIC izstrādātās „Vadlīnijas darbam ar azbesta materiāliem”.

VDI pārskata periodā realizēja Labklājības ministrijas 2006.gada prioritātes, viena no tām bija nelegālās nodarbinātības mazināšana, īstenojot Ministru kabineta 2004.gada 2.novembra rīkojumu Nr.836 „Par pasākumu plānu 2005. - 2009.gadam Valsts darba inspekcijas administratīvās spējas paaugstināšanai saistībā ar nelegālās nodarbinātības samazināšanu”. 2006.gadā VDI tika izveidotas papildus 7 štata vietas, līdz ar to kopumā nelegālās nodarbinātības samazināšanas jomā norīkoti 16 inspektori. Lai nodrošinātu nelegālās nodarbinātības mazināšanu, 2006.gadā tika veikti apsekojumi, galvenokārt, to nozaru uzņēmumos, kuru saimnieciskā darbība ir saistīta ar paaugstinātu nelegālās nodarbinātības risku (būvniecība, mazumtirdzniecība un vairumtirdzniecība, lauksaimniecība, skaistumkopšana, veselības aprūpe). Savukārt, lai paaugstinātu informētības līmeni sabiedrībā par nelegālās nodarbinātības mazināšanu valstī, tika organizētās informatīvās kampaņas un preventīvie pasākumi darba tiesību jomā.

Valsts darba inspekcijas direktore

R. Elce

1. Vispārīgā informācija par Valsts darba inspekciju

1.1. Tiesiskais statuss, funkcijas un uzdevumi

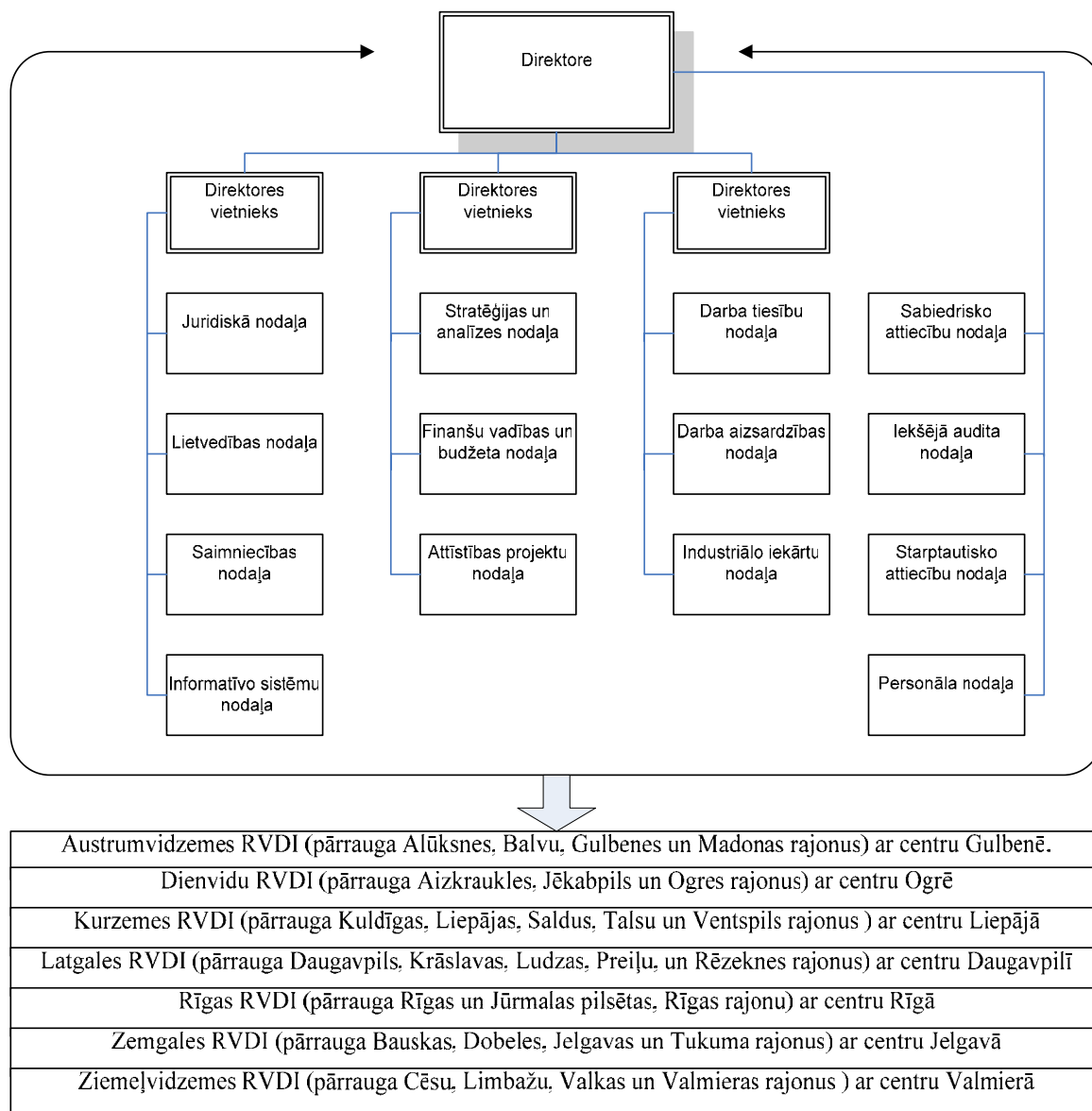
Valsts darba inspekcijas (VDI) tiesisko statusu, funkcijas un uzdevumus nosaka Valsts darba inspekcijas likums, kas pieņemts 2001.gadā. VDI ir Labklājības ministrijas (LM) pārraudzībā esoša valsts pārvaldes iestāde. VDI funkcija ir valsts uzraudzības un kontroles īstenošana darba tiesisko attiecību, darba aizsardzības un bīstamo iekārtu tehniskās uzraudzības jomā.

Realizējot šo funkciju, VDI pilda šādus uzdevumus:

1. uzrauga un kontrolē darba tiesisko attiecību, darba aizsardzības un bīstamo iekārtu tehniskās uzraudzības normatīvo aktu prasību ievērošanu;
2. veicina darba devēju un darbinieku sadarbību;
3. pēta darba tiesisko attiecību, darba aizsardzības un bīstamo iekārtu tehniskās uzraudzības jautājumus;
4. normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā veic darbā notikušo nelaimes gadījumu un bīstamo iekārtu avāriju izmeklēšanu, kā arī piedalās arodslimšanas gadījumu izmeklēšanā;
5. normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā reģistrē bīstamās iekārtas, kā arī izsniedz atļaujas bīstamo iekārtu ekspluatācijas uzsākšanai;
6. kontrolē darba vietās esošā darba aprīkojuma, personāla individuālo un kolektīvo aizsardzības līdzekļu, veselībai kaitīgo un bīstamo vielu izmantošanu, kā arī tehnoloģisko procesu ievērošanu atbilstoši normatīvo aktu prasībām;
7. veic normatīvajos aktos noteikto iekārtu, darba vietās esošā darba aprīkojuma un personāla individuālo un kolektīvo aizsardzības līdzekļu tirgus uzraudzību;
8. sniedz bezmaksas konsultācijas darba devējiem, darbiniekiem un bīstamo iekārtu valdītājiem par darba tiesisko attiecību, darba aizsardzības un bīstamo iekārtu tehniskās uzraudzības normatīvo aktu prasībām;
9. nodrošina Eiropas Darba drošības un veselības aizsardzības aģentūras nacionālā kontaktpunkta darbību.
10. izsniedz un pārreģistrē reģistrācijas apliecības, pagarina to derīguma termiņu vai anulē šīs apliecības komersantiem, kuri vēlas veikt rūpnieciskos spridzināšanas darbus, sniegt pirotehniskos pakalpojumus, ražot un remontēt elektrošoka ierīces, glabāt minēto darbu veikšanai un pakalpojumu sniegšanai paredzētos pirotehniskos izstrādājumus, sprāgstvielas, detonatorus vai to palīgierīces.

1.2. Struktūra un uzraudzības zona

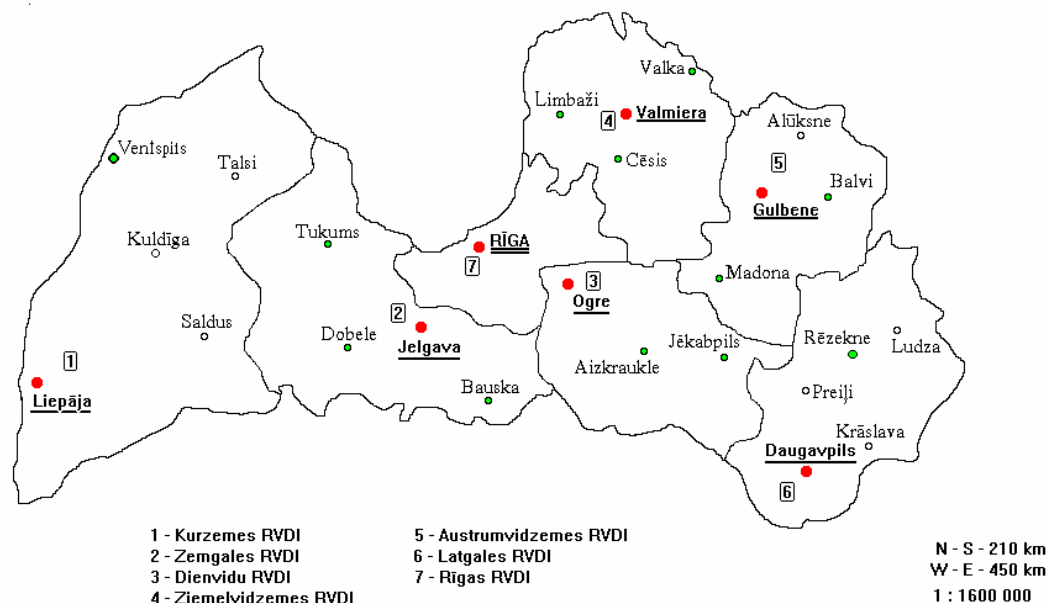
2006.gadā VDI struktūru veidoja VDI pārvalde un septiņas reģionālās Valsts darba inspekcijas (RVDI). Tās struktūra attēlota sekojošajā attēlā.

1.attēls. VDI struktūra

Katrai RVDI ir sava uzraudzības zona, kura ir veidota, ievērojot Latvijas administratīvi teritoriālo sadalījumu rajonos. Katras RVDI uzraudzības zonas robežas atbilst konkrēto Latvijas rajonu robežām.

VALSTS DARBA INSPEKCIJAS REĢIONI

2.attēls. VDI reģionālais sadalījums

- **Rīgas RVDI** veic uzraudzību Rīgas un Jūrmalas pilsētā un Rīgas rajonā. Reģionālās inspekcijas centrs atrodas Rīgā. Rīgas RVDI pārraudzībā ir 76 681 uzņēmums ar 503 661 darbinieku.
- **Ziemeļvidzemes RVDI** veic uzraudzību Limbažu, Valmieras, Valkas un Cēsu rajonā. Reģionālās inspekcijas centrs atrodas Valmierā. Ziemeļvidzemes RVDI pārraudzībā ir 11 642 uzņēmumi ar 84 252 darbiniekiem.
- **Austrumvidzemes RVDI** veic uzraudzību Balvu, Alūksnes, Madonas un Gulbenes rajonā. Reģionālās inspekcijas centrs atrodas Gulbenē. Austrumvidzemes RVDI pārraudzībā ir 3922 uzņēmumi ar 43 776 darbiniekiem.
- **Latgales RVDI** veic uzraudzību Rēzeknes, Ludzas, Preiļu, Krāslavas un Daugavpils rajonā. Reģionālās inspekcijas centrs atrodas Daugavpilī. Latgales RVDI pārraudzībā ir 9402 uzņēmumi ar 102 490 darbiniekiem.
- **Dienvidu RVDI** veic uzraudzību Ogres, Aizkraukles un Jēkabpils rajonā. Reģionālās inspekcijas centrs atrodas Ogrē. Dienvidu RVDI pārraudzībā ir 7287 uzņēmumi ar 41 075 darbiniekiem.
- **Zemgales RVDI** veic uzraudzību Bauskas, Jelgavas, Dobeles un Tukuma rajonā. Reģionālās inspekcijas centrs atrodas Jelgavā. Zemgales RVDI pārraudzībā ir 12045 uzņēmumi ar 76 178 darbiniekiem.
- **Kurzemes RVDI** veic uzraudzību Saldus, Kuldīgas, Talsu, Ventspils un Liepājas rajonā. Reģionālās inspekcijas centrs atrodas Liepājā. Kurzemes RVDI pārraudzībā ir 14048 uzņēmumi ar 116 760 darbiniekiem.

Uzrādīto reģionālo inspekciju uzraudzībā esošo uzņēmumu un tajos nodarbināto skaitu VDI iegūst, izmantojot Valsts ieņēmuma dienesta (VID) datu bāzi. Visos rajonos, izņemot Alūksnes, Balvu, Kuldīgas, Ludzas un Preiļu rajonu, ir iekārtoti pastāvīgi darbojošies RVDI biroji. Lai nodrošinātu konsultatīvo darbu ar darba devējiem vai darbiniekiem, šajos rajonos reizi nedēļā noteiktā vietā un laikā notiek apmeklētāju pieņemšana (sīkāka informācija skat. VDI interneta mājas lapā http://www.vdi.lv/index.php?menu_id=25&lang_id=1).

Lai nodrošinātu un koordinētu RVDI darbību, kā arī veiktu tās pārraudzību, VDI izveidotā struktūra ietver Darba aizsardzības nodaļu, Industriālo iekārtu nodaļu, Darba tiesību nodaļu, Stratēģijas un analīzes nodaļu, Finanšu vadības un budžeta nodaļu, Juridisko nodaļu, Informatīvo sistēmu (IS) nodaļu, Iekšējā audita nodaļu, Sabiedrisko attiecību nodaļu, Personāla nodaļu, Lietvedības nodaļu, Saimniecības nodaļu, Starptautisko attiecību nodaļu un Attīstības projektu nodaļu. Visas nodaļas darbojas saskaņā ar reglamentiem, kurus apstiprinājusi VDI direktore.

1.3. Personāls un materiālais nodrošinājums

2006.gadā VDI tika piešķirtas papildus 7 štata vietas nelegālās nodarbinātības samazināšanai (atbilstoši MK 2004.gada 2. novembra rīkojumam Nr. 836 "Pasākumu plāns 2005. – 2009.gadam VDI administratīvās spējas paaugstināšanai saistībā ar nelegālās nodarbinātības samazināšanu"), tādējādi VDI kopā bija 211 štata vietas. Uz 2006.gada 31. decembri VDI brīvas bija 20,4% jeb 43 štata vietas.

VDI kopā 2006.gadā darbu uzsākuši 38 ierēdņi un 10 darbinieki, bet no darba aizgājuši 11 ierēdņi un 3 darbinieki. Galvenais iemesls personāla lielajai un straujajai mainībai ir darba pienākumu apjomam, nepieciešamajām zināšanām un iemaņām, kā arī psiho-emocionālajai slodzei neatbilstoši zema atalgojums. (VDI personāla izglītošana un kvalifikācijas celšana skat. nodaļā 4.1.).

Visas VDI struktūrvienības bija nodrošinātas ar telpām, nepieciešamajām mēbelēm un ar biroja tehniku. Tomēr jāpiezīmē, ka VDI savas darbības nodrošināšanai biroja telpas irē, bet izīrētā platība ir ierobežota un nepietiekama, lai nodrošinātu jaunu darbavietu izveidi, kas paredzēta 2007.gadā saskaņā ar nelegālās nodarbinātības plānu, 2006.gada beigās tika piešķirts finansējums un uzsākta atbilstošu darba vietu un nepieciešamās biroja tehnikas iegāde iekārtošana jaunpieņemtajiem darbiniekiem.

IS nodaļas pārziņā un apkalpošanā bija 205 datortehnikas vienības. VDI inspektoru un darbinieku rīcībā ir 13 serveri, 10 piezīmdatori, 182 darbstacijas un perifērijas iekārtas – printeri, skeneri, tīkla koncentratori, modemi u.c. 2007.gada 1.janvārī garantijas termiņš beidzas 91% izmantojamām darbstacijām un 80% serveriem.

2006.gadā RVDI rīcībā bija tikai 9 automašīnas, kas tika izmantotas neparedzētu, ārkārtas pasākumu veikšanai (nelaimes gadījumu izmeklēšanai, iesniegumu izskatīšanai utt.) un plānveida uzņēmumu apsekošanai, kas nevarēja nodrošināt nepieciešamo operativitāti. Pašlaik, lai tiktu nodrošināts normāls darba process, VDI inspektori izmanto savu personīgo transportu. Diemžēl, joprojām, VDI nav pietiekošs finansējums, lai atrisinātu jautājumu par personīgo automašīnu ekspluatācijas izdevumu adekvātu kompensēšanu.

Līdzīga situācija VDI izveidojusies ar telefona sakariem. Fiksētie telefona sakari ir visos VDI birojos. Taču, lai VDI inspektori varētu kvalitatīvi un operatīvi veikt savus pienākumus, ir nepieciešams nodrošinājums arī ar dienesta mobilajiem sakariem. Pašlaik RVDI dienesta mobilie telefoni ir tikai vadītājiem un inspektoriem, kuri nodarbojas ar nelegālās nodarbinātības apkarošanu, pārējie inspektori izmanto savus personīgos mobilos telefonus arī dienesta vajadzībām, kas finanšu līdzekļu trūkuma dēļ netika apmaksāti.

2. Valsts darba inspekcijas 2006.gada darbības analīze

2.1. Kvantitatīvie un kvalitatīvie rādītāji

Viens no kritērijiem, kas ir pamatā VDI darbības novērtēšanai un analīzei pārskata periodā, ir Ministru kabineta (MK) noteikto un VDI 2006.gada darbības programmā iekļauto kvalitatīvo un kvantitatīvo rādītāju izpilde. Saskaņā ar VDI 2006.gada darbības programmu atskaites periodā bija paredzēts veikt 13 800 uzņēmumu apsekojumus, no tiem 4500 apsekojumus sakarā ar nelegālā darba apkarošanu. Apkopojot VDI inspektoru 2006.gada darba rezultātus, veikti 13128 apsekojumi 10588 uzņēmumos. Bieži vien viens un tas pats uzņēmums tiek apsekots vairāku iemeslu dēļ – iesniegumu izskatīšana, nelaimes gadījumu darbā izmeklēšana, higiēnisko raksturojumu sastādīšana, bīstamo iekārtu ekspluatācijas atļaujas izsniegšana u.t.t. Līdz ar to atskaites periodā vairāk kā vienu reizi tika apsekoti 1505 uzņēmumi.

Sakarā ar nelegālo nodarbinātību veikti 3718 apsekojumi, kas ir mazāk kā iecerēts, taču šie apsekojumi bija rezultatīvi – atklāti 1802 darbinieki (plānoti 1350) ar kuriem nebija noslēgts darba līgums, kas arī ir viens no galvenajiem kritērijiem, novērtējot nelegālās nodarbinātības apkarošanas darbu. Nepilnīgo plāna izpildi apsekojumu skaita ziņā var skaidrot ar darba organizēšanu un veikšanu personāla deficīta apstākļos, lielu neplānoto darba apjomu un palielinātu laika patēriņu administratīvās lietas kvalitatīvai un precīzai izskatīšanai.

Salīdzinot ar 2005.gadu (12 095 apsekojumi), kopējais VDI uzņēmumu apsekojumu skaits 2006.gadā pieaudzis par 8,5 % sakarā ar līnijas inspektoru skaita nelielu palielināšanos.

Viens no rādītājiem VDI inspektoru darba efektivitātei un kvalitātei ir procentuālā attiecība starp uzņēmumos konstatēto, novēršamo un reāli novērsto pārkāpumu skaitu, kura VDI 2006.gada darbības programmā tika noteikta 97 % līmenī. Atskaites periodā uzņēmumos novērsto pārkāpumu skaits saskaņā ar darba devēju sniegto informāciju attiecībā pret novēršamajiem pārkāpumiem VDI vidēji ir 98,3 %. Tomēr norādām, ka minētais rādītājs tiek noteikts, izmantojot labticības principu, uzticoties darba devējiem, neveicot atkārtotus apsekojumus. Turpmāk VDI plāno veikt izlases pārbaudes.

Lai veiksmīgi ieviestu un piemērotu praksē Darba likuma un darba aizsardzības normatīvo aktu prasības, VDI inspektori un darbinieki veic plašu izskaidrošanas darbu, rīkojot seminārus un konsultācijas. 2006.gadā bija paredzēts sarīkot 200 konsultatīvos pasākumus. Pārskata periodā, ievērojot praktisko nepieciešamību un pieprasījumu, tika noorganizēts 3,2 reizes vairāk – 648 konsultatīvie pasākumi (Austrumvidzemes RVDI organizēja 91 semināru, Dienvidu RVDI – 182, Kurzemes RVDI – 53, Latgales RVDI – 35, Rīgas RVDI – 86, Ziemeļvidzemes RVDI – 127 un Zemgales RVDI - 74 seminārus) darba devējiem un darbiniekiem, no kuriem 383 semināros izskatīti jautājumi darba tiesībās, 229 semināros izskatīti darba aizsardzības jautājumi un 36 semināros apspriesti bīstamo iekārtu drošas ekspluatācijas jautājumi (skat.2.3.nodaļu).

Tas liecina gan par darba devēju pieaugošo vēlmi sakārtot darba attiecības un darba vidi savos uzņēmumos, gan par darbinieku interesi par savām tiesībām un pienākumiem. Konsultatīvo pasākumu mērķis ir celt darba devēju un darbinieku zināšanu līmeni par darba attiecību un, jo īpaši, par darba aizsardzības likumdošanu, kā arī sekmēt darba devēju un darbinieku savstarpēju uzticību un taisnīgu sadarbību. Aktīvs darba aizsardzības un darba likuma izskaidrošanas darbs tika veikts, sniedzot konsultācijas pa tālruni, kā arī pieņemot apmeklētājus. Apmeklētāju pieņemšanas laikā tika sniegtas konsultācijas un atbildēts uz 22451 jautājumu. VDI inspektori inspicēšanas procesā, analizējot pārkāpumus un kopējo situāciju uzņēmumos, konstatē konkrētas tēmas un normatīvos aktus, par kuriem turpmāk ir nepieciešams sniegt plašāku informāciju un skaidrojumu, kas būtu svarīgi un aktuāli plašākai uzņēmumu vadītāju un darbinieku auditorijai. Atbilstoši iegūtajai informācijai tiek organizēti semināri. 2006.gadā semināri tika organizēti par darba tiesībām, arodiveselības jautājumiem,

nelaimes gadījumu darbā izmeklēšanu, nelegālās nodarbinātības samazināšanu, darba vides risku novērtēšanu, darba aizsardzības prasībām, bīstamo iekārtu ekspluatācijas jautājumiem, obligātajām veselības pārbaudēm u.c. tēmām (plašāka informācija par semināriem, kas tika rīkoti EN un SLIC kampaņas ietvaros, aprakstīts 2.2.2. un 2.2.3 apakšnodaļās. Semināru mērķauditorija bija būvniecības, lauksaimniecības, tirdzniecības, kokapstrādes u.c. nozaru uzņēmumu darba devēji, speciālisti un darbinieki, kā arī izglītības un pašvaldību darbinieki.

Preventīvais darbs tika veikts arī uzņēmumu inspicēšanas procesā. Ikvienu uzņēmuma apsekošanas laikā tiek sniegtas konsultācijas, kuru laikā VDI inspektors ar uzņēmuma vadītāju vai darba aizsardzības speciālistu pārrunā un izskaidro viena vai otra normatīvā dokumenta prasību izpildes nepieciešamību, jaunākās izmaiņas likumdošanā un citus interesējošos jautājumus. Tāpat uzņēmumu inspicēšanas procesā tika veikts arī konsultatīvais darbs, ko. var uzskatīt par nosacītu konsultatīvo pasākumu.

2006.gadā VDI turpināja darboties bezmaksas konsultatīvais tālrunis. Diemžēl 2006.gadā, līdzīgi kā iepriekšējā pārskata periodā, atbildes varēja sniegt tikai uz 10 % - 15 % zvanīt gribētājiem¹, tādēļ vēl joprojām aktuāls ir jautājums par daudzkanālu telefona līnijas ierīkošanu. No 2006.gada VDI konsultatīvā telefona apkalpošana, atbilstoši izveidotam grafikam, sadalīta pa reģionālajām inspekcijām, tādejādi ir atslogoti Rīgas RVDI speciālisti, kuri iepriekšējā periodā bija atbildīgi par atbildēm uz visiem ienākošajiem zvaniem.

2006.gadā pa uzticības (anonīmo) telefonu tika saņemti 207 ziņojumi, no tiem 88 % bija darba likumdošanas jomā un 12 % - darba aizsardzības jautājumos. Vairāk kā puse saņemto ziņojumu pēc pārbaudes neapstiprinājās.

2006.gadā VDI, sadarbojoties ar masu informācijas līdzekļiem, sniedza sabiedrībai aktuālo un svarīgo informāciju par savā kompetencē esošajiem, aktuālajiem jautājumiem. Pēc VDI apkopotajiem datiem 2006.gadā dažāda veida masu medijos (Latvijas presē, radio un televīzijā) 502 reizes bija publicēta vai pārraidīta informācija par VDI un tās īstenotajām aktivitātēm (plašāku analīzi skat. 5.nodaļā).

Pēc VDI darba laika sadalījuma 2006.gadā reāli **preventīvajam darbam** tika veltīti 24 % no kopējā darba laika fonda, kas ir nedaudz mazāks par plānoto (25 %). Savukārt, skatoties pa reģioniem, situācija ir atšķirīga - visvairāk laika preventīvajam darbam tiek veltīts Dienvidu RVDI (37 %) un Kurzemes RVDI (27,5 %), bet vismazāk - Rīgas RVDI (3,1 %). **Ārkārtējām aktivitātēm** (nelaimes gadījumu izmeklēšana, iesniegumu izskatīšana, higiēnisko raksturojumu sastādīšana, u.c.) tika veltīti kopumā 28,8 % no darba laika fonda. Tajā pašā laikā ārkārtējās aktivitātēs Dienvidu RVDI tika izmantoti 15,1 %, bet Rīgas RVDI - 52,1 % no darba laika. Analizējot rezultātus, var secināt, ka vissliktākā situācija preventīvā darba veikšanai darba aizsardzības jomā ir Rīgas RVDI, kur ārkārtējām aktivitātēm veltītais darba laiks 17 reizes pārsniedz preventīvajam darbam veltīto laiku. **Inspektoru apmācībai un kvalifikācijas paaugstināšanai** tika izmantots 13,2% darba laika, kas ir par 3,2% vairāk nekā plānots. Savukārt, **darbam birojā** - 22%, tas ietver apmeklētāju pieņemšanu, gatavošanos dažādu veidu kampaņām, atskaišu sagatavošanu, citas dokumentācijas sagatavošanu (piem., ES projektiem) un informācijas ievadīšanu informatīvajā sistēmā (IS) u.c., kas ir par 3% mazāk kā plānots.

Kopumā var secināt, ka darbības programmā noteiktais darba laika sadalījums un tā faktiskā izpilde svārstās dažu procentu robežās, kas liecina par precizitāti darba laika plānošanā. Jāuzsver, ka neskatoties uz ievērojamo laika apjomu, kas tiek plānots un patērēts ārkārtējām aktivitātēm, VDI inspektori kopumā veikuši arī plašu plānoto preventīvo darbu. Lielākā atšķirība attiecas uz inspektoru apmācību un kvalifikācijas paaugstināšanu, kam veltīts par 3,2% darba laika vairāk nekā iecerēts.

¹ Atbilstoši Lattelekom sniegtajai informācijai - zvanīt gribētāji ir klienti, kas cenšas sazvanīt bezmaksas līniju, bet līnijas aizņemties dēļ nesaņem adresātu.

2.2. Prioritātes

2.2.1. Nelegālās nodarbinātības samazināšana

Valsts darba inspekcijā, līdzīgi kā 2005.gadā, arī 2006.gadā kā darbības galvenā prioritāte tika noteikta nelegālās nodarbinātības samazināšanas politikas īstenošana. Ar jēdzienu '*nelegālā nodarbinātība*' VDI, savas kompetences ietvaros, saprot pastāvošas darba attiecības starp darbinieku un darba devēju, kas nav noformētas ar rakstveidā izteiktu darba līgumu, kā to nosaka Darba likums.

Pamatojums šādas VDI prioritātes noteikšanai bija fakts, ka nelegālā nodarbinātība valstī ir ilgstoša iezīme un raksturīga pašreizējam darba tirgum. Tā izraisa ne tikai sociālo dempingu, bet arī rada darba ņēmēju ekspluatāciju un tirgus konkurences izkropļojumus. Kā galvenos dokumentus VDI mērķu sasniegšanai un prioritātes īstenošanai var minēt Eiropas Savienības politikas aktualitātes nelegālās nodarbinātības pārveidošanā par legālo nodarbinātību (Padomes rezolūcija OV C 260, 29.10.2003), Ministru kabineta 2004.gada 2. novembra rīkojumu Nr.836 "Pasākumu plāns 2005. - 2009.gadam Valsts darba inspekcijas administratīvās spējas paaugstināšanai saistībā ar nelegālās nodarbinātības samazināšanu" (turpmāk – Plāns) un VDI 2006.gada darbības programmu.

Prioritātes darbības mērķis ir samazināt nelegālo nodarbinātību valstī, bet pamatuzdevumi šī mērķa sasniegšanai ir VDI administratīvās spējas paaugstināšana un uzņēmumu kontroles pilnveidošana, kā arī sabiedrības informēšana un tiesiskās kultūras veicināšana.

Saskaņā ar Plānu, VDI 2006.gadā tika piešķirtas papildus 7 amata vietas un kopumā VDI 2006.gadā nelegālās nodarbinātības samazināšanas jomā tika norīkoti 16 inspektori, kuri darbojās katra VDI noteiktā reģiona ietvaros kā koordinatori. Visas 16 amata vietas tika nokomplektētas no reģionālo VDI pieredzējušo inspektoru vidus, jo veiksmīgai prioritātes realizācijai ir nepieciešams inspekcijas kompetenci padziļināti pārzinošs inspektors. Ņemot vērā Rīgas reģiona ekonomiskos izaugsmes tempus, it īpaši būvniecības sektorā, tika pieņemts lēmums Rīgas RVDI izveidot nelegālās nodarbinātības uzraudzības sektoru četru inspektoru sastāvā. Lai sasniegtu plānotos rādītājus, nelegālās nodarbinātības samazināšanas jomā tika iesaistīti visi inspektori, jo saskaņā ar Plānu katram inspektoram 2% sava darba laika bija jāparedz aktivitātēm nelegālās nodarbinātības samazināšanas jomā. Tam tika piešķirta arī papildu samaksa.

Plānā paredzētais uzņēmumu apsekojumu skaits sakarā ar nelegālo nodarbinātību 2006.gadā bija 4500. Faktiski tika veikti 3718 apsekojumi, t.i., tika apsekoti – 82,6 % no plānotā. Nepilnīgo plāna izpildi apsekojumu skaita ziņā var skaidrot ar darba organizēšanu un pienākumu pildīšanu personāla deficīta apstākļos, kā arī nepieciešamību veikt atkārtotus uzņēmumu apmeklējumus un laika patēriņu administratīvās lietas kvalitatīvai un precīzai izskatīšanai ("Administratīvā procesa likuma" prasību ievērošana).

2006.gadā bija plānots atklāt 1350 nelegāli nodarbinātos. VDI aktivitāšu rezultātā 2006.gadā tika atklātas 1802 nelegāli nodarbinātas personas, kas pārsniedz plānoto un veido 133,5 %. Kā vienu no iemesliem VDI spējai paaugstināt konstatēto pārkāpumu rādītājus, var minēt 2006.gada 18. aprīlī noslēgto starpresoru vienošanos "Par Valsts ieņēmumu dienesta un Valsts darba inspekcijas savstarpējo sadarbību" un "Par Datu noliktavas sistēmas lietošanu". Vienošanās rezultātā RVDI inspektoriem ir iespējams saņemt VID datu bāzes informāciju un analizēt uzņēmumu rādītājus, kas palīdz sagatavoties apsekojumam un sniedz priekšstatu par uzņēmuma deklarēto darbību (struktūrvienību atrašanās vieta, darbinieku skaits, samaksa) un citus būtiskus datus. Jāatzīst, ka informācijas ieguve no VID datu bāzes ne vienmēr ir pietiekoši operatīva, jo tieša pieeja tai ir tikai vienai personai katrā reģionā.

No atklātajiem 1802 nelegāli nodarbinātajiem ar 1203 personām tika noslēgti darba līgumi, kas, veicot provizoriskus aprēķinus, valsts budžetā deva ieņēmumu pieaugumu vismaz

Ls 404 271 apmērā² (t.sk. VDI uzliktie naudas sodi). 599 gadījumos darba attiecības netika turpinātas, kas norāda, ka abas līgumslēdzējpusēs nav varējušas vienoties par darba līguma nosacījumiem vai kādai no pusēm nav bijusi griba darba attiecības dibināt uz darba līguma pamata. Pārsniegtais Plānā noteikto atklāto nelegāli nodarbināto personu skaits un daļēji apsekoto Plānā paredzēto uzņēmumu skaits norāda uz to, ka valstī nelegālās nodarbinātības apmēri ir lielāki par teorētiski noteikto un Plānā paredzēto. Minētais apliecina, ka šīs prioritātes turpināšanai valstī ir nopietns pamats un, lai izskaustu nelegālo nodarbinātību un paaugstinātu darba devēju un darbinieku izpratni, VDI uzraudzība un kontrole nelegālās nodarbinātības jomā būtu jāturpina pastiprināti. Šajā laika posmā VDI inspektoru zināšanas un prasmes nelegālo apsekojuma organizēšanā ir pilnveidojušās un darbības efektivitāti apliecina fakts, ka, piemēram, 2005.gadā Rīgas RVDI veica 281 uzņēmumu apsekojumu, no tiem 106 gadījumos tika konstatēts nelegālās nodarbinātības pastāvēšanas fakts, t.i., pārkāpumi tika konstatēti 37,7 % no apsekotajiem uzņēmumiem. 2006.gadā Rīgas RVDI veica 289 uzņēmumu apsekojumus un 163 gadījumos konstatēja pārkāpumus nelegālās nodarbinātības jomā, t.i., 56,4 % uzņēmumos. Tas ir satraucošs fakts, jo parāda, ka katrā otrajā apsekotajā uzņēmumā³ pastāv nelegālā nodarbinātība. Jāakcentē, ka VDI darba efektivitātes pamatā ir pārskata periodā būtiski uzlabojusies sadarbība ar citām nelegālās nodarbinātības mazināšanas jomā iesaistītām institūcijām, īpaši var uzteikt – VID, Valsts robežsardzi, Valsts policiju, Ekonomikas policiju, Pašvaldības policiju, Nodarbinātības valsts aģentūru u.c.

1.tabula

VDI nelegālo nodarbinātības mērķa akcija 2006.gadā
(plānoti 2006.gadā: apsekojumi – 4500, nelegāli nodarbinātie- 1350)

Nr.p.k.	Reģioni	Apsekoto uzņēmumu skaits	Atklāto nodarbināto skaits bez noformētām darba attiecībām	Administratīvie sodi		Noslēgto darba līgumu skaits	Atbrīvoto darbinieku skaits	Konsultatīvo pasākumu skaits
				Skaits	Ls			
1.	Austrumvidzemes RVDI	528	159	81	3250	95	64	32
2.	Dienvidu RVDI	383	121	40	2625	78	43	82
3.	Kurzemes RVDI	560	183	56	3420	137	46	13
4.	Latgales RVDI	577	263	126	7171	209	54	7
5.	Rīgas RVDI	289	582	179	35130	355	227	55
6.	Zemgales RVDI	630	259	54	4820	179	80	50
7.	Ziemeļvidzemes RVDI	751	235	95	7215	150	85	91
2006.gadā VDI kopā		3718	1802	631	63631*	1203	599	330

* Skaitā nav atspoguļoti 3 brīdinājumi Dienvidu RVDI

Atspoguļotie dati apliecina izvēlētās prioritātes nozīmību un aktualitāti. Lai turpmāk efektīvi veiktu uzraudzību, nepieciešams novērst problēmas, ar kurām saskaras inspektori apsekojumu laikā:

- likumdošanā nav noteikts, kurā vietā jāglabājas darba līgumiem. Ļoti bieži konstatēts, ka tiek nodarbinātas personas, kuras strādā tikai pirmo dienu (pirmās dienas darba līgumi), darba līgumi atrodas pie promesošās grāmatvedes, un tāpēc darba līgumus nekavējoties uzrādīt inspektoriem nav iespējams. Tas apgrūtina nelegālās nodarbinātības fakta konstatāciju, inspektoriem ir grūti pamatoti pierādīt, kāds ir bijis iepriekšējais nodarbināšanas periods;
- ar esošajiem VDI personāla resursiem ir apgrūtināši veikt efektīvu pārbaudi objektos, kuros tiek nodarbināts liels skaits darbinieku;

² Pieaugums noteikts veicot aprēķinu saskaņā ar valstī noteikto minimālo algu.

³ Uzņēmumu atlasē izmantots kritērijs – nozare, kurā pastāv paaugstināts nelegālās nodarbinātības risks.

- privātpersonu īpašumā esošo būvobjektu kontroles neiespējamība (“melno brigāžu” kontrole).

Visvairāk nelegāli nodarbināto personu atklāts Rīgas RVDI – 582, Latgales RVDI – 263, Zemgales RVDI – 259 un Ziemeļvidzemes RVDI – 235. Šajos reģionos ir lielāks darbaspēka trūkums kā pārējos VDI reģionos, un tas rada labvēlīgu vidi nelegālās nodarbinātības pastāvēšanai. Jo nereti arī paši darbinieki ir iniciatori darba attiecībām bez rakstveida darba līgumiem un situācijā, kad trūkst darba roku, darba devēji ir gatavi atkāpties no valstī pastāvošās darba attiecību noslēgšanas kārtības.

Analizējot izpildes rādītājus nozaru griezumā, konstatēts:

- būvniecības nozarē – 746 (41% no kopējā skaita nelegāli nodarbināto 2006.gadā);
- vairumtirdzniecībā un mazumtirdzniecībā – 239 (13,3 %);
- koksnes, koka un korķa izstrādājumu ražošanā – 205 (11,4 %);
- sabiedrisko, sociālo un individuālo pakalpojumu jomā – 106 (5,9 %);
- lauksaimniecībā – 102 (5,7 %);
- viesnīcu un restorānu nozarē – 95 (5,3 %);
- mežsaimniecībā – 60 (3,3 %);
- pārtikas produktu un dzērienu ražošanā – 43 (2,4 %).

Par pārkāpumiem nelegālās nodarbinātības jomā darba devējiem kopumā piemērots 631 administratīvais naudas sods par kopējo summu Ls 63 631.

Lai iegūtu informāciju par nelegālo nodarbinātību vai cita veida pārkāpumiem, VDI turpina darboties uzticības (anonīmais) tālrunis. 2006.gadā tika saņemti 207 ziņojumi, no tiem 183 darba likumdošanas jomā un 24 par darba aizsardzības jautājumiem. Pārsvarā sūdzības tika sniegtas par darba samaksas jautājumiem (86 gadījumos) un nodarbināšanu bez darba līgumiem (61 gadījumā). 133 gadījumos uzticības tālrunī atstātā informācija neapstiprinājās. Tik lielu maldīgas informācijas daļu var skaidrot ar to, ka VDI amatpersonām nav sasniedzams anonīmās sūdzības iesniedzējs un nav iespējams precizēt pārkāpuma nianšes zvana anonimitātes dēļ, kā arī tas, ka ziņojumi pārsvarā tiek sniegti jau pēc notikuša strīda starp darbinieku un darba devēju un tas ir jau atrisināts - dokumentācija sakārtota tā, ka pārkāpumu nav iespējams konstatēt. Uzticības tālruņa sniegtās informācijas pārbaūžu rezultātā tika pieņemti 19 administratīvie lēmumi par naudas sodu un izsniegti 32 rīkojumi pārkāpumu novēršanai.

2.tabula

2006 g. pārskats par VDI uzticības (anonīmo) telefonu saņemto informāciju

Nr. p.k.	RVDI nosaukums	Sadalījums pa VDI uzraudzības jomām			Pārbaudes rezultāti						
		Darba likumdošana	Darba aizsardzība	Industriālo iekārtu uzraudzība	Informācija apstiprinājās	Informācija apstiprinājās daļēji	Informācija neapstiprinājās	Informācija atrodas pārbaudē	Inspektora pieņemtie lēmumi		Informācija nepilnīga, nav pārbaudāma
									Sodu skaits	Rīkojumu skaits	
1	Austrumvidzemes	2					2				
2	Dienvidu	5	1		2		4		1	1	
3	Kurzemes	12			3	5	3		2	4	1
4	Latgales	14			4	3	6		1	4	1
5	Rīgas	119	22		28	8	99	1	11	15	5
6	Zemgales	14	1		3		12		1	2	
7	Ziemeļvidzemes	17			7	2	7		3	6	1
KOPĀ VDI		183	24		47	18	133	1	19	32	8

VDI uzticības (anonīmā) tālruņa zvanu analīze par 2006.gadu

Kopā 2006.gadā	Darba likumdošana									Darba aizsardzība	Bistamo iekārtu uzraudzība	Cits
	Darba līgumi	Par nodarbināšanu bez darba līgumiem	Darba samaksa	Atļaušana no darba	Darba laiks	Piemaksas	Atvaļinājumi	Ieturējumi	Cits			
207	10	61	86	8	11	4	2		1	24		

Eiropas sociālā fonda (ESF) ietvaros ārvalstu pieredzes iegūšanai, sadarbības veicināšanai un profesionālās kvalifikācijas celšanai VDI amatpersonas 2006.gadā apmeklēja Nīderlandi, Norvēģiju un Beļģiju. Atšķirībā no Latvijas situācijas, ārvalstīs „melns darbs” pārsvarā saistās ar ārzemnieku nodarbināšanas noteikumu neievērošanu (Norvēģija) vai gadījumiem, kad pastāv “sociālā krāpšana”, proti, darbinieks un darba devējs savstarpēji vienojas par izvairīšanos no pilnas nodokļu maksāšanas (Beļģija, Nīderlande). Kā atzīmē ārvalstu kolēģi, pārsvarā viņu darba efektivitāte balstās informācijas analīzē, ko viņi saņem no dažādiem finanšu un sociālajiem dienestiem. Piemēram, Beļģijā inspektoriem ir pieejama datu bāze, kurā tiek ievadīti visi darbinieki, kuri uzsāk darbu, kā arī ārzemnieku datu bāze, kuri saņēmuši darba atļaujas. Beļģijā katrai personai ir personas identitātes karte, kura jānēsā līdz un līdz ar to inspektoram ir iespēja veikt šīs kartes lasījumus, noskaidrojot visus nepieciešamos datus par nodarbināto. Nelegālās nodarbinātības fakta pierādīšanai pietiek ar pierādījumiem, kas fiksēti ar foto materiāliem (Beļģija, Norvēģija). Ņemot vērā, ka nelegālās nodarbinātības pārkāpumi pārsvarā konstatēti būvniecības uzņēmumos, ārvalstīs tiek pieņemti atsevišķi celtniecības normatīvie akti, kuri nosaka stingru, noteiktu kārtību ar apakšuzņēmējiem, darbu izpildītājiem un citām personām. Cīņai ar nelegālo nodarbinātību Nīderlandē no 2006.gada 1.jūlija stājās spēkā likums, kurš nosaka, ka darba devējs valsts institūcijai iesniedz ziņas par personas nodarbināšanu pirms darbu uzsākšanas (pirmās dienas paziņojums). Ja pārbaudes laikā atklājas, ka nav ziņu par darbinieku, tiek uzskatīts, ka nodokļi nav maksāti par pēdējiem sešiem mēnešiem. (Plašāka informācija par ārvalstu pieredzi pieejama VDI Darba tiesību nodaļā.)

Paralēli VDI inspicēšanas darbam 2006.gadā tika organizēta kampaņa par legālās nodarbinātības veicināšanu – „Darba līgums strādā”. Kampaņas ietvaros VDI ar informatīvajām teltīm viesojās 8 Latvijas pilsētās ar mērķi informēt sabiedrību par darba tiesisko attiecību noformēšanu atbilstoši Darba likuma prasībām un par sociālo aizsardzību, ko darbinieks iegūst, ja strādā saskaņā ar rakstveida darba līgumu (sīkāk skatīt 6.nodaļu).

2006.gada 9. - 10.novembrī sadarbībā ar Starptautisko Darba inspekciju asociāciju tika organizēta starptautiska konference, kurā viena no tēmām bija Latvijas, Lietuvas un Slovākijas pieredzes apmaiņa nelegālās nodarbinātības samazināšanā. Kā atzīmēja Lietuvas un Slovākijas pārstāvji, šo valstu efektīvā darbība nelegālās nodarbinātības samazināšanā balstās ne tikai uz politisko gribu, bet arī uz reāli veiktiem grozījumiem valstu normatīvajos aktos.

2.2.2. SLIC informatīvā un inspicēšanas kampaņa “Azbests-2006”

Pārskata periodā VDI īstenoja otru būtisku ES līmenī noteiktu prioritāti – organizēja Vecāko darba inspektoru komitejas (*Senior Labour Inspectors Committee* – SLIC) informatīvo un inspicēšanas kampaņu „Azbests”. Kampaņa norisinājās visās ES dalībvalstīs.

Kampaņas pamatojums – Eiropas konferencē par azbesta bīstamību, kas notika 2003.gadā Drēzdenē un kurā piedalījās pārstāvji no visām ES valstīm, Eiropas Komisijas un Starptautiskās darba organizācijas (ILO), tika pievērsta uzmanība tam, ka lielākajā daļā valstu azbests vēl joprojām ir galvenā kancerogēnā, indīgā viela darba vietās. Azbesta mikrošķiedru ieelpošana var izraisīt azbestozi un ļaundabīgus audzējus: plaušu vēzi un mezoteliomu. Šīm slimībām nav zināmu ārstēšanas metožu un parasti tās ir fatālas. Latentā perioda dēļ saslimšana var būt pat līdz 40 gadiem pēc saskares ar azbestu. Tādēļ azbesta šķiedru iedarbība ir jānovērš. Azbesta izraisītās ļaundabīgās slimības var attīstīties 20 līdz 40 gadus. Tā kā līdz pat septiņdesmito gadu beigām Eiropā palielinājās azbesta izmantošanas apjomi, ikgadējais ļaundabīgo slimību skaits turpinās palielināties pat tajās valstīs, kurās pirmajās aizliedza azbesta izmantošanu un piegādi. Dažās dalībvalstīs azbesta šķiedru iedarbības izraisīto slimību skaits gadā visaugstāko pakāpi sasniegs ap 2030.gadu. Ņemot vērā faktu, ka aptuveni 20 000 nāves gadījumu ir plaušu vēža dēļ un tiek konstatēts 10 000 mezoteliomas gadījumu gadā Rietumeiropas, Ziemeļamerikas rūpnieciski attīstītajās valstīs un Japānā, ir skaidrs, ka azbesta iedarbība vēl joprojām ir lielākā veselības problēma. Lai novērstu radušos situāciju, ES tika izstrādāta Direktīva 1999/77/EK (iestrādāta MK 2000.gada 25. aprīļa noteikumos Nr. 158 „Noteikumi par bīstamo ķīmisko vielu un bīstamo ķīmisko produktu lietošanas un tirdzniecības ierobežojumiem un aizliegumiem”), kas no 2005.gada 1.janvāra aizliedza visa veida azbesta izmantošanu. Direktīvā 83/477/EEK, kurā jaunākie grozījumi izdarīti ar Direktīvu 2003/18/EK (Latvijas likumdošanā transponēta MK 2004.gada 12. oktobra noteikumos Nr. 852 „Darba aizsardzības prasības darbā ar azbestu”) ir aizliegta azbesta ieguve un azbesta produktu ražošana un pārstrāde. Tomēr, veicot aizvākšanu, nojaukšanu, kārtējo remontu un apkopi, azbesta iedarbības radītās problēmas saglabājas. Tādēļ visās ES dalībvalstīs 2006.gada otrajā pusē notika inspicēšanas kampaņas.

Kampaņas mērķis – uzraudzīt Direktīvas 2003/18/EK - par darbinieku aizsardzību pret risku, kas saistīts ar azbesta iedarbību darba vietā ieviešanu.

Kampaņas organizēšana. Inspicēšana notika darba vietās, kurās veic azbestu saturošu materiālu nojaukšanu, aizvākšanu, apkopi vai apglabāšanu, kā arī darba vietās, kurās darbiniekiem pastāv risks saskarties ar azbestu Latvijā. Pēc RVDI sniegtās informācijas par reģionos esošajiem uzņēmumiem, pēc uzņēmuma darbības veida un nosaukuma tika izveidots saraksts, kuros no tiem, iespējams, veic darbu ar azbesta materiāliem., kas ir saistīti ar azbestu saturošu materiālu saskarsmes risku.

Latvijas reģionos tika organizēti 9 semināri darba devējiem un darbiniekiem par darbu ar azbesta materiāliem.

Kampaņas laikā tika izplatītas brošūras, faktu lapas, kontrollapas, SLIC izstrādātās Vadlīnijas darbam ar azbesta materiāliem (materiāli pieejami VDI mājas lapā www.vdi.gov.lv un Eiropas Darba drošības un veselības aizsardzības aģentūras mājas lapā www.osha.lv). Aktīvi tika veikta sabiedrības informēšana par ES SLIC kampaņas “Azbests 2006” norisi ar masu informācijas līdzekļu starpniecību. VDI darbinieki publicēja informāciju reģionālajā un centrālajā presē, notika uzstāšanās vietējā televīzijā un radio. Informācija par kampaņu tika ievietota arī Internetā iepriekš minētajās mājas lapās.

Kampaņas rezultāti. Par ES struktūrfondu līdzekļiem notika kampaņas informatīvo pasākumu organizēšana. Informatīvās kampaņas mērķauditorija bija darba devēji, darbinieki un

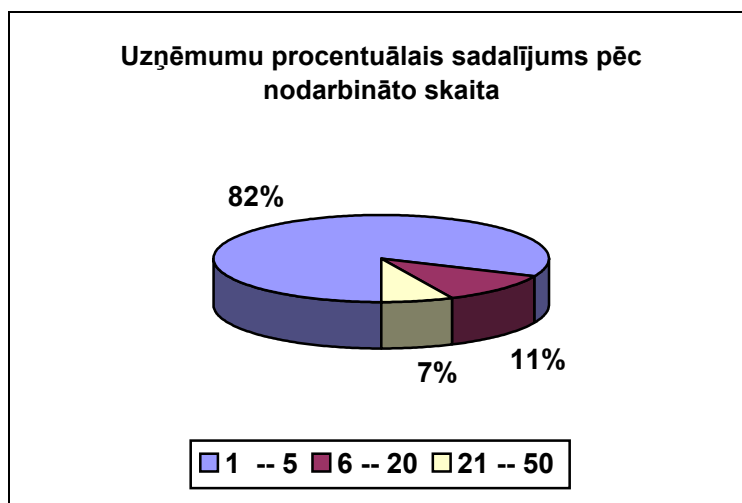
sabiedrība. Kampanas “Azbests 2006” gan informatīvajā, gan inspicēšanas fāzē aktīvi iesaistījās Rīgas Stradiņa universitātes Darba un Vides veselības institūts (DVVI). DVVI aktīvi piedalījās organizētajos semināros un kampanas laikā veica azbesta šķiedru koncentrācijas gaisā mērījumus darba vietās.

Latvijā kampana noritēja laika periodā no 2006.gada 15. septembra līdz 1. novembrim, tika veikta mērķa inspicēšana, veicot uzraudzību un kontroli visā Latvijā, iesaistot visas RVDI. Akcijā piedalījās 78 inspektori.

Kampanas laikā kopumā tika apsekoti 153 uzņēmumi. Inspicēšanas laikā tika konstatēts, ka tikai mazliet vairāk kā 1/3 daļā uzņēmumu (71) notiek darbs ar azbestu saturošiem materiāliem.

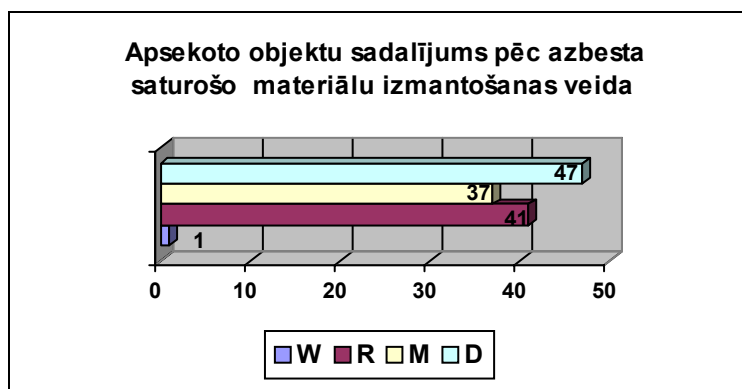
Apsekojuma laikā tika aizpildīta 71 kontrolanketa. Apsekojumu laikā tika konstatēts, ka darbu ar azbesta materiāliem veic 288 darbinieki.

Pārsvārā apsekotie uzņēmumi klasificējami kā mazie un vidējie uzņēmumi (skat. 3.attēls). Tika apsekoti 58 uzņēmumi ar nodarbināto skaitu līdz 5 darbiniekiem, 8 uzņēmumi ar nodarbināto skaitu no 6 -20 darbiniekiem un 5 uzņēmumi ar darbinieku skaitu no 21-50 darbiniekiem.

3.attēls. Ar azbesta klātbūtni saistīto uzņēmumu sadalījums pēc nodarbināto skaita

Apsekotos uzņēmumus var iedalīt pēc azbesta izmantošanas veida: azbesta atkritumu poligons (W), savākšana (R), apkope (M), nojaukšana (D) (4.attēls).

4.attēls. Uzņēmumu sadalījums pēc azbesta izmantošanas veida

Kampanas “Azbests 2006” inspicēšanas laikā darba devējiem un darbiniekiem tika sniegtas 67 konsultācijas un mutiski norādījumi par darba aizsardzība prasībām, īpaši par darbu ar azbestu

saturošiem materiāliem. Darba devējiem tika izsniegti 12 rīkojumi, 2 gadījumos piemēroti naudas sodi.

Uzņēmumiem, kuros šobrīd nav saskare ar azbesta materiāliem, kampaņas rezultātā tika sniegta informācija, kā rīkoties ārkārtējās situācijās, lai nepieļautu kaitējumu darbinieku veselībai.

Kampaņā „Azbests 2006” piedalījās arī SIA „Darba medicīna” un Rīgas Stradiņa universitātes laboratorijas pārstāvji, kuri ES projekta „Safe asbestos training” Leonardo da Vinci finansiālo līdzekļu ietvaros veica azbesta šķiedru koncentrācijas mērījumus un fiksēja darba gaitu videoierakstos.

Pašlaik Latvijā darbojas tikai viens azbesta materiālu apglabāšanas poligons ar paredzēto ietilpību 120 000 t azbesta atkritumu, bet Latvijā dažādos objektos pēc Vides ministrijas datiem, atrodas 2,3 miljoni tonnu azbestu saturošu materiālu (pārsvarā jumtu klājumi).

Jāpiezīmē, ka kampaņas laikā konstatēts, ka Latvijas uzņēmumos ar azbesta materiāliem strādā salīdzinoši nelielos apjomos (inspicēšanas laikā aptuveni 7000 m²). Ņemot vērā, ka azbesta materiāli pārsvarā ir iestrādāti jumta segumos, kuri pakāpeniski tiek nomainīti, var prognozēt, ka azbesta atkritumu apjoms ar katru gadu pieaugs, jo nomainas process turpināsies vēl vairākus gadu desmitus.

4.tabula

„Azbesta 2006” kampaņas rezultātu atbilstība likumdošanas prasībām

Nr.p.k.	Kritēriji	Procentuālā atbilstība			
		pilnīgi /jā	pārsvarā jā	daļēji	nav veikti/ nē
1	Riska novērtējums / konsultācijas ar darbiniekiem	42%			58%
2	Paziņojumi VDI par darbu ar azbesta materiāliem	24%			76%
3	Azbesta materiālu identifikācija, uzsākot darbu objektā	44%			56%
4	Azbesta materiālu pārvietošanas plāna esamība	26%			74%
5	Drošības zīmju lietošana azbesta riska apzīmēšanai	56%	11%	7%	26%
6	Azbesta atkritumu savākšana, droša uzglabāšana un marķēšana	42%	14%	3%	41%
7	Pierādījumi par firmas kompetenci azbesta materiālu aizvākšanas un būvju nojaukšanas darbos	31%			69%
8	Darbinieku apmācība darbos, kuros izdalās, vai var izdalīties azbesta putekļi	43%			57%
9	Azbesta riskam pakļauto darbinieku uzskaitē	79%			21%

Nr.p.k.	Kritēriji	Procentuālā atbilstība			
		pilnīgi /jā	pārsvarā jā	daļēji	nav veikti/ nē
10	OVP kartes esamība ar azbesta materiāliem strādājošiem darbiniekiem	59%			41%
11	Azbesta riska novērtējums ņemot vērā darbinieku ekspozīciju azbestu saturošu putekļu darba vidē	51%			49%
12	Azbesta putekļu novēršanas darba paņēmieni pielietošana un uztveršanas iekārtas putekļu koncentrācijas samazināšanai	24%	3%	1%	72%
13	IAL , spectērpu, cimdu, respiratoru lietošana	43%	8%	8%	41%
14	Azbesta šķiedru koncentrācijas kontrole darbavietās	57%	13%	3%	27%

Kampaņas „Azbests 2006” gaitā konstatētas svarīgākās problēmas, kuru atrisināšanai darba devējiem nepieciešams pievērst īpašu uzmanību:

- o savlaicīgai pieteikumu iesniegšanai valsts institūcijām par darbu uzsākšanu ar azbesta materiāliem;
- o azbesta materiālu pārvietošanas plāna izstrādāšana būvobjektos;
- o uzņēmumu licencēšana darbam ar azbesta materiāliem;
- o speciālu gaisa filtru un putekļusūcēju izmantošana azbesta šķiedru piesārņojuma izplatīšanās novēršanai.

Kampaņas norises laikā Latvijā iegūtie rezultāti parāda, ka, lai panāktu radikālus uzlabojumus darba drošībā darbā ar azbesta materiāliem, ir nepieciešams:

- o likumdošanā iestrādāt uzņēmumu licencēšanas kārtību darbībai ar azbestu saturošiem materiāliem;
- o viens atkritumu apglabāšanas poligons valstī nevar nodrošināt azbesta atkritumu savākšanu, nepieciešams vienmērīgs azbesta materiālu pieņemšanas uzņēmumu sadalījums teritorijā;
- o sistemātiski kontrolēt azbesta riska uzņēmumus, panākt savlaicīgu paziņošanu VDI par darbu uzsākšanu ar azbesta materiāliem;
- o regulāri izmantot akreditētas darba vides mērījumu laboratorijas azbesta šķiedru koncentrācijas mērījumu veikšanai;
- o izmantot arī turpmāk masu informācijas līdzekļus informējot par azbesta bīstamību veselībai kā pirmās grupas kancerogēnu savienojumu.

Darba devējiem, lai darbavietās maksimāli samazinātu azbestu saturošu materiālu kaitīgo iedarbību uz darbinieku veselību, uzsākot darbu nepieciešams :

- o nodrošināt atbilstošu spectērpu, darba cimdus un apavus;
- o veikt darba vides risku novērtēšanu, informēt darbiniekus par azbestu saturošu materiālu bīstamību veselībai;
- o nosūtīt darbiniekus uz obligātajām veselības pārbaudēm;
- o lietot atbilstošus respiratorus [aizsardzības klase P 3] ;

- o demontāžas procesa laikā mitrināt azbesta materiālu vai izmantot rūpnieciskos putekļusūcējus ar HEPA filtriem, lietot saudzīgus, putekļus maz izdalošus darba paņēmienus;
- o uzglabāt un pārvadāt azbestu saturošus atkritumus slēgtā iesaiņojumā ar attiecīgu marķējumu.

Lai veicinātu sabiedrības izpratni par azbesta problēmu risināšanas nepieciešamību, VDI interneta mājas lapā ievietota SLIC izstrādātā praktiskā paraugprakses rokasgrāmata azbesta risku novēršanai un mazināšanai darbā ar azbestu (vai darbā, kas var būt saistīts ar to): darba devējam, nodarbinātajiem un darba inspektoram. Rokasgrāmata ir plašs un noderīgs materiāls darba devējiem, darbiniekiem un inspektoriem. Rokasgrāmatā ietverti praktiski risinājumi dažādās situācijās darbā ar azbesta materiāliem. Ievērojot rokasgrāmatā minētos norādījumus un atspoguļotos darba paņēmienus, iespējams ievērojami samazināt darba procesā izdalījušo azbesta šķiedru daudzumu gaisā un samazināt kaitējumu strādājošo veselībai.

2.2.3. Eiropas nedēļas aktivitātes

Kampana „Drošs sākums”

Viena no VDI 2006.gada darbības prioritātēm bija informatīvās kampanas Eiropas Nedēļa drošībai un veselībai darbā organizēšana, kuras tēma bija jauniešu drošība un veselības aizsardzība darbā ar saukli „Drošs sākums!”. Tieši pieredzes, psiholoģiskā un fiziskā brieduma trūkums padara jauniešus par īpaši neaizsargātiem darbiniekiem, tāpēc kampana "Drošs sākums!" aizsāka diskusiju par bērnu un jauniešu drošību un veselības aizsardzību darbā.

Eiropas nedēļas pamatojums - Eiropas Darba drošības un veselības aizsardzības aģentūras iniciēto kampanu „Drošs sākums” atbalsta visas ES dalībvalstis, kandidātvalstis un Eiropas Brīvās tirdzniecības asociācijas (EBTA) valstis, kā arī Austrijas un Somijas ES prezidentūra, Eiropas Parlaments, un Komisija un Eiropas sociālie partneri. Saskaņā ar Eurostat datiem salīdzinājumā ar citu vecuma grupu darba ņēmējiem nelaimes gadījumi darbā (bez traģiskām sekām) par vismaz 50 % biežāk skar 18–24 gadus vecus darba ņēmējus. Tam ir vairāki cēloņi, nepietiekama apmācība un pieredzes trūkums, izpratnes trūkums par darba drošību un veselības aizsardzību. Kampanas nozīmīgumu Latvijā apliecina VDI statistika - 2006.gadā ar jauniešiem līdz 18 gadiem bija notikuši 12 nelaimes gadījumi darbā, no kuriem 4 nelaimes gadījumi bija ar smagām sekām un viens gadījums bija letāls.

Eiropas nedēļas mērķis – Jauniešu darba drošībai un veselības aizsardzībai veltītā kampana „Drošs sākums” deva iespēju iesaistīties un veicināt labāku izpratni par riska faktoriem un riska novēršanu uzņēmumos, skolās un augstskolās. Kampanas mērķis ir labāka jauniešu drošība un veselības aizsardzība darbavietā, domājot gan par jauniešiem, kas jau strādā, gan par tiem, kas tikai gatavojas sākt darba gaitas. Viens no kampanas nolūkiem bija rosināt izglītības iestādes vairāk pievērsties jautājumiem, kas skar jauniešu gatavību sākt darba dzīvi.

Kampanas organizēšana. Lai sasniegtu izvirzīto mērķi, kampanas laikā tika organizēti vairāki pasākumi: atklāšanas preses konference; tikšanās ar skolēniem mākslas nometnē "Varavīksne" un Kocēnu pamatskolā; plakātu konkurss "Mans darbs - drošs darbs"; videofilmu konkurss jauniešiem "Drošs sākums... Eiropas Jauniešu gada filmu producenti"; informatīvais seminārs un lekciju cikls "Drošs sākums!" Latvijas profesionālo skolu audzēkņiem un pasniedzējiem; publiskā diskusija "Cik aizsargāts ir jauniešis darba vietā Latvijā?", kā arī *Labas prakses* balvas konkurss.

Kampanas rezultāti. Kampana „Drošs sākums!” tika atklāta 2006.gada 19.jūnijā ar preses konferenci.

Viena no pirmajām aktivitātēm "Drošs sākums!" ietvaros bija VDI, LM un Darba vides un veselības institūta speciālistu viesošanās bērnu mākslas nometnē "Varavīksne", Valmieras rajona Kocēnu pagastā, kur, jauniešiem organizējot dažādus konkursus un aktivitātes, tika

stāstīts par darba drošību un veselības aizsardzību.

VDI sadarbībā ar nometnes "Varavīksne" organizatoriem Latvijas Bērnu mākslinieciskās fantāzijas akadēmijas dalībniekus (vecumā no 10 līdz 17 gadiem) iepazīstināja ar darba aizsardzības jēdziena pamatiem, kompetenti speciālisti rādīja un skaidroja drošības zīmes darba aizsardzībā. Tāpat uzskatāmi tika parādīta individuālo aizsardzības līdzekļu lietošanas nepieciešamība.

Līdzīgs pasākums tika īstenots arī 2006.gada 20.oktobrī, kad VDI sadarbībā ar LM 192 Kocēnu pamatskolas audzēkņiem organizēja darba drošības dienu, kuras ietvaros jauniešiem bija iespēja piedalīties lekcijā un izglītojošā konkursā par darba drošības un veselības aizsardzības jautājumiem.

Viena no nozīmīgākajām „Drošs sākums” aktivitātēm bija plakātu konkurss "Mans darbs-drošs darbs", kurš Latvijā tika organizēts jau otro gadu.

Pirmo reizi Eiropas nedēļas drošībai un veselības aizsardzībai darbā ietvaros 2006.gadā Latvijā tika organizēts video filmu konkurss jauniešiem "Drošs sākums... Eiropas Jauniešu gada filmu producents".

5.attēls. Bērnu un jauniešu plakātu izstāde "Mans darbs - drošs darbs" kinoteātrī „Rīga”

2006.gada 25.oktobrī, kinoteātrī "Rīga" Valsts darba inspekcija apbalvoja Eiropas nedēļas drošībai un veselībai darbā "Drošs sākums" bērnu un jauniešu konkursu uzvarētājus un aktīvākos dalībniekus. Pozitīvi vērtējams fakts, ka kampaņas ietvaros organizētajos plakātu un video filmu konkursos, kā arī vairākās izglītojošās aktivitātēs par darba drošību un veselības aizsardzību piedalījās vairāk nekā 700 jaunieši no visas Latvijas.

6.attēls. VDI direktore R.Elce apbalvo jauniešu video konkursa uzvarētāju

2006.gada rudenī DVVI Latvijas profesionālo skolu audzēkņiem un pasniedzējiem organizēja informatīvo semināru un lekciju ciklu "Drošs sākums". To galvenais mērķis bija iepazīstināt jauniešus ar svarīgākajiem darba drošības un veselības aizsardzības noteikumiem, viņu tiesībām un iespējām meklēt palīdzību neskaidrību un nelaimes gadījumos.

Lekciju laikā DVVI speciālisti profesionālo skolu audzēkņiem stāstīja par darba drošības un veselības aizsardzības aspektiem, demonstrēja interesantas video īsfilmas, rādīja attēlus no reālas darba vides, kā arī stāstīja par dažādiem negadījumiem darba vietās. Izglītojošie semināri un lekcijas bija veidoti interaktīvā un jauniešiem saistošā veidā, lai vairāk piesaistītu viņu uzmanību un liktu padomāt par dažādiem riska faktoriem darba vidē, kas var apdraudēt viņu veselību un pat dzīvību.

Kampaņa "Drošs sākums" noslēdzās 26.oktobrī ar publisku diskusiju "Cik aizsargāts ir jaunietis darba vietā Latvijā?", kā arī Labas prakses balvas konkursa uzvarētāju apbalvošanu.

Publiskās diskusijas mērķis bija noskaidrot, cik liela atbildība par jauniešiem darbā būtu jāuzņemas darba devējiem un pašiem jaunajiem darbiniekiem, cik liela nozīme ir darba aizsardzības apmācībai skolās un audzināšanai ģimenē, kāpēc tieši jaunieši ir tik neaizsargāti darbā un kādi preventīvie pasākumi palīdzētu novērst nelaimes gadījumus jauno darbinieku vidū. Diskusijā piedalījās pārstāvji no VDI, Izglītības un zinātnes ministrijas, Bērnu un ģimenes lietu ministrijas, LM, LDDK, nozaru arodbiedrībām, profesionālajām izglītības iestādēm, uzņēmumiem. Svarīgi, ka diskusijā bija klāt un izteicās arī paši jaunie darbinieki.

Eiropas nedēļas drošībai un veselībai darbā "Drošs sākums" ietvaros VDI jau ceturto gadu aicināja uzņēmējus pieteikties *Labas prakses* balvai. Balvu varēja iegūt uzņēmumi, organizācijas vai mācību iestādes, kas devuši izcilus vai radošus ieguldījumus, nodrošinot jauniešiem aizsargātu darba gaitu sākumu, kā arī, uzņēmumi vai organizācijas, kas apzinājuši pastāvošos riskus un tos efektīvi novērsuši.

2006.gadā Labas prakses balvas konkursā piedalījās seši uzņēmumi, taču par uzvarētāju un Labās prakses balvas ieguvēju tika atzīts vadošais zāļu ražotājs Baltijas valstīs - a/s "GRINDEKS", kura bija attīstījusi veiksmīgu sadarbību ar vairākām izglītības iestādēm, izveidojot īpašu jauniešu apmācības programmu, kura nodrošina praktisko iemaņu apgūšanu un sagatavo zinošākus un atbildīgākus jaunos darbiniekus. Tāpat a/s "GRINDEX" regulāri tiek veikta darba vietu riska novērtēšana, kas devusi pozitīvu rezultātu - būtiski ir samazināts bīstamo darba vietu skaits visos darba līmeņos un pozīcijās.

7.attēls. Labās prakses balvas 2006 ieguvēji - a/s „GRINDEX” pārstāvji

VDI 2006.gadā piešķir arī īpašu veicināšanas balvu ceļu būves uzņēmumam no Jēkabpils SIA "Krustpils", kurā notiek jauniešu iesaistīšana un apmācība, kā arī ir ieviesta sistēma jauno darbinieku darba apstākļu un vides pārbaudei un uzlabošanai.

2006.gada *Labās prakses* balvas uzvarētājam a/s "GRINDEX" un veicināšanas balvas ieguvējam SIA "Krustpils" bija iespēja piedalīties Eiropas konkursā un 2006.gada Eiropas nedēļas drošībai un veselībai darbā noslēguma pasākumā un apbalvošanas ceremonijā Spānijas

pilsētā Bilbao. Abu Latvijas uzņēmumu *Labās prakses* piemēri publicēti Eiropas Darba drošības un veselības aizsardzības aģentūras interneta mājas lapā un izdotajā brošūrā. Balvu piešķiršanas mērķis ir ar konkrētiem piemēriem parādīt visiem Latvijas un arī Eiropas darba devējiem un darba ņēmējiem, skolām, jauniešiem un viņu vecākiem, kādu labumu dod darba drošības un veselības aizsardzības prasību ievērošana.

Kampaņa „Droša darbavietas iniciatīva – labāka darba vieta visiem”

2006.gada 7.septembrī, Rīgā, viesnīcā „Radisson SAS Daugava” ar preses konferenci un semināru „Drošas darbavietas iniciatīva - labāka darba vieta visiem” Latvijā tika uzsākta Eiropas Darba drošības un veselības aizsardzības aģentūras un VDI kopīgi rīkota kampaņa mazajiem un vidējiem uzņēmumiem „Drošas darbavietas iniciatīva”.

Kampaņas pamatojums – Atbalstīt ES iniciatīvu Latvijā, aktualizējot darba aizsardzības jomas nozīmīgumu un lomu uzņēmējdarbībā. Kampaņas mērķauditorija bija mazie un vidējie uzņēmumi (MVU), jo nelaimes gadījumi darba vietās visbiežāk notiek tieši šajos uzņēmumos. Diemžēl MVU netiek nepievērsta pietiekama uzmanība darba drošībai. Ar kampaņu "Drošas darbavietas iniciatīva" VDI vēlējās informēt darba devējus un darbiniekus par darba drošības un veselības aizsardzības aktualitātēm un skaidrot šo jautājumu nozīmi mūsdienu uzņēmējdarbībā.

Kampaņas mērķis - veidot izpratni par darba drošības pamatkomponentiem, piemēram, nepieciešamību veikt darba vides risku novērtēšanu un iesaistīt darbiniekus preventīvajos pasākumos, kā arī dalīties ar labās prakses piemēriem.

Kampaņas organizēšana. Kampaņas ietvaros tika rīkoti bezmaksas semināri un izplatīti informatīvie materiāli

Kampaņas rezultāti. Kampaņas „Drošas darbavietas iniciatīva - labāka darba vieta visiem” laikā notika pieci semināri: Rīgā, Jelgavā, Valmierā, Daugavpilī un Ventspilī, kurus kopumā apmeklēja 375 mazo un vidējo uzņēmumu vadītāji un darba aizsardzības speciālisti, kā arī tika izplatīti vairāk nekā 5000 informatīvo materiālu par darba drošību un veselības aizsardzību.

8.attēls. Seminārs „Drošas darbavietas iniciatīva” Rīgā, 2006.gada 7. septembrī

Semināros uzstājās pieredzējuši lektori no LM, DVVI un Latvijas Investīciju un attīstības aģentūras Eiropas Informācijas centra. Lektori dalījās pieredzē par to, kā padarīt uzņēmumus spēcīgākus un paaugstināt to produktivitāti, izveidojot veselībai nekaitīgu darba vidi. VDI bija īpašs prieks par uzņēmumiem, kuri, pēc veiksmīgas darba vides sakārtošanas, labprāt dalījās ar saviem "labās prakses" piemēriem: SIA "Krītiņš un Kaļķītis", ceļu būves SIA "Krustpils", SIA "KULK", SIA "AKG Thermotechnik Lettland", A/S "Valpro Corp", A/S "SCO Centrs", SIA "AURA" un SIA "Nafta Trading".

2.3. Preventīvais darbs

VDI inspektoru preventīvā darba galvenais uzdevums ir plānveidīgi apsekot uzņēmumus, uzraugot un kontrolējot darba, darba aizsardzības un bīstamo iekārtu tehniskās uzraudzības normatīvo aktu ievērošanu visos privātajos, pašvaldību, valsts uzņēmumos, iestādēs, organizācijās un citās darba vietās, izņemot pašnodarbinātās personas. Apsekošanas mērķis ir panākt, lai darba devēji atbilstoši Darba likumam un darba aizsardzības normatīvajiem aktiem korekti noformētu darba tiesiskās attiecības ar darbiniekiem un abpusēji pildītu noslēgtos līgumus, kā arī lai uzņēmumos tiktu izveidota darbiniekiem droša un veselībai nekaitīga darba vide, kā rezultātā tiktu savlaicīgi novērsti faktori, kas var radīt nelaimes gadījumus darbā vai stimulēt arodslimību rašanos un attīstību. VDI inspektori preventīvajos apsekojumos novērtē uzņēmumā veiktos pasākumus darba vides iekšējās uzraudzības sistēmas ieviešanā un uzlabošanā, jo darba aizsardzības pasākumu izvēlei jābalstās uz precīzu darba vides risku novērtējumu, kas ļauj identificēt ne tikai lielākas problēmas, bet arī izvēlēties atbilstošākos, efektīvākos veicamos pasākumus un noteikt šo pasākumu savstarpējo prioritāti. Veidojot preventīvo apsekojumu plānu, pirmkārt, tiek iekļauti uzņēmumi, kuros iepriekšējās pārbaudēs atklāti būtiski darba aizsardzības vai darba tiesību pārkāpumi, notikuši nelaimes gadījumi, konstatētas arodsaslimšanas vai tikušas ekspluatētas neregistrētas bīstamās iekārtas. Otrkārt, izlases kārtībā apsekojuma plānā tiek iekļauti uzņēmumi, kas ne reizi nav apmeklēti, uzmanību pievēršot nozarēm ar augstāku bīstamības pakāpi. Šo uzņēmumu skaits ir atkarīgs no VDI kapacitātes un reaktīvam darbam ziedotā laika.

2006.gadā VDI inspektori kopumā preventīvajam darbam varēja veltīt 24 % no sava darba laika, kas ir 1 % mazāk nekā bija paredzēts. Tas galvenokārt skaidrojams ar ārkārtas aktivitātēm, kas 2006.gadā ir aizņēmis 29% no inspektoru kopējā darba laika. Ārkārtas aktivitātes ir veicamas primāri, jo tas saistās ar noteiktu laika termiņu ievērošanu. Pārskata periodā preventīvi tika apsekoti 2983 uzņēmumi, no kuriem 365 uzņēmumos (12,2 % no preventīvo apsekojumu skaita) pārkāpumi netika konstatēti, bet 2786 uzņēmumos konstatētie pārkāpumi bija novērsti pilnībā.

RVDI pārskata periodā galvenokārt preventīvi apsekojušas būvniecības, apstrādes rūpniecības un transporta nozares, jo tajās notiek salīdzinoši daudz nelaimes gadījumu un tajās novērojama aktīva darbība un attīstība.

2006.gadā preventīvi tika pārbaudīti tirdzniecības, būvniecības, kokapstrādes, pārtikas pārstrādes, metālapstrādes uzņēmumi, sabiedrisko pakalpojumu uzņēmumi u.c. Nozīmīgu preventīvā apsekojumu skaitu aizņem izglītības iestādes, kuras VDI inspektori apseko ar mērķi novērtēt to atbilstību ekspluatācijas drošības prasībām darba aizsardzībā, sākoties jaunam mācību gadam.

Kopumā pēc apsekojuma rezultātiem var secināt, ka izglītības iestādēs visbiežāk darba vides iekšējās uzraudzības organizēšanā pasākumi tiek veikti formāli un darba aizsardzības pasākumi netiek iekļauti saimnieciskās darbības ikgadējā plānā.

Tirdzniecības uzņēmumos raksturīgākie pārkāpumi saistīti ar Darba likuma normu neievērošanu (netiek korekti uzskaitīts darba laiks, nav darbinieku parakstu darba algu izmaksu tabelēs u.c.). Jāuzsver, ka minētās nozares uzņēmumos tiek atklāts arī salīdzinoši daudz nelegāli nodarbināto.

2006.gadā turpinājās aktīva būvobjektu un kokapstrādes uzņēmumu preventīvā apsekošana. Balstoties uz apsekojumu rezultātiem, var secināt, ka inspekcijas aktīvā informēšanas un inspicēšanas darba rezultātā, darba aizsardzības problēmu risināšanai šo nozaru uzņēmumos tiek pievērsta aizvien lielāka uzmanība. Darba devēju izpratne par darba tiesību, darba aizsardzības un bīstamo iekārtu tehnisko prasību jomu ir padziļinājusies – tiek pirktas jaunas iekārtas un darbgaldi, kvalitatīvi individuālās aizsardzības līdzekļi utt. Tomēr jāpiebilst, ka

uzņēmumos vēl joprojām ir novērojama normatīvo aktu prasību neievērošana. Piemēram, kokapstrādes uzņēmumos raksturīgākie pārkāpumi ir neprecīzi un nepilnīgi izvērtēti darba vides riska faktori, darbinieku nenosūtīšana uz obligātajām veselības pārbaudēm, nepietiekoši apmācītas atbildīgās personas darba aizsardzībā u.c.

2006.gads liels preventīvā darba laika apjoms tika veltīts NVA vadībā organizēto subsidēto darba vietu apsekošanai, kurās nodarbināti jaunieši skolu vasaras brīvdienās vai invalīdi.

Nozīmīgs preventīvais darbs tiek veikts organizējot informatīvos pasākumus un nodrošinot konsultatīvo darbu. (skat 3.1. nodaļu) Reģionālo VDI konsultācijas tika sniegtas pa bezmaksas konsultatīvo telefonu kopumā atbildot uz 22087 jautājumiem. Lielākā daļa jautājumu bija darba likumdošanas jomā un kā galvenie jāmin: jautājumi par darba tiesisko attiecību izbeigšanu (26 %), par darba samaksu (19 %), par darba līgumiem (10 %).

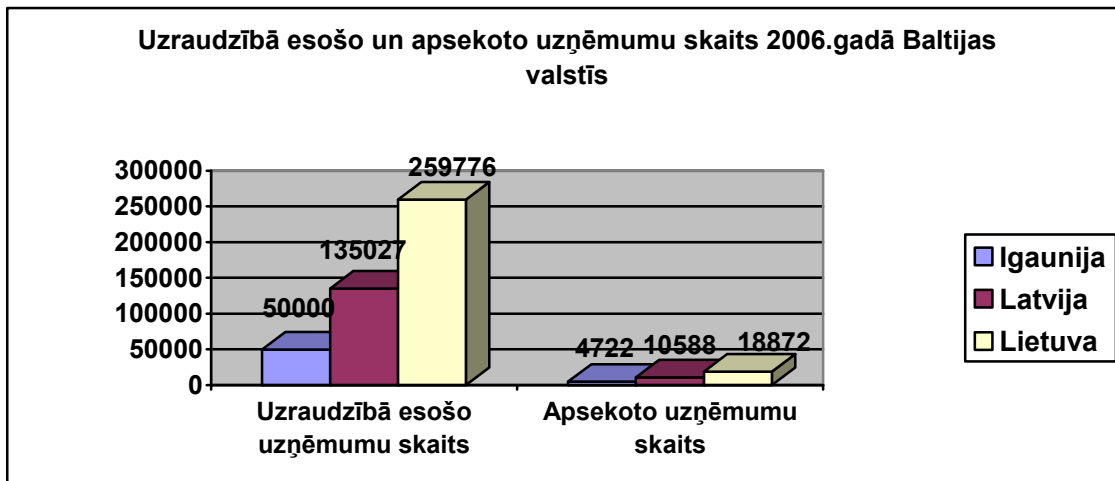
RVDI sniedza atbildes un konsultēja darba devējus un darbiniekus arī apmeklētāju pieņemšanas laikā. RVDI apmeklētāju pieņemšanas laikā sniegušas konsultācijas kopumā 22451 jautājumā. Galvenokārt sniegtas konsultācijas darba likumdošanas jautājumos, no kuriem 23 % par darba samaksu, 17,5 % par darba tiesisko attiecību izbeigšanu, 12 % par darba līgumiem, bet darba aizsardzības jautājumos konsultācijas sniegtas 8,5 % gadījumos.

Lai aptvertu iespējami lielāku darba devēju un darbinieku auditoriju, RVDI organizēja seminārus darba tiesību, darba aizsardzības un bīstamo iekārtu uzraudzības jautājumos. Tā 2006.gadā notikuši 648 semināri darba devējiem un darbiniekiem, no kuriem 383 semināros izskatīti jautājumi darba tiesībās, 229 semināros izskatīti darba aizsardzības jautājumi un 36 semināros apspriesti bīstamo iekārtu drošas ekspluatācijas jautājumi.

Lielā loma sabiedrības informēšanai bija VDI organizētās informatīvās kampaņas: Eiropas nedēļa drošībai un veselībai darbā 2006 „Drošs sākums”, „Drošas darba vietas iniciatīvas” un „Darba līgums strādā”. Lai informētu sabiedrību par VDI darbību, projektiem un kampaņām darba drošības un veselības aizsardzības jautājumiem, aktīvi tika izmantoti masu mediji. 2006.gadā dažāda veida masu medijos 502 reizes tika publicēta vai pārraidīta informācija par VDI aktivitātēm (plašāk skatīt 5. nodaļā).

2.4. Inspicēšanas darba analīze

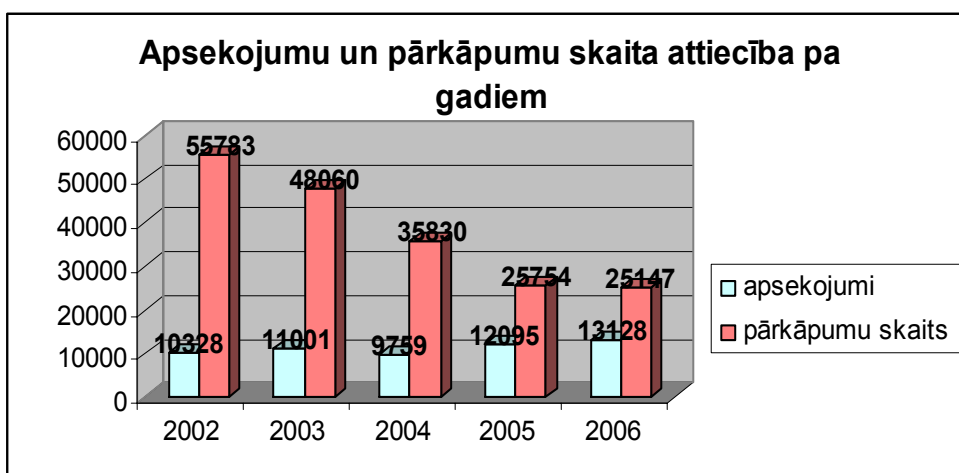
2006.gadā VDI inspektori veikuši 13128 apsekojumus 10588 uzņēmumos. Ņemot vērā VDI rīcībā esošos materiālos un cilvēkresursus, kā arī ievērojamo darba apjomu, tas ir optimālais uzņēmumu skaits, ko pašlaik VDI inspektoriem praktiski spēj vienā gadā apsekot. Līdzīga situācija ir arī abās pārējās Baltijas valstīs – Igaunijā un Lietuvā. Latvijā 2006.gadā tika apsekoti 7,84% no visiem uzraudzībā esošajiem uzņēmumiem, salīdzinājumam, Igaunijā – 9,4%, bet Lietuvā – 7,3% (skat. 9. attēlu). Vidēji gadā Latvijā viens inspektors apseko 81 uzņēmumu, Igaunijā – 58 uzņēmumus, bet Lietuvā – pat 114 uzņēmumus.

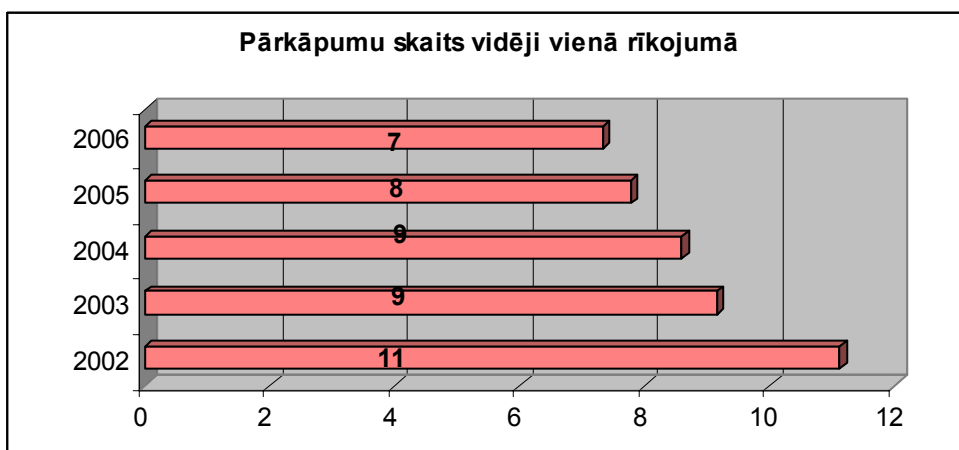
9. attēls. Uzraudzībā esošo un apsekoto uzņēmumu skaits 2006.gadā Baltijas valstīs

VDI Informatīvās sistēmas datu bāzē ir informācija par 44262 apzinātajiem uzņēmumiem. Jāpiebilst, ka VDI Informatīvās sistēmas datu bāze tiek rediģēta, izslēdzot no apzināto uzņēmumu datu bāzes uzņēmumus, kas savu darbību ir beiguši.

VDI inspektoram, apsekojot uzņēmumu, galvenais mērķis ir iegūt informāciju par faktisko situāciju darba aizsardzībā un darba organizācijā konkrētajā uzņēmumā un nepieciešamības gadījumā, konstatējot pārkāpumus, pieņemt lēmumus par rīkojumu, brīdinājumu izsniegšanu vai sodu uzlikšanu. Apsekojuma laikā darba devējiem tiek sniegti rekomendējoši norādījumi darba vides apstākļu uzlabošanai, tādējādi nodrošinot darbinieku veselībai un dzīvībai nekaitīgus darba apstākļus. Lai panāktu darba vides sakārtošanu un darba tiesisko attiecību, darba aizsardzības, bīstamo iekārtu tehniskās uzraudzības un tirgus uzraudzības normatīvo aktu prasību ievērošanu, VDI inspektori 2006.gadā darba devējiem izsnieguši 3430 rīkojumus, kuros konstatēti 25147 pārkāpumi (vidēji 7,3 pārkāpumi vienā rīkojumā), to novēršanai tiek noteikts konkrēts termiņš. Pārskata periodā pavisam bija jānovērš 25399, bet novērsti pēc darba devēju sniegtās informācijas tika 24960 pārkāpumi vai 98,3 %. Pilnīgi visu pārkāpumu novēršanu kavē dažādi apstākļi, piemēram, uzņēmums, kam izsniegts rīkojums, pārtrauc savu darbību vai darba devēji, visbiežāk finansējuma trūkuma dēļ, lūdz pagarināt pārkāpuma novēršanas termiņu. VDI par rīkojumu izpildi darba devējs paziņo rakstiski. Lielā darba apjoma dēļ, pēc darba devēja paziņojuma saņemšanas, tāpēc VDI amatpersonām nebija iespējams veikt papildus apsekojumus uzņēmumos, lai pārlicinātos par uzņēmēja faktisko rīcību.

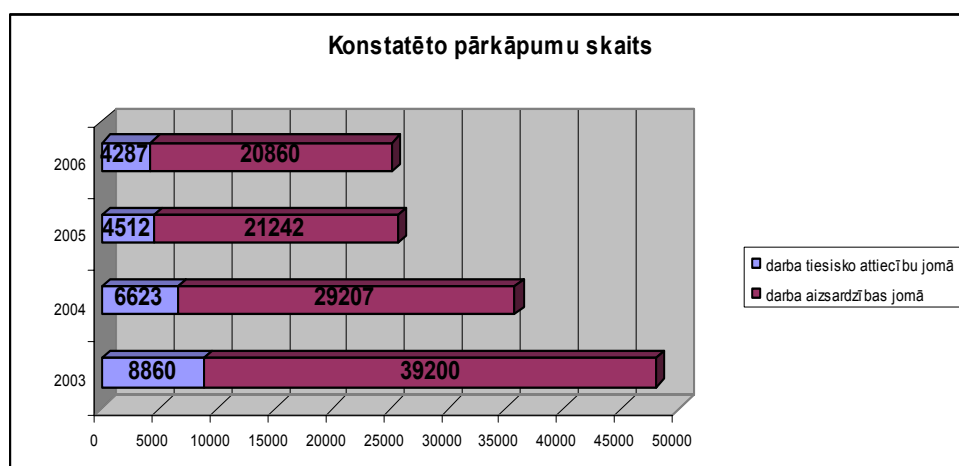
10.attēls. Apsekojumu un pārkāpumu skaita dinamika

11.attēls. Pārkāpumu skaits vienā rīkojumā pa gadiem

Salīdzinot konstatēto pārkāpumu skaitu pa gadiem, var novērot, ka konstatēto pārkāpumu skaita dinamika ir lejupslidoša ar tendenci samazināties, tomēr tas neliecina par būtisku situācijas uzlabošanos, jo mainītas ir VDI darba metodes, tiek uzlikts vairāk sodu. Ieguldītais darbs sabiedrības informēšanā par darba tiesību un darba aizsardzības lomu Latvijas darba vides uzlabošanā tomēr ir atstājis pozitīvu ietekmi, situācija salīdzinoši ar 2002.gadu ir uzlabojusies, tomēr minēto faktu ir jāskata kopā ar pieaugošo nelaimes gadījumu skaitu (sīkāk skat. 3.9.nodaļu).

2006.gada rīkojumu skaitu salīdzinot ar 2005.gadu, tas ir palielinājies par 3,5 %, bet pārkāpumu skaits tajos samazinājies par 2,4 %. VDI inspektoru darba rezultātā darba devēji ir kļuvuši informētāki, viņu tiesiskuma un pienākuma apziņa attiecībā uz savu darbinieku drošību, veselību un labklājību ir pieaugusi, līdz ar to darba attiecību un vides sakārtošanai uzņēmumos tiek pievērsta arvien lielāka uzmanība.

12.attēls. Konstatēto pārkāpumu sadalījuma dinamika pa gadiem

Rīkojumos uzrādīto, konstatēto pārkāpumu analīze ļauj secināt, ka:

- 17 % pārkāpumu ir darba tiesisko attiecību jomā. Darba likuma pārkāpumu procentuālā attiecība pret darba aizsardzības normatīvo aktu pārkāpumiem vairāku gadu periodā nav būtiski mainījusies (salīdzinājumam: 2005.gadā – 17,5 % Darba likuma pārkāpumu, 2004.gadā bija 18,5 %, 2003.gadā – 18,4 %). galvenie darba likumdošanas pārkāpumi bija:

- o 36,9 % no pārkāpumiem darba likumdošanas jomā ir par darba līgumiem – darba līgumu nenoslēgšana ar darbiniekiem, nepilnīga vai neprecīza to noformēšana; netiek veikta darba līgumu uzskaitē u.c. Jāpiebilst, ka diemžēl sabiedrības domāšanas veids un apziņa mainās ļoti lēnām, un joprojām daudzi cilvēki labprātīgi piekrīt strādāt bez darba līguma, un, VDI inspektoriem uzņēmumā veicot pārbaudi, to slēpj, atnākot uz VDI pēc palīdzības tikai tad, kad jau izraisījies konflikts ar darba devēju vai nav saņemta darba samaksa;
- o 16,4 % ir par darba samaksu – netiek apmaksāts virsstundu vai nakts darbs; netiek izmaksātas kompensācijas par neizmantoto atvaļinājumu, ja darbinieks no darba tiek atbrīvots; netiek savlaicīgi izmaksāta darba alga u.c.

Atšķirīga samaksa par vienādu darbu vīriešiem un sievietēm apsektajos uzņēmumos konstatēta 2 gadījumos. Pārējos 46,7 % ir ietverti jautājumi par atvaļinājumiem, darba tiesisko attiecību izbeigšanu, neievērotu atpūtas un darba laiku, par koplīgumu sastādīšanu, u.c.

- 83% pārkāpumu ir darba aizsardzības jomā. Salīdzinot ar 2005.gadu, minēto pārkāpumu skaits absolūtajos skaitļos ir samazinājies par 382 pārkāpumiem, taču procentuālais īpatsvars nav būtiski mainījies.
- No visiem darba aizsardzības pārkāpumiem:
 - o 84% ir organizatoriska rakstura – uzņēmumā nav izveidota vai nedarbojas darba aizsardzības sistēma; netiek veikta darba vides iekšējā uzraudzība noteiktajā kārtībā; nav veikta darba vides risku izvērtēšana un analīze; nav veikta instruktāža vai tā nav atbilstoša veicamajam darbam u.c.;
 - o 16% ir tehniska rakstura – darbgaldu ekspluatācija bez aizsargnožogojumiem; darbgaldu un ventilācijas sistēmas neatbilstība noteiktajām tehniskajām prasībām, elektroinstalāciju bojājumi u.c.

Pēc darba aizsardzības normatīvu organizatoriskā un tehniskā rakstura pārkāpumu savstarpējās attiecības var secināt, ka darba devēji lielāku uzmanību pievērš ražošanas iekārtu, darbgaldu, aparātu u.c. tehnisko iekārtu iegādei, apkopei un uzturēšanai, bet nepietiekami velta uzmanību darba aizsardzības sistēmas kvalitatīvai izveidošanai un ieviešanai uzņēmumā. Jāpiemin, ka darba aizsardzības jautājumu risināšana ir daudz sarežģītāka un laikietilpīgāka nekā darba tiesisko jautājumu sakārtošana, kura pārsvarā prasa tikai darba devēja vēlmi. Veicot pārbaudes, darba devējam vairāk jāuzsver nepieciešamība sakārtot darba, darba aizsardzības jautājumus, kas var būt par pamatu ražošanas apjoma un kvalitātes palielināšanai.

VDI kontrolē un pārrauga arī ar arodveselības jomu saistīto jautājumu risināšanu uzņēmumos. Darba higiēnas pārkāpumu analīze rīkojumos parāda, ka visbiežāk uzņēmumos netiek veiktas darbinieku obligātās veselības pārbaudes; netiek izsniegti nepieciešamie individuālie aizsardzības līdzekļi; nav veikti darba vides mērījumi kaitīgo faktoru noteikšanai

VDI inspektori, apsekojot uzņēmumus, uzmanību pievērta arī ārvalstnieku likumīgai nodarbināšanai. Piemēram, sadarbībā ar Valsts robežsardzi tika veikta pārbaude vienā no Rīgas uzņēmumiem (ģenerāluzņēmējs SIA “Gran Latvija”) un būvobjektā “OSB plātņu ražošana” tika atklāts, ka 19 Bulgārijas pilsoņi tiek nodarbināti bez uzturēšanās atļaujas. VDI administratīvi sodīja darba devēju ar naudas sodu Ls 1000 apmērā.

Atskaites periodā nodrošinot VDI kompetencē esošo uzdevumu izpildi tika izskatīti un sagatavoti arī materiāli par reģistrācijas apliecību izsniegšanu pirotehnisko pakalpojumu sniegšanai (5 komersantiem), kā arī par 17 spridzināšanas darbu atļauju izsniegšanu. Valsts vides dienesta rūpniecisko avāriju risku novērtēšanas un kontroles komisijas sastāvā, veicot kompleksās pārbaudes, tika apsekoti 42 rūpnieciskā riska uzņēmumi un apsekojuma rezultātā uzņēmumiem izsniegti akti par konstatētajiem faktiem un rīkojumi par atklāto pārkāpumu novēršanu. Piedaloties Vides pārraudzības valsts biroja izveidotajā riska novērtēšanas komisijā, tika izskatītas 4 rūpniecisko avāriju novēršanas programmas un 10 drošības pārskati.

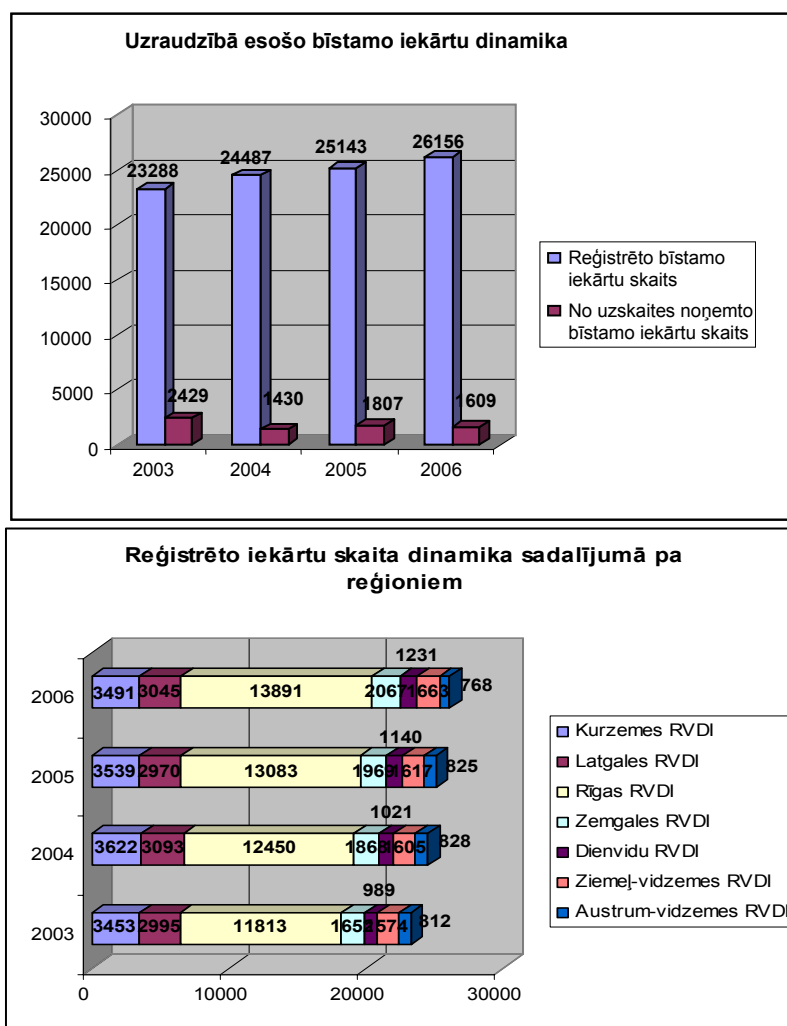
2.5. Bīstamo iekārtu uzraudzība

2.5.1. Bīstamo iekārtu reģistrācija un pārbaudes

2006.gadā VDI saskaņā ar likumu “Par bīstamo iekārtu tehnisko uzraudzību” un MK 2000.gada 4.aprīļa noteikumiem Nr.129 “Bīstamo iekārtu reģistrācijas kārtība”, kā arī pildot Valsts darba inspekcijas likumu, turpināja veikt bīstamo iekārtu reģistrāciju, pārreģistrāciju un bīstamo iekārtu ekspluatācijas uzraudzību uzņēmumos, organizācijās un iestādēs.

VDI uzskaitē uz 2007.gada 1.janvārī bija 26 158 bīstamās iekārtas. 2006.gada laikā reģistrētas 2624 bīstamās iekārtas, bet noņemtas no uzskaites 1609 bīstamās iekārtas. 2006.gadā iekārtu skaits, salīdzinot ar 2005.gadu, palielinājies par 1015 iekārtām. Bīstamo iekārtu skaita pieaugums, galvenokārt, saistīts ar 2006.gada laikā būtiski pieaugušo sašķidrinātās gāzes spiedtvertnu skaitu, kā arī reģistrēto pārvietojamo rezervuāru jeb degvielas pārvadātāju automašīnu skaitu. Pieaug reģistrēto eskalatoru, celtnu, pacelāju un liftu skaits, tomēr šo pieaugumu var uzskatīt tikai par normālu, atbilstošu tautsaimniecības attīstībai un kopējiem jaunās tehnikas iegādes tempiem.

Pamazām samazinās reģistrēto degvielas bāzu skaits, kas liecina par to, ka daļa vairumtirgotāju degvielas tirgu pamet un esošās iekārtas un rezervuāri nav nepieciešami. Kopumā novērojams, ka uzņēmumos tiek modernizēts spiedieniekārtu kompleksi, tiek iegādātas jaunas spiedieniekārtas un to kompleksi.

13.attēls Bīstamo iekārtu reģistrācijas dinamika 2006.gadā

Pēc atspoguļotajiem datiem var redzēt, ka bīstamo iekārtu skaits ik gadu palielinās, tomēr šīs funkcijas pildīšanai un bīstamo iekārtu jomas aktualizēšanai darba devēju vidū, budžeta programmā finansējums nav paredzēts. Tāpēc nav iespējams veikt aktīvu darbu darba devēju informēšanai - organizēt informatīvās kampaņas, izstrādāt informatīvos un skaidrojošos materiālus, kā arī pilnveidot un uzturēt izveidoto bīstamo iekārtu datu bāzi.

Joprojām pastāv problēma ar darba devēju izpratni par iekārtu ekspluatācijas atļauju saņemšanu. Šādi pārkāpumi vairākkārtīgi konstatēti Kurzemes RVDI reģionā.

2006.gadā inspektori ir pārbaudījuši 3826 bīstamo iekārtu (5.tabula), īpašu uzmanību veltot kravas celtniem, spiedieniekārtām, un liftiem. Apsekošanas gaitā inspektori atklājuši 556 pārkāpumus bīstamo iekārtu lietošanā un uzturēšanā, apturēta bīstamo iekārtu darbība 75 gadījumos, kā arī 34 gadījumos par rupjiem pārkāpumiem bīstamo iekārtu lietošanā administratīvi sodītas uzņēmumu amatpersonas.

5.tabula

Informācija par bīstamo iekārtu pārbaudēm 2006.g.

Nr. p.k.	Bīstamo iekārtu nosaukums	Uzraudzība esošo reģistrēto bīstamo iekārtu skaits	Apsekoto bīstamo iekārtu skaits	Konstatēto pārkāpumu skaits bīstamo iekārtu ekspluatācijā	Novērsto pārkāpumu skaits bīstamo iekārtu ekspluatācijā
1.	CL - lifti	5670	652	19	18
2.	CK - kravas celtni	6816	965	276	245
3.	CP - pacelāji cilvēku celšanai	1471	513	33	32
4.	CT - trošu gaisa piekarceļi ar kabīni (vagonu) pasažieriem;	1	-	-	-
5.	CE - eskalatori un konveijeri	152	35	2	2
6.	K - katliekārtas	1892	257	57	53
7.	S - spiedieniekārtas	6311	754	91	75
8.	V - cauruļvadi	67	2	1	-
9.	RD - tehnoloģiskās iekārtas degvielas uzpildes stacijās	939	249	33	29
10.	RS - stacionāri rezervuāri un to grupas	2507	259	38	34
11.	L - metalurģijas tehnoloģiskās iekārtas	21	1	-	-
12.	T - autotransporta līdzekļu iekārtas bīstamo kravu pārvadāšanai	261	99	4	4
13.	A - publiskās atrakciju iekārtas	50	40	2	2
	Kopā:	26158	3826	556	494

2006.gadā iezīmējās problēma ar mobilo bīstamo iekārtu identifikāciju objekto, kuros iekārtas tiek ekspluatētas. Problēmas pamatā ir tas, ka savlaicīgi netiek nodrošināta vizuālās informācijas atjaunošana uz iekārtām. Bieži uz pacelājiem cilvēku pacelšanai trūkst normatīvajos aktos noteiktās informācijas – reģistrācijas numurs un dati par tehniskajām pārbaudēm. Par šiem pārkāpumiem uzņēmumi - iznomātāji ir saukti pie administratīvās atbildības. Iekārtas tiek iznomātas dažādām organizācijām, nomas līgumos ir noteikts, ka uz nomas laiku šie uzņēmumi pārņem bīstamās iekārtas valdītāja pienākumus. Veicot bīstamo iekārtu apsekošanu, inspektori konstatējuši, ka vairumā gadījumu nomniekam vispār nav nekādu zināšanu par to, kādas prasības normatīvajos aktos nomas gadījumā ir noteiktas un kādu atbildību nomnieks uzņemas.

Veicot bīstamo iekārtu ekspluatācijas uzraudzību, konstatēts, ka ne vienmēr celtniecības objekto uz vietas ir pieejami apkalpojošā personāla kvalifikāciju apliecinājoši dokumenti. Joprojām sastopami arī tādi fakti, ka bīstamo iekārtu valdītāji paši neorientējas attiecīgos normatīvajos aktos. Rezultātā, veicot uzņēmumu apsekošanu, regulāri nākas konstatēt noteiktā kārtībā nepārbaudītas un neregistrētas iekārtas.

Galvenie iemesli iekārtu darbības apturēšanai ir sekojoši:

- nav veiktas iekārtu tehniskās pārbaudes;
- iekārtas nav reģistrētas VDI ;
- iekārtas ekspluatē neapmācīts personāls;
- iekārtām nav ekspluatācijas atļaujas;
- iekārta tiek darbināta pēc lietošanas resursa laika izbeigšanās, un nav saņemts no ekspertu organizācijas šī resursa laika pagarinājums.

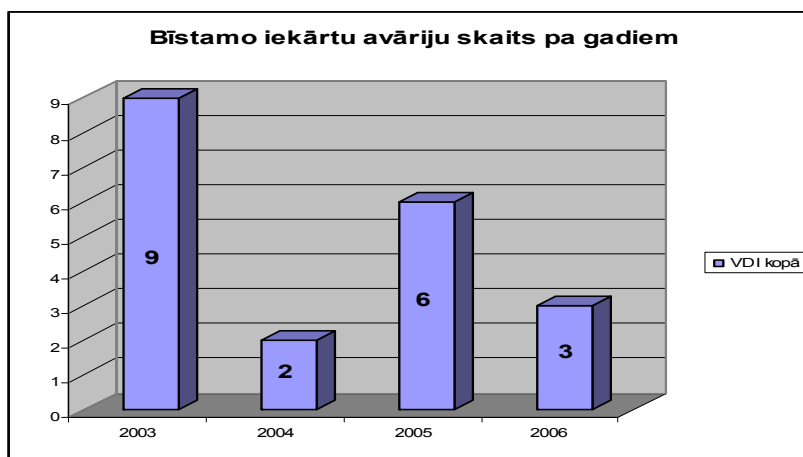
2.5.2. Bīstamo iekārtu avārijas

2006.gadā VDI reģistrēja trīs bīstamo iekārtu avārijas (6.tabula). Tomēr tik zems rādītājs rada bažas par varbūtību, ka visas bīstamo iekārtu avārijas netiek paziņotas vai normatīvajos aktos minētās normas iztulkotas neprecīzi.

6.tabula

2006.gada bīstamo iekārtu avārijas

Nr. p.k	Avārijas datums	Rajons, uzņēmuma nosaukums	Avarējusī bīstamā iekārta	Avārijas cēlonis	Avārijas sekas
1.	10.04.2006	Rīga, SIA "Intergaz"	Spiedien-iekārta	- Nepietiekami nodrošināta spiedieniekārtas kompleksa ekspluatācija, apkalpošana un uzraudzība	Cietušo nav
2.	20.05.2006	Rīga, SIA "La Con"	Portālceltnis	- Tehniskais stāvoklis neatbilda drošības tehnikas noteikumiem	Cietušo nav
3.	05.08.2006	A/s "Starts - Rīga"	Autoceltnis	- Pārsniegta pieļaujamā autoceltna celtspēja	Cietušo nav

14.attēls. Bīstamo iekārtu avāriju skaita salīdzinājums pa gadiem

Aplūkojot 15.attēlu, jāsecina, ka nav iespējams noteikt avāriju skaita dinamiku vai tendences. Bīstamo iekārtu avārijām ir novērojams gadījuma raksturs. Tomēr analizējot datus reģiona griezumā var novērot, ka visbiežāk bīstamo iekārtu avārijas notiek Rīgas RVDI un tas ir skaidrojams ar lielo reģistrēto bīstamo iekārtu skaitu. Savukārt kopš 2003.gada bīstamo iekārtu avārijas nav notikušas Ziemeļvidzemes RVDI un Austrumvidzemes RVDI.

2.6. Tirgus uzraudzība

Pārskata periodā tika apsekoti 36 uzņēmumi, kas nodarbojas ar mašīniekārtu ražošanu un izplatīšanu, tai skaitā 9 uzņēmumi, kas nodarbojas ar liftu uzstādīšanu. Liftu uzstādītāji savā darbībā ievēro MK 2000.gada 25.aprīļa noteikumu Nr.157 „Noteikumi par liftu un to drošības sastāvdaļu projektēšanas, ražošanas un liftu uzstādīšanas atbilstības novērtēšanu” noteiktās prasības (visi uzstādītie lifti bija sertificēti), tomēr dažos gadījumos tika atklātas kļūdas (deklarācijas sastādītas pavirši, tehniskā dokumentācija netiek glabāta pie lifta uzstādītāja). Mašīniekārtu ražotāji un importētāji prasības parasti ievēro un iekārtām ir attiecīgie atbilstības apliecinājumi, tomēr tika konstatēti dažāda veida pārkāpumi - importētajām precēm deklarācijas un instrukcijas nav pārtulkotas valsts valodā, uzstādītāji pēc montāžas nesagatavo deklarāciju par produkta atbilstību. Mašīniekārtu kontroli apgrūtina tas, ka izplatītāji strādā izmantojot katalogus un pārstāvniecībās pats produkts nav apskatāms. Tika izmantota arī informācija, kura saņemta no reģionālajām inspekcijām, uzņēmumiem un citām institūcijām.

Sadarbībā ar Patērētāju tiesību aizsardzības centru tika veiktas 9 individuālo aizsardzības līdzekļu tirdzniecības uzņēmumu pārbaudes. Pavisam konstatēti 27 pārkāpumi, apturēta 2 dažāda veida individuālo aizsardzības līdzekļu realizācija SIA “Darba apģērbu fabrika” (respiratori 811 FFPIS, 10 gab.- izg. ES, jo trūkst CE marķējuma) un A/S “Lords&Co” (puskombinžoni “Skandi 2”-izg. Latvija, jo trūkst CE marķējuma un nav uzrādīta individuālā aizsardzības līdzekļa potenciālā riska kategorija).

Reģionālās VDI veica uzņēmumu mērķapsekošanu, lai sniegtu informāciju Ekonomikas ministrijai par darba vietās lietojamo elpošanas ceļu aizsardzības līdzekļu atbilstību MK 2003.gada 11.februāra noteikumu Nr.74 “Prasības individuālajiem aizsardzības līdzekļiem, to atbilstības novērtēšanas kārtība un tirgus uzraudzība” prasībām, to lietošanas apjomiem, izcelsmes valstīm, kā arī plānotajiem tirgus uzraudzības pasākumiem, ņemot vērā Eiropas Komisijas paziņojumu par nepilnībām standartā EN 143 “Elpošanas ceļu aizsargierīces. Sīku piesārņojuma daļiņu filtri. Prasības, pārbaude, marķēšana”.

VDI darbinieki apmeklēja izstādes, kurās eksponēti izstrādājumi (mašīniekārtas, vienkāršās spiedtvertnes, spiedieniekārtu kompleksi, individuālie aizsardzības līdzekļi), lai iegūtu informāciju par uzņēmumiem, kas ražo vai izplata minētās iekārtas, kā arī, lai uzraudzītu normatīvajos aktos noteikto normu izpildi par iekārtu demonstrēšanu. Izstādēs tika sastādītas apsekojuma kartes par izstrādājumiem, kas rada šaubas par atbilstību Latvijas normatīvajos aktos un ES direktīvās izvirzītajām obligātajām atbilstības prasībām. Apmeklējumu laikā tika sastādītas 34 kartes ar informāciju par izstādes dalībniekiem un demonstrētajiem eksponātiem.

Pārskata periodā tika veikta slēpotāju trošu ceļu kontrole, kuras laikā trošu ceļu valdītāji tika informēti par tirgus uzraudzības prasībām šajā jomā. Pavisam 2006.gadā tika apsekoti 19 trošu ceļi, kuros atklāti 35 pārkāpumi, kas attiecās uz drošas lietošanas prasību neievērošanu.

VDI darbinieki piedalījās ikgadējā Baltijas un Ziemeļvalstu spiedieniekārtu tirgus uzraudzības institūciju sanāksmē - konferencē Viļņā. Konferencēs laikā tika iegūta informācija par problēmām spiedieniekārtu jomā Lietuvā un citās kaimiņvalstīs. VDI pārstāvji informēja klātesošos par normatīvo aktu prasībām un to ieviešanas problēmām Latvijā. Pārskata periodā VDI pārstāvji piedalījās arī seminārā par spiedieniekārtu kompleksi Kiprā. Pēc semināra tika sasaukta Tirgus uzraudzības atbalsta grupa, kuras sanāksmes laikā tika akceptēta nepieciešamība piedalīties ADCO darba grupā II, kopējās aktivitātēs par vienkāršo spiedtvertņu, galvenokārt, spiedtvertņu ar maksimālo ietilpību 150 litri un maksimālo spiedienu 10 bāri tirgus uzraudzību. Sanāksmes laikā tika apspriesti VDI un PTAC sadarbības aspekti un paredzamie pasākumi saistībā ar vienkāršo spiedieniekārtu un gāzu balonu tirgus uzraudzību.

2006.gadā tika realizēta iespēja pievienoties Eiropas Kopienas Informācijas ātrās apmaiņas sistēmai (RAPEX). Šīs sistēmas izmantošana nodrošina VDI darbības kvalitātes paaugstināšanu, dod iespēju uzzināt par citu ES dalībvalstu tirgus uzraudzības iestāžu pasākumiem un aktivitātēm. Industriālo iekārtu nodaļa par neatbilstošu iekārtu iespējamu

parādīšanos Latvijā informēja RVDI vadītājus, lai inspektori pievērstu pastiprinātu uzmanību, apsekojot uzņēmumus, šādu iekārtu apzināšanai.

Valsts darba inspekcijas darbinieki pārstāv VDI divās Standartizācijas tehniskajās komitejās. Standartizācijas tehniskajā komitejā "Mašīnu drošība" 2006.gada laikā apstiprināti 54 standarti un standartu labojumi, bet komitejā "Spiedieniekārtas un to aprīkojums" 92 standarti. Sadarbībā ar EM tika akceptēts piemērojamo standartu saraksts (18 standarti) Ministru kabineta 2004.gada 24.februāra noteikumu Nr.95 "Tehniskās uzraudzības noteikumi trošu gaisa piekarceļiem ar kabīni (vagonu) pasažieriem" izpildei.

Lai veicinātu kontroli, kas saistīta ar SEVESO II direktīvu un attiecīgajiem Latvijas normatīvajiem aktiem, Valsts darba inspekcija, Valsts vides dienests un Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienests 2005.gada 20.aprīlī noslēdza Starpresoru vienošanās par savstarpējo sadarbību.

2006.gadā saistībā ar tirgus uzraudzību apsekotas 1090 iestādes un uzņēmumi, kuros konstatēti 344 pārkāpumi. Darba vietās pārbaudītas 1775 iekārtas un individuālo aizsardzības līdzekļu (IAL) veidi. Pārbaūžu rezultātā izsniegti 6 aizliegumi lietot neatbilstošas iekārtas un IAL veidus. VDI Industriālo iekārtu nodaļas speciālisti 2006.gadā izvērtēja un pārbaudīja 8 iesniegumus, kuros bija norādīta informācija par būtiskiem pārkāpumiem iekārtu un IAL izplatīšanā un lietošanā.

7.tabula

Dati par atklātajiem tirgus uzraudzības atbilstības prasību pārkāpumiem.

Nr.	Piedāvāšana tirgū vai lietošana bez atbilstības apliecinājumiem (CE un citi marķējumi, instrukcijas, datu plāksnes, atbilstības deklarācijas, sertifikāti)	Pārkāpumu skaits	
		2006.g.	2005.g.
1.	IAL darba vietās*	232	321
2.	IAL piedāvāšana tirdzniecībā (šajā skaitā IIN darbinieku un PTAC kopējo pārbaūžu rezultātā atklātie pārkāpumi)*	22	27
3.	Darba mašīnas	68	45
4.	Spiedieniekārtas un to kompleksi	18	2
5.	Vienkāršās spiedtvertnes	1	1
6.	Transportējamās spiedieniekārtas		-
7.	Cilvēku pārvadāšanai paredzēti trošu ceļi, to drošības sastāvdaļas un apakšsistēmas	3	-
8.	Sprādzienbīstamā vidē lietojamas iekārtas un aizsardzības sistēmas		1
9.	Iekārtas, kas emitē troksni vidē ārpus telpām		1
10.	Sprāgstvielas un pirotehniskie izstrādājumi		

* viena veida IAL (neatkarīgi no to skaita) neatbilstība uzskatāma par vienu pārkāpumu

8.tabula

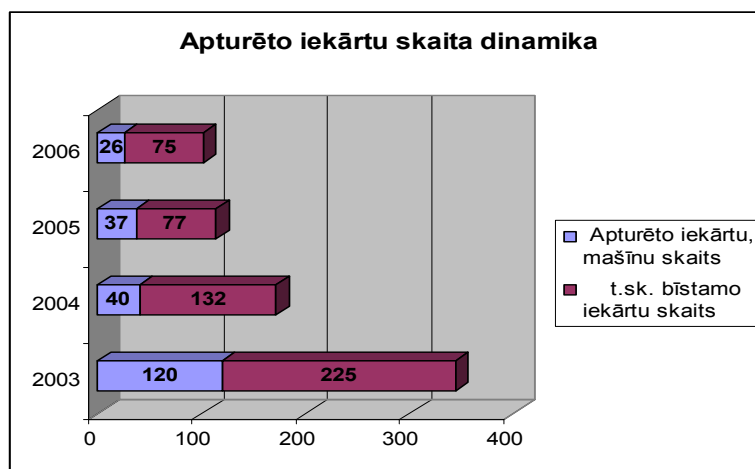
Citi tirgus uzraudzības pasākumi.

Nr.p.k.	Pasākumi	2006.g.	2005.g.
1.	Apsekoti vai konsultēti uzņēmumi, kas piedāvā Latvijas iekšējā tirgū, izgatavo, montē, uzstāda IAL vai iekārtas, kuru atbilstībai jābūt apliecinātai ar sertifikātiem, atbilstības deklarācijām un CE marķējumu	36	37
2.	Sniegtas konsultācijas uzņēmējiem vai iekārtu valdītājiem par iekārtu un IAL atbilstības prasībām	537	339

3.	Informatīvi un izglītojoši pasākumi (dalība semināros, lekcijas, publikācijas) kopā Pasākumu saraksts (nosaukums, tematika):	40	64
----	---	----	----

2.7. Piemērotās sankcijas

VDI inspektoriem, apsekojot uzņēmumus, ir tiesības un pienākums apturēt uzņēmumus, to struktūrvienības un iekārtas, ja to turpmāka ekspluatācija apdraud darbinieku vai apkārtējo cilvēku veselību un dzīvību, kā arī izteikt brīdinājumu, ka darbība tiks apturēta, ja nekavējoties netiks novērstas konstatētās neatbilstības. 2006.gadā tika apturēti 10 ražošanas iecirkņi un cehi, 101 mašīna un iekārta, no tām 75 bīstamās iekārtas, un izsniegti 54 brīdinājumi par darbības apturēšanu. Atskaides periodā netika apturēts neviens uzņēmums. Salīdzinot ar iepriekšējo gadu, šie rādītāji 2006.gadā ir nedaudz samazinājušies. Apturēto mašīnu un iekārtas skaits sarucis par 5,5 %.

15.attēls. Apturēto iekārtu skaita dinamika

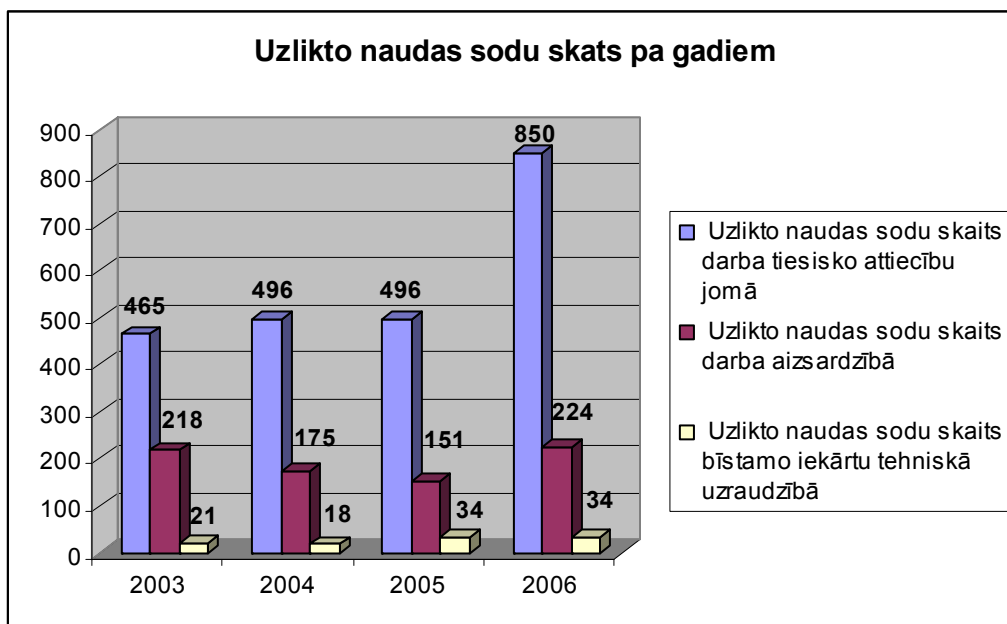
Aplūkojot apturēto iekārtu skaita dinamiku (15.attēls), novērojama būtiska situācijas uzlabošanās. Tas ļauj secināt, ka darba devēji kļūst arvien informētāki un veic pasākumus, lai iekārtas tiktu lietotas atbilstoši normatīvo aktu prasībām, nodrošinot drošu darba vidi.

Kā būtiska problēma jāatzīmē, ka pašlaik iekārtu apturēšana notiek VDI inspektoram izsniedzot attiecīgu dokumentu par iekārtu apturēšanu, bet nevis faktiski, piemēram, noplombējot iekārtas vadības pultis, slēdzus utt., līdz ar to negodīgām darba devējam pastāv iespēja iekārtas ekspluatāciju tomēr turpināt.

Ievērojot samērības principu starp administratīvo nodarījumu, tā sekām un piemērotā soda lielumu, VDI inspektori 2006.gadā par darba, darba aizsardzības un bīstamo iekārtu tehniskās uzraudzības normatīvo aktu pārkāpumiem saukuši pie administratīvās atbildības darba devējus, uzliekot 1108 naudas sodus:

- 850 darba tiesisko attiecību jomā – par nodarbināšanu bez darba līgumiem, algas vai galīgā aprēķina neizmaksu, virsstundu darba neapmaksāšanu, darba laika neievērošanu u.c., t.sk. konstatēti 2 gadījumi, kad nav ievērots Darba likums, apmaksājot vienādas vērtības darbu sievietei un vīrietim (Rīgas RVDI un Zemgales RVDI, katrā pa vienam), attiecīgie darba devēji sodīti ar naudas sodu.
- 258 darba aizsardzības jomā - par pārkāpumiem bīstamo iekārtu uzraudzībā; par darba vides iekšējās uzraudzība neveikšanu, nelaimes gadījumu neziņošanu VDI un tā neizmeklēšanu u.c.

2006.gadā VDI inspektoru kopējā uzlikto naudas sodu summa ir Ls 108087, bet iekasēto naudas sodu summa Ls 89157.

16.attēls. Uzlikto naudas sodu dinamika

16.attēls uzskatāmi parāda VDI darbības metožu izmaiņas. 2006.gadā ir būtiski pieaudzis uzlikto sodu skaits. Būtiski pieaugusi ir sodu uzlikšana darba tiesību jomā (īpaši nelegālās nodarbinātības valsts prioritātes īstenošanā), jo sakārtot darba attiecības atbilstoši likumdošanas prasībām pārsvarā prasa tikai darba devēja vēlmi. Cita situācija ir darba aizsardzības jomā, jo bieži, lai uzlabotu darba vidi darba devējam jāveic finansiālie ieguldījumi, tāpēc biežāk tiek piemērots brīdinājums vai izsniegts rīkojums par pārkāpumu novēršanu konkrētā termiņā.

2.8. Iesniegumu izskatīšana

Pildot Valsts darba inspekcijas likuma 3. panta pirmajā daļā noteikto Valsts darba inspekcijas funkciju valsts uzraudzības un kontroles īstenošanā darba tiesisko attiecību, darba aizsardzības un bīstamo iekārtu tehniskās uzraudzības jomā, sniedzot konsultācijas par normatīvo aktu prasībām, kā arī veicot pasākumus, lai sekmētu domstarpību novēršanu starp darba devēju un darbinieku, VDI amatpersonas likumā "Iesniegumu, sūdzību un priekšlikumu izskatīšanas kārtība valsts un pašvaldību institūcijās" noteiktajā kārtībā izskatīja fizisko un juridisko personu iesniegumus un sniedza rakstiskas atbildes.

2006.gadā VDI amatpersonas izskatīja 2852 iesniegumus, kas ir par 10 % vairāk nekā pagājušajā gadā (2005.gada laikā inspekcijā izskatīti 2629 iesniegumi) (skat. 9.tabulu).

Joprojām lielākā iesniegumu daļa ir par darba samaksu (**47,9 %** no visiem iesniegumiem), kura ir cieši saistīta ar darba laika uzskaiti. Tātad vismaz puse iesniegumu, kuros jautājumi ir par darba samaksu, tie saistīti ar jautājumu par darba laika uzskaiti, konkrēti, par nakts darbu un virsstundu darbu, kā arī darba samaksas neveikšana atbilstoši likumdošanai. Daudz iesniegumu saņemti, ja darbiniekam tiek izmaksāta "aplokšņu alga", kas arī attiecas uz darba samaksu.

Palielinoties darbinieku zināšanām par Darba likuma prasībām, ir palielinājies iesniegumu skaits par darba tiesisko attiecību izbeigšanu. Lielākajā daļā iesniegto iesniegumu tika konstatēta prettiesiska atbrīvošana no darba, bet tikai retos gadījumos darba devējs pats atjaunoja darbinieku darbā. Pārējos gadījumos par pamatu ir individuāls darba strīds un darba devējs nav ievērojis atļaušanas procedūru, piemēram, nav ievērojis uzteikuma termiņu, nav pieprasījis no darbinieka paskaidrojumu.

Iesniegumi par darba sludinājumiem bijuši ļoti maz, bet atsevišķos darba sludinājumos, darba devējs apmaksu par virsstundu darbu piedāvā kā papildus “bonusu”, bet nevis kā darba devēja pienākumu, kam VDI jāpievērš lielāka uzmanība, konsultējot darbiniekus.

Salīdzinoši mazāk iesniegumu tiek saņemts par darba aizsardzības jautājumiem – 7,9 % no visiem saņemtajiem iesniegumiem, kuros pārsvarā ir jautājumi par individuālajiem aizsardzības līdzekļiem.

Analizējot saņemto iesniegumu sadalījumu pa uzņēmumu darbības veidiem, nav iespējams izdalīt kādu konkrētu nozari, kurā būtu novērojamas dominantes. Iesniegumi saņemti gan no tirdzniecības un sabiedriskās ēdināšanas uzņēmumiem, gan rūpniecības un pārstrādes uzņēmumiem.

Iesniegumu daudzums palielinās, ja tiek pasludināta uzņēmuma maksātnespēja un uzņēmuma darbinieki lielā skaitā griežas inspekcijā ar pretenzijām par neizmaksātām darba algām.

9.tabula

Izskatīto rakstisko iesniegumu dinamika

Nr. p.k.	Izskatītie rakstiskie iesniegumi	Gadi				
		2006	2005	2004	2003	2002
I.	Darba tiesību jomā					
	kopā :	2517	2240	2805	2604	2227
	t.sk:					
	- par nodarbināšanu bez darba līguma	252	166	90	90	113
	- par darba līgumiem	275	233	223	163	142
	- par darba samaksu	1366	1375	1900	1754	1262
2.	Darba aizsardzības jomā					
	kopā :	228	208	247	246	205
3.	Par bīstamām iekārtām					
	kopā :	10	14	11	8	28
4.	Pārējie					
	kopā :	97	167	156	184	138
5.	Iesniegumi pavisam:	2852	2629	3219	3042	2598

Praktiski katrā iesniegumā ir minēti vairāki jautājumi. Parādījusies arī jauna tendence - ir cilvēki, kuri apzināti provocē darba devējus ar mērķi panākt to sodīšanu. Šādi cilvēki apzināti dodas strādāt bez darba līguma, bet pēc kāda laika, tad, kad darbu beiguši un naudu saņēmuši, nāk uz inspekciju un raksta iesniegumus par to, ka strādājuši bez līguma. Uzmanības vērta ir Lietuvas pieredze, kur administratīvie sodi šādos gadījumos paredzēti ne tikai darba devējam, bet arī darba ņēmējam.

Izskatot un pārbaudot iesniegumus, 509 gadījumos izsniegti rīkojumi, bet 254 gadījumos par pieļautajiem pārkāpumiem darba devēji administratīvi sodīti ar naudas sodu.

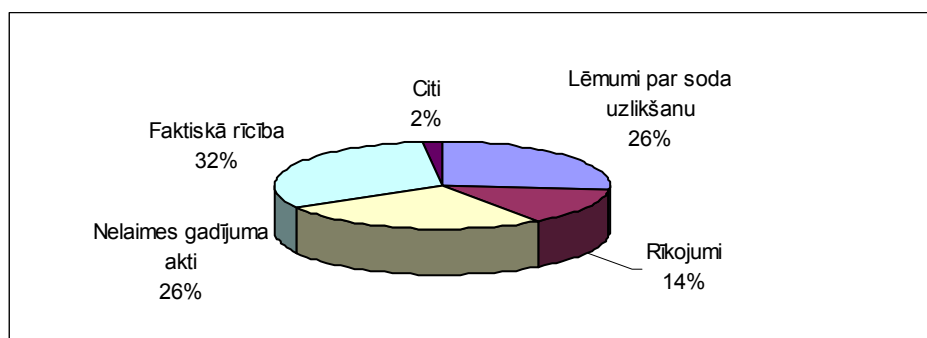
2006.gadā, salīdzinot ar citiem gadiem, ir bijis straujākais **apstrīdēto administratīvo aktu** skaita pieaugums un šogad tas pārsniedzis pirmā simta robežu. 2004.gadā tika apstrīdēti 64 administratīvie akti, bet 2005.gadā – 77 administratīvie akti. Apstrīdēto administratīvo aktu 2006.gada analīze atspoguļota 10.tabulā.

Apstrīdētie administratīvie akti 2006.gadā

	Skaits kopā / (%)	Lēmumi par soda uzlikša- nu	Rīkoju- mi	Akti par nelaimes gadījumu darbā	Faktiskā rīcība (t.sk. atbildes uz iesniegumiem)	Citi
VDI direktoram iesniegtās sūdzības	102 / 100	27	14	27	32	2
<i>no tiem:</i>						
Atstāti spēkā	48 / 46	11	5	9	22	1
Pilnībā atcelti	12 / 12	7	4	1	-	-
Daļēji atcelti ⁴	4 / 4	-	1	3	-	-
Grozīti, izdoti satura ziņā citādi admin. akti.	14 / 14	5	3	3	2	1
Nodoti atkārtotai izskatīšanai	14 / 14	-	-	6	8	-
Lietvedībā	10 / 10	4	1	5	-	-

Jāteic, ka apstrīdēto administratīvo aktu skaits no kopējā 2006.gadā izdoto administratīvo aktu skaita ir neliels. Tā, piemēram, no kopumā 1108 pieņemtajiem lēmumiem par soda uzlikšanu apstrīdēti tikai 27 lēmumi jeb 2 % no kopējā lēmumu skaita; no 3430 izdotajiem rīkojumiem apstrīdēti 14, jeb nepilns viens procents no kopējā skaita; no 430 sastādītajiem aktiem par nelaimes gadījumu darba apstrīdēti 27, jeb 6 % no kopējā skaita; no kopumā 2852 izskatītajiem iesniegumiem apstrīdēti 32, jeb 1 % no kopējā skaita.

2006.gadā gandrīz uz pusi pieaudzis apstrīdēto nelaimes gadījuma aktu skaits. Iesniegumus par nelaimes gadījumu aktu apstrīdēšanu ir iesnieguši gan darba devēji, gan cietušie darbinieki vai viņu radnieki. Jāteic, ka tikai trešo daļu no apstrīdētajiem 32 nelaimes gadījumu aktiem VDI direktore ir atstājusi spēkā. Arī kopējais pilnībā spēkā atstāto administratīvo aktu skaits nesasniedz pusi no kopējā skaita. Vairumā gadījumu VDI direktore ir pieņēmusi lēmumus par administratīvā akta grozīšanu, atcelšanu vai nodošanu atkārtotai izskatīšanai. Salīdzinot ar 2005.gadu faktiskās rīcības un rīkojumu apstrīdēšanas gadījumu skaits ir palicis praktiski nemainīgs. Taču faktiskās rīcības direktoram joprojām tiek apstrīdētas visvairāk. 2006.gadā ir saņemti iesniegumi, ar kuriem apstrīdēts atzinums par darba vietas atbilstību darba aizsardzības prasībām, kā arī viens iesniegums par atteikšanos izsniegt informāciju. Savukārt 10 neizskatītas lietas no 2006.gada pāriet lietvedībā uz 2007.gadu. Uzskatāmi apstrīdēto administratīvo aktu sadalījums atspoguļots 17. attēlā.

17.attēls. Apstrīdēto administratīvo aktu procentuālais sadalījums

⁴ Administratīvais akts ir daļēji atcelts, bet pārējā daļā atstāts negrozīts, piemēram, no Rīkojuma 5 punktiem 2 ir atcelti, bet 3 ir atstāti negrozīti

**Informācija par 2006.gadā Administratīvajā tiesā iesniegtajiem pieteikumiem par VDI
amatpersonu izdotajiem administratīvajiem aktiem un faktisko rīcību.**

	Skaits kopā	Lēmumi par soda uzlikšanu	Rikojumi	Akti par nelaimes gadījumu darbā	Faktiskā rīcība (t.sk. atbildes uz iesniegumiem)	Citi
Administratīvajā tiesā iesniegtie pieteikumi	17	5	3	3	6	-
<i>no tiem:</i>	-	-	-	-	-	-
Atstāti spēkā	-	-	-	-	-	-
Pilnībā atcelti	-	-	-	-	-	-
Atcelti daļā						-
Grozīti	-	-	-	-	-	-
Uzlikts par pienākumu veikt atkārtotu lietas izskatīšanu, izdot administratīvo aktu	-	-	-	-	-	-
Atstāts bez izskatīšanas	1	-	-	1	-	-
Atrodas lietvedībā	16	5	3	2	6	-

11.tabulā atspoguļotie skaitļi parāda 2006.gadā Administratīvajā tiesā iesniegtos pieteikumus par VDI direktora pieņemtajiem lēmumiem par 2005.gadā apstrīdētajiem administratīvajiem aktiem un faktisko rīcību. 2006.gadā administratīvajā tiesā ir iesniegti 17 pieteikumi par VDI direktora pieņemtajiem lēmumiem. Šis skaits pieaudzis tikai par vienu pieteikumu salīdzinājumā ar 2005.gadu, taču no šogad iesniegtajiem pieteikumiem tiesā ir izskatīts tikai viens (2005.gadā – 3). Tas un arī turpmāk aprakstītie fakti liecina, ka administratīvo tiesu noslogotība ir pieaugusi vēl vairāk. Jāteic, ka skaitlis 17 šajā gadījumā nav liels, ja ņem vērā kopā VDI direktorei iesniegto iesniegumu skaitu (102) un administratīvo aktu skaitu, kurus direktore atstājusi spēkā (45).

**2006.gadā administratīvajā tiesā vesto lietu, kurās kā atbildētājs ir VDI, sadalījums pa
tiesu instancēm (t.sk. lietās, kas ierosinātas pirms 2006.gada)**

	Skaits kopā	Administratīvā rajona tiesa	Administratīvā apgabaltiesa	Augstākās tiesas Administratīvo lietu departaments
Vestās lietas	31	29	2	-
<i>no tām:</i>				
Spēkā stāties tiesas spriedums	8	7	1	-
Atrodas lietvedībā	23	22	1	-

12. tabula atspoguļo Valsts darba inspekcijas kopējo lietu skaitu, kuras atrodas tiesvedībā pat no 2003.gada, un proti, tiesvedībā 2006.gada laikā atradās 31 lieta, no kurām tikai astoņās tika pieņemts spriedums (2005.gadā 15 spriedumi), kas vēlreiz apliecina faktu par administratīvo tiesu noslogotību. Uz 2007.gadu pāriet 23 lietas, taču vismaz tuvāko divu gadu laikā

prognozējams, ka uzkrāto lietu pārpalikums tikai pieaugs, jo par pārsūdzētajiem VDI direktores lēmumiem, kuri pieņemti 2006.gadā, tiesas sēdes ir noliktas tikai uz 2008.gadu, respektīvi, no direktores lēmuma pieņemšanas brīža līdz administratīvās rajona tiesas sprieduma brīdim paiet vismaz divi gadi. Taču gadījumā, ja par administratīvās rajona tiesas spriedumu tiek iesniegta apelācijas sūdzība apgabaltiesā un kasācija sūdzība Augstākajā tiesā, tad process var ieilgt uz 3 līdz 5 gadiem. Šāda kārtība ir ļoti neefektīva un neatbilst saprātīgu termiņu ievērošanas principam, jo pēc tik ilga tiesāšanās procesa reģionālās inspekcijas izdots administratīvais akts zaudē savu nozīmi un praksē ir gadījumi, ka šādā periodā mainās arī tiesiskie apstākļi (normatīvo aktu grozījumi vai jauni normatīvie akti), kā rezultātā administratīvo aktu atstāt spēkā nav saprātīgi.

13.tabula

**2006.gadā spēkā stājušies tiesas spriedumi lietās, kurās kā atbildētājs ir VDI
(t.sk. lietās, kas ierosinātas pirms 2005.gada)**

	Skaitis kopā	Lēmumi par soda uzlikšanu	Rīkojumi	Akti par nelaimes gadījumu darbā	Faktiskā rīcība (t.sk. atbildes uz iesniegumiem)	Citi
Spēkā stāties tiesas spriedums	8	2	2	2	1	1
<i>t.sk.:</i>						
Administratīvā rajona tiesa	7	2	1	2	1	1
Administratīvā apgabaltiesa	1	-	1	-	-	-
Augstākās tiesas Administratīvo lietu departaments	-	-	-	-	-	-
<i>no tiem:</i>						
Atstāti spēkā	5	1	1	1	1	1
Pilnībā atcelti	-	-	-	-	-	-
Atcelti daļā	-	-	-	-	-	-
Grozīti	-	-	-	-	-	-
Uzlikts par pienākumu veikt atkārtotu lietas izskatīšanu, izdot administratīvo aktu	-	-	-	-	-	-
Atstāts bez izskatīšanas	3	1	1	1	-	-

2006.gadā spēkā stājušies 8 administratīvās tiesas spriedumi (2005.gadā – 15), ar kuriem 5 gadījumos VDI izdotie administratīvie akti atstāti spēkā, bet trijos gadījumos pieteicēja pieteikums atstāts bez izskatīšanas. Jāatzīmē, ka laikā, kopš Latvijā darbojas administratīvā tiesa, 2006.gads ir pirmais, kad VDI izdotie administratīvie akti ne reizi nav atcelti. galvenokārt tiesas spriedumi ir par 2005.gadā izdotajiem administratīvajiem aktiem. Tādējādi var secināt, ka Administratīvā procesa likums, kurš stājās spēkā 2004.gada 1.februārī, praksē vairāk vai mazāk ir aprobēts 2005.gadā.

Jāatzīmē, ka no trīs pieteikumiem, kuri atstāti bez izskatīšanas, divos gadījumos šāds lēmums pieņemts sakarā ar to, ka pieteicējs bez attaisnojoša iemesla vairākkārt nav ieradies tiesas sēdē, turklāt abos šajos gadījumos pret pieteicēju ir uzsākts maksātnespējas process.

VDI atbildības grupas juridiskajos jautājumos (AGJJ) aktivitātes

2006.gada 19. aprīlī notika AGJJ sanāksme, kurā tika apskatīti jautājumi par jauno administratīvā pārkāpuma protokolu veidlapu, lai nodrošinātu atbilstību MK 2005.gada 28.jūnija noteikumiem Nr. 484 „Administratīvā pārkāpuma protokola veidlapu un naudas soda kvīts veidlapu izgatavošanas un izmantošanas kārtība”, kas stājās spēkā 2006.gada 1. janvārī. Kopumā tika secināts, ka problēmu saistībā ar jaunā parauga veidlapu piemērošanu, nav. Šajā sanāksmē tika apskatīti arī jautājumi, kas saistīti ar VDI virzīto administratīvo procesu.

2006.gada 1.decembra sanāksmē tika apskatīti jautājumi par to, kādos gadījumos izdodams Rīkojums un Lēmums par administratīvā soda uzlikšanu. Jautājuma izlemšana par rīcību gadījumos, kad uzņēmums, par kuru saņemts iesniegums, nav sasniedzams, un nav iespējams izskatīt iesniegumu pēc būtība, u.c. Tika nolemts pilnveidot VDI administratīvo aktu veidlapas ieviešot jaunas sastāvdaļas. Tāpat tika nolemts, ka vienmēr, kad tiek konstatēts pārkāpums, ir jāpiemēro administratīvais sods. Rīkojums var būt kā sekundārs administratīvais akts pēc soda uzlikšanas. Vienu pašu rīkojumu var izdot tikai tad, kad pārkāpums ir maznozīmīgs un par administratīvo pārkāpumu izteikts mutvārdu aizrādījums.

VDI 2006.gadā saņēma 3 streiku pieteikumus:

- 27.03.2006 no A/S “Talsu autotransports” sakarā ar vadības atteikšanos uzsākt sarunas ar uzņēmuma arodbiedrību par darba koplīguma noslēgšanu. Streiku pieteica 46 darbinieki. Tiesa atzina streika pieteikumu par nelikumīgu;
- 18.04.2006 no A/S “Talsu autotransports” (Rīga, Rūpniecības iela), sakarā ar vadības atteikšanos uzsākt sarunas ar uzņēmuma arodkomiteju par darba koplīguma noslēgšanu. Streiku pieteica 46 darbinieki. Streika komitejas vadītājam izteikts brīdinājums par “Streika likums” pārkāpumiem.
- 13.06.2006 no Latvijas nacionālās operas simfoniskā orķestra mūziķiem, sakarā ar algas paaugstinājumu. Tiesa streika pieteikumu atzina par nelikumīgu.

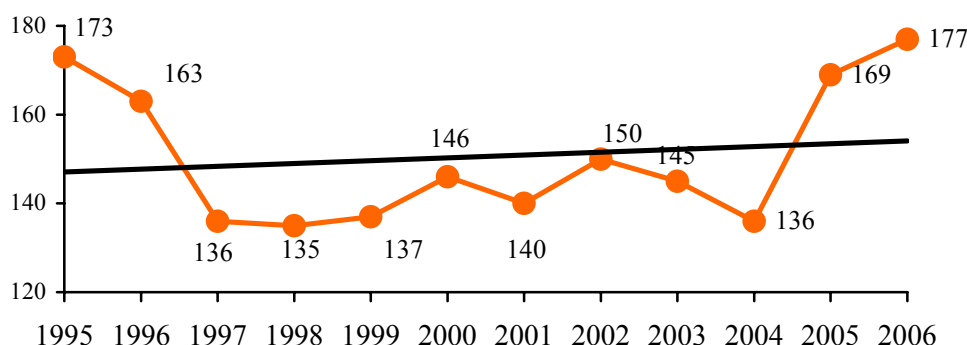
2.9. 2006.gadā darbā notikušo nelaimes gadījumu analīze

Pēc VDI rīcībā esošās informācijas 2006.gadā valstī nelaimes gadījumos cieta 1716 darbinieki, no tiem 53 gāja bojā un 286 ieguva smagas traumas. Salīdzinot ar 2005.gada datiem, kopējais nelaimes gadījumos cietušo skaits ir palielinājies par 134 (7,8 %), smagi cietušo skaits par 10 (3,5 %), savukārt bojā gājušo skaits samazinājies par 3 gadījumiem (5,7 %).

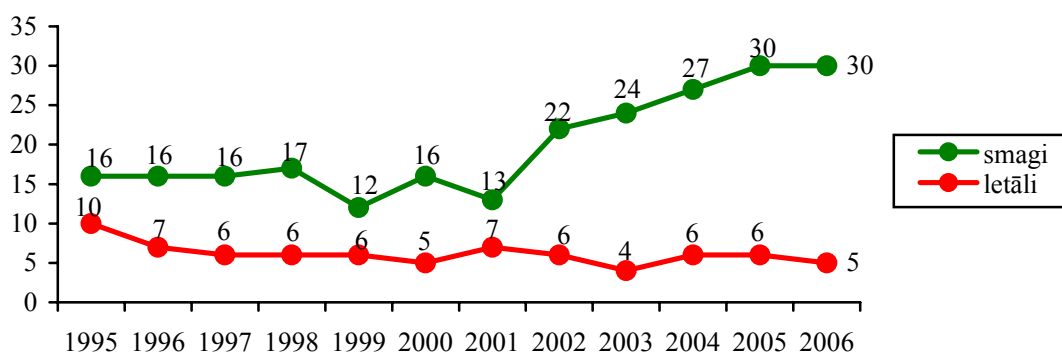
Kopējais nelaimes gadījumu skaita pieaugums, galvenokārt, saistīts ar būtisku ekonomiskās aktivitātes kāpumu Latvijā, kuras rezultātā uzņēmumos (īpaši apstrādes rūpniecības un būvniecības uzņēmumos) tika pieņemti jauni darbinieki, kuriem nebija pietiekama un kvalitatīva profesionālā apmācība, trūka praktisko iemaņu konkrētā darba veikšanai, kā arī darbinieki netika pietiekami apmācīti un instruēti darba drošības un veselības aizsardzības jautājumos. Jāpiebilst, ka viens no apstākļiem, kāpēc palielinājies nelaimes gadījumu kopējais skaits saistīts arī ar to, ka valstī galvenokārt ir mazie un vidējie uzņēmumi, kuru darbības laiks ir īslaicīgs, jo notiek nepārtraukts šo uzņēmumu izmaiņu process – tie tiek likvidēti un izveidoti no jauna. Līdz ar to, šādos uzņēmumos netiek izveidota stabila darba aizsardzības sistēma, kā arī netiek veikta darba vides riska faktoru novērtēšana, kas ir būtisks cēlonis tam, kāpēc notiek nelaimes gadījumi.

VDI 2006.gadā aktīvi sadarbojās ar Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūru (VSAA), Valsts obligātās apdrošināšanas veselības aģentūru (VOAVA), policiju un medicīnas iestādēm, kas palīdzēja atklāt slēptos nelaimes gadījumus darbā. Atskaites periodā, pateicoties VDI inspektoru aktīvai darbībai un sadarbībai ar minētajām iestādēm, tika atklāti 17 slēptie nelaimes gadījumi, kas pēc VDI speciālistu vērtējuma tomēr neatspoguļo reālo situāciju valstī.

VDI speciālisti cer, ka, aktīvi sadarbojoties ar iepriekšminētajām iestādēm, turpmāk būtiski palielināsies informācija par slēptajiem nelaimes gadījumiem.

18.attēls. Nelaimes gadījumos kopējais cietušo skaits uz 100 000 darbiniekiem (1995. – 2006.)

19. attēls. Nelaimes gadījumos bojā gājušo un smagi cietušo skaits uz 100 000 darbiniekiem (1995. - 2006.)

Visvairāk **nelaimes gadījumu atbilstoši vispārējās ekonomiskās darbības klasifikācijai (NACE)** notikuši šādās nozarēs:

- koksnes, koka un korķa izstrādājumu ražošana (D20) – 233 cietušie jeb 14 %;
- būvniecība (F45) – 217 cietušie jeb 13 %;
- sauszemes transports, cauruļvadu transports (I60) – 127 cietušie jeb 7 %;
- veselība un sociālā aprūpe (N85) – 127 cietušie jeb 7 %.

Analizējot notikušos nelaimes gadījumus kokapstrādes nozarē, kā galvenie cēloņi lielajam negadījumu skaitam jāatzīmē nepietiekamās profesionālās iemaņas, zemā darbinieku kvalifikācija, kā arī vienveidīgais darbs (darbs pie frēzmašīnas, garenzāģa u.c.), ko darot, pārsvarā arī notiek nelaimes gadījumi. Atsevišķi jāmin liels trokšņa līmenis (vairāk par 100 dB) un individuālo aizsardzības līdzekļu nelietošana, kas ietekmē ne tikai cilvēka veselību, bet bieži izraisa arī nelaimes gadījumu. Troksnis traucē sazināšanos, apgrūtina skaņas signālu

uztveršanu, traucē uztvert un sadzirdēt darba vai darba drošības norādījumus un instrukcijas, līdz ar to, darba vietā tiek radīts paaugstināts nelaimes gadījumu risks. Savukārt IAL nelietošana vai neatbilstoša darba apģērba lietošana rada tiešus draudus – pirkstu, plaukstu un roku amputāciju.

Analizējot notikušos nelaimes gadījumus būvniecības nozarē, ir redzams, ka 2006.gadā salīdzinājumā ar 2005.gadu, kopējais negadījumu skaits ir būtiski palielinājies (2005.g.- 172 negadījumi, 2006.g. – 217 negadījumi). Tas izskaidrojams ar šīs nozares straujo attīstību, nereti uz nepietiekoši drošu darba apstākļu un nepietiekoši apmācītu darbinieku rēķina. Arvien izteiktāka kļūst tendence, ka nelaimes gadījumi notiek ar darbiniekiem, kuriem darba stāža būvniecībā nav, vai tas ir pavisam neliels. No 217 būvniecībā notikušajiem nelaimes gadījumiem ar darba stāžu līdz 1 gadam cieta 116 nodarbinātie, savukārt ar darba stāžu no 1 – 3 gadiem – 48 nodarbinātie.

Kā galvenie nelaimes gadījumu cēloņi jāmin:

- darba aizsardzības instrukciju prasību neievērošana no darbinieku puses, t.sk. – darba devēja izsniegto individuālo aizsardzības līdzekļu nelietošana, nepietiekoša uzmanība, pildot darba pienākumus, kā arī darbs alkohola reibumā;
- kontroles trūkums par darba drošības instrukciju prasību ievērošanu no darba devēja puses, kā arī nepietiekama darbinieku apmācība un instruēšana darba drošības un veselības jautājumos.

Lielais nelaimes gadījumos cietušo skaits veselības un sociālās aprūpes nozarē izskaidrojams ar to, ka, pamatojoties uz MK 2005.gada 9. augusta noteikumiem Nr. 585 “Nelaimes gadījumu darbā izmeklēšanas un uzskaites kārtība”, ārstniecības iestāžu darbiniekiem darba pienākumu veikšanas laikā, nonākot saskarē ar asinīm, šķidrumiem vai priekšmetiem, kas, iespējams, ir inficēti, bet nav iestājusies tūlītēja darbnespēja, tiek sastādīts akts par nelaimes gadījumu darbā, kas sniedz informāciju par iespējamo saslimšanu nākotnē.

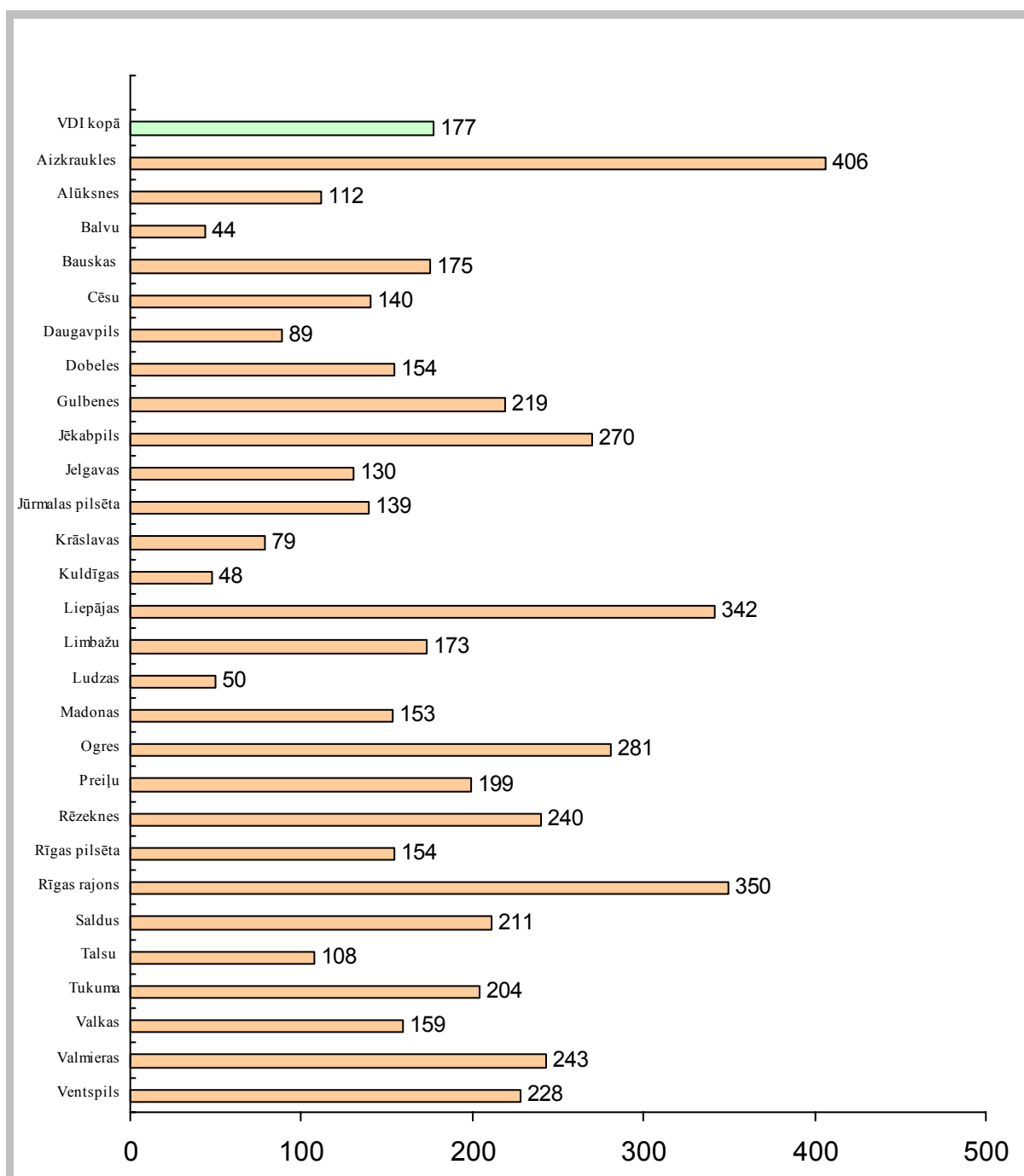
Tāpat jāatzīmē, ka liels nelaimes gadījumu skaits ir arī transporta, glabāšanas un sakaru nozarē. Tas, galvenokārt, saistīts ar MK 2004.gada 29. jūnija noteikumu Nr. 571 “Ceļu satiksmes noteikumi” neievērošanu, jo no 285 šajā nozarē reģistrētajiem nelaimes gadījumiem, 84 gadījumos ir pārkāpti ceļu satiksmes noteikumi.

Analizējot nelaimes gadījumus pēc uzņēmumu lieluma, var secināt, ka visvairāk cietuši darbinieki (569 darbinieki jeb 33 %), kuri strādā vidēja lieluma uzņēmumos (no 50 līdz 249 darbinieki). Situācija pārsvarā izskaidrojama gan ar vidēja lieluma uzņēmumu ievērojamo īpatsvaru valstī, gan ar nepietiekamu darba devēju pievērsto uzmanību darba aizsardzības jautājumiem, t.sk. darba aizsardzības sistēmas organizācijai un pilnveidošanai uzņēmumos.

No 2006.gada datiem izriet, ka 93 % nelaimes gadījumos cietušajiem darbiniekiem bija veikta ievadinstruktaža un 94 % gadījumos – instruktāža darba vietā, bet tomēr lielais nelaimes gadījumu skaits liecina par to, ka darbinieku instruēšana notiek formāli vai nekvalitatīvi. Jāatzīmē, ka daudzām profesijām nav noteikts nepieciešamais izglītības līmenis konkrētai darba veikšanai, piemēram, kokapstrādē, būvniecībā u.c., kur nelaimes gadījumi darbā notiek visbiežāk. Tas liecina, ka darba devējs kopā ar darba aizsardzības speciālistu nav izvērtējis darbinieka zināšanas un profesionālo pieredzi, līdz ar to darbinieku apmācībai netiek veltīts pietiekoši daudz uzmanības. Tādēļ darba devējiem lielāka uzmanība būtu jāvelta darbinieku instruēšanas un apmācības kvalitātes paaugstināšanai, pievēršot uzmanību ne tikai teorijai, bet arī praktisko paņēmienu rādīšanai, jo instruēšana darba drošības jautājumos un iepazīstināšana ar darba aprīkojuma lietošanas instrukcijām nedod vajadzīgās iemaņas izpildāmā darba profesionālai veikšanai.

Analizējot nelaimes gadījumos cietušo skaitu uz 100000 darbiniekiem sadalījumā pa Latvijas rajoniem (skat. 20.attēlu), jākonstatē, ka vislielākais cietušo skaits ir Aizkraukles, Jēkabpils, Liepājas, Ogres un Rīgas rajonā. Lielo nelaimes gadījumu skaitu Liepājas rajonā VDI var

pamatot ar to, ka šajā rajonā daudzi nelaimes gadījumi notikuši veselības un sociālās aprūpes nozarē (Liepājas slimnīcā), kā arī tikpat daudz negadījumi notikuši vienā no lielākajiem Latvijas uzņēmumiem, kurš nodarbojas ar smagā metāla apstrādi (A/S “Liepājas metalurģs”). Savukārt analizējot VDI rīcībā esošo informāciju par Rīgas rajonā notikušajiem nelaimes gadījumiem, jāatzīmē, ka vislielākais negadījumu skaits ir reģistrēts kokapstrādes un būvniecības nozarē, jo kā minēts iepriekš, šīs ir tās nozares, kuras valstī attīstās visstraujāk. Pēc 21.attēlā atspoguļotās informācijas ir redzams, ka vislielākais nelaimes gadījumu skaits ir tieši Dienvidu reģionālajā inspekcijā (Aizkraukles rajons, Jēkabpils rajons, un Ogres rajons). Pēdējos gados šī tendence, palielināties nelaimes gadījumiem Dienvidu reģionālajā inspekcijā, kļūst arvien redzamāka. Līdz ar to, lai apzinātu un risinātu šo problēmu, VDI vadība turpmākajā periodā plāno pievērst pastiprinātu uzmanību un kontroli šim reģionam, organizējot konsultatīvus un skaidrojošus pasākumus par notikušo nelaimes gadījumu izmeklēšanu konkrētā periodā (cēloņiem, sekām, raksturīgākajiem piemēriem utt.), kā arī par uzņēmumu inspicēšanas kvalitāti.

20.attēls. 2006.gadā notikušos nelaimes gadījumos cietušo skaita sadalījums uz 100 tūkst. darbiniekiem pa Latvijas rajoniem

Analizējot **nelaimes gadījumos cietušo profesijas** (atbilstoši LR profesiju klasifikatoram), ir redzams, ka visvairāk cietuši:

- kvalificēti strādnieki un amatnieki (būvstrādnieki, namdari, atslēdznieki, mehāniķi, elektromontieri u.c.) – 442 cietušie jeb 26 %;
- iekārtu un mašīnu operatori un izstrādājumu montieri (kokapstrādes iekārtu operatori, transportlīdzekļu vadītāji, pārtikas produktu ražošanas iekārtu operatori, montētāji u.c.) – 413 cietušie jeb 24 %;
- vienkāršās profesijas (pārdevēji, apkopēji, palīgstrādnieki u.c.) – 350 cietušie jeb 20 %.

Salīdzinot ar iepriekšējā gada nelaimes gadījumu datiem, var secināt, ka cietušo profesijas būtiski nav mainījušās.

Nelaimes gadījumos iegūto traumu visizplatītākie iemesli ir:

- sasitumi pēc kritiena no augstuma vai kas gūti, pakrītot – 32 %;
- krītošu, lidojošu, piekarinātu, rotējošu priekšmetu iedarbība – 26 %;
- ievilkšana saspiešana zem iekārtām, starp objektiem vai iekārtas iekšienē – 14 %;
- saskarsme ar asiem (nažiem, asmeņiem, naglām u.c.) un raupjiem priekšmetiem – 12 %;
- vardarbība vai dzīvnieku uzbrukums – 6 %.

Kā galvenie nelaimes gadījumu cēloņi jāatzīmē:

- darba drošības prasību neievērošana no darbinieku puses, t.sk. darba drošības instrukciju neievērošana; nepietiekoša uzmanība, veicot darbu; nepareizu darba paņēmienu un metožu izvēle; drošības aprīkojuma vai individuālo aizsardzības līdzekļu nelietošana; darbs alkohola reibumā;
- trūkumi darba organizācijā, t.sk. nepietiekoša kontrole par darba drošības instrukciju prasību ievērošanu un darba izpildi; neapmierinoša darbinieku apmācība un instruēšana darba drošības un veselības aizsardzības jautājumos; nepareiza darba tehnoloģijas izvēle; neapmierinoša darba vietas izveidošana;
- neapmierinoši apstākļi darba vietā, t.sk. piemērota drošības aprīkojuma un individuālo aizsardzības līdzekļu trūkums; nepietiekoša kārtība darba vietā; bojātas iekārtas, instrumenti vai darbarīki;
- ceļu satiksmes noteikumu neievērošana;
- vardarbība pildot darba pienākumus.

Balstoties uz nelaimes gadījumu cēloņu analīzes rezultātiem, VDI 2007.gadā plāno pievērst pastiprinātu uzmanību darba aizsardzības sistēmas izveidošanai uzņēmumos un darbinieku motivēšanai rūpēties par savu drošību un veselību.

Darbā notikušo nelaimes gadījumu izmeklēšanas analīze

Atbilstoši Valsts darba inspekcijas likuma 3. pantam un MK noteikumiem Nr. 585 “Nelaimes gadījumu darbā izmeklēšanas un uzskaites kārtība”, VDI veic vienotu reģistrāciju par notikušajiem nelaimes gadījumiem darbā, kuros darbinieki guvuši dažādas traumas. Notikušo nelaimes gadījumu darbā izmeklēšana notiek ar mērķi:

- noskaidrot nelaimes gadījuma cēloņus, lai turpmāk tos novērstu;
- veicināt darba aizsardzības pasākumu realizēšanu;
- noteikt atbildīgās personas, kuras pieļāvušas darba aizsardzību reglamentējošo normatīvo aktu pārkāpumus;

- noformēt nepieciešamos dokumentus, lai nodrošinātu darbiniekam normatīvajos aktos paredzētās sociālās garantijas.

Nelaiimes gadījumus, kuros darbinieki ieguva smagas traumas vai gāja bojā, izmeklē VDI amatpersonas. Pārējos darbā notikušos nelaiimes gadījumus (vieglos nelaiimes gadījumus) izmeklē darba devēji. VDI inspektori atskaites periodā veica 404 2006.gadā notikušu nelaiimes gadījumu darbā izmeklēšanu, kā rezultātā tika sastādīti 339 akti un 65 atzinumi. Tika pabeigta arī 26 nelaiimes gadījumu, kas notikuši 2005. gadā, izmeklēšana. 27,7 % nelaiimes gadījumu, par ko tika sastādīts atzinums, cietušajiem darbiniekiem nebija noformēts darba līgums.

Saņemot no darba devējiem aktus par darbā notikušajiem nelaiimes gadījumiem, VDI inspektoru uzdevums ir pārbaudīt izmeklēšanas kvalitāti, analizējot noteiktos nelaiimes gadījuma cēloņus un pasākumus to novēršanai. Saskaņā ar MK 2005.gada 9. augusta noteikumu Nr. 585 "Nelaiimes gadījumu darbā izmeklēšanas un uzskaites kārtība" 36. punktu, ja RVDI amatpersona, saņemot nelaiimes gadījuma aktu vai atzinumu, konstatē, ka nelaiimes gadījums ir izmeklēts un attiecīgie dokumenti sagatavoti, neievērojot minētos noteikumus, tā ir tiesīga neregistrēt aktu vai atzinumu un atdot to atpakaļ darba devējam atkārtotai nelaiimes gadījuma izmeklēšanai. RVDI vadītājs minēto darbību noformē ar rakstisku rīkojumu. 2006.gadā RVDI amatpersonas, izmantojot savas tiesības, no 1377 darba devēju iesniegtajiem nelaiimes gadījumu darbā aktiem, vairāk kā 600 gadījumos, atdeva atpakaļ atkārtotai izmeklēšanai. Visbiežāk RVDI amatpersonas atdeva atpakaļ atkārtotai izmeklēšanai vai koriģēšanai iesniegtos nelaiimes gadījumu aktus vai atzinumus tiem uzņēmumiem, kuros nelaiimes gadījums bija noticis pirmo reizi, savukārt uzņēmumi, kuros jau iepriekš ir bijuši nelaiimes gadījumi, retāk pieļāva kļūdas, jo ir ieguvuši pieredzi, kā pareizi aizpildīt nelaiimes gadījuma aktu vai atzinumu. Tādā veidā, kontrolējot darba devēja nelaiimes gadījuma izmeklēšanas un aktu noformēšanas kvalitāti, VDI nodrošina cietušajiem darbiniekiem iespēju savlaicīgi saņemt normatīvajos aktos paredzētās sociālās garantijas.

Izvērtējot 2006.gadā darbā notikušo nelaiimes gadījumu speciālās izmeklēšanas gaitu jāatzīmē, ka saskaņā ar MK 2005.gada 9. augusta noteikumu Nr. 585 "Nelaiimes gadījumu darbā izmeklēšanas un uzskaites kārtība" 49. punktu nelaiimes gadījumu speciālo izmeklēšanu RVDI amatpersonas veic 15 darbdienu laikā. Tomēr, ja nav iespējams iekļauties paredzētajā laikā un pabeigt kāda darbā notikušā nelaiimes gadījuma izmeklēšanu, tad speciālās izmeklēšanas termiņu ir iespējams pagarināt ar VDI direktores rakstisku rīkojumu. Atskaites periodā no RVDI amatpersonām tika saņemti un pagarināti 36 nelaiimes gadījumu izmeklēšanas termiņi. Visbiežāk nepieciešamība pagarināt izmeklēšanas termiņu bija sakarā ar to, ka savlaicīgi netika saņemti nelaiimes gadījuma izmeklēšanai nepieciešamie dokumenti no darba devēja viņa prombūtnes dēļ, kā arī paredzētajā laikā netika saņemti paskaidrojumi no cietušā darbinieka. Savukārt, otrs būtisks iemesls nelaiimes gadījumu termiņu pagarināšanai bija saistīts ar letālu nelaiimes gadījumu izmeklēšanu, jo lai sastādītu aktu vai atzinumu par šādu darbā notikušu nelaiimes gadījumu, bija nepieciešams Tiesu medicīnas ekspertīzes slēdziens par darbinieka nāves cēloni. 2006.gadā kopā tādi bija 22 nelaiimes gadījumi, kuriem minēto iemeslu dēļ tika sastādīts rīkojums par nelaiimes gadījuma izmeklēšanas termiņa pagarināšanu.

2006.gadā VDI saņēma 59 (3,4 %) sūdzības par nelaiimes gadījumu darbā izmeklēšanu uz kurām tika sniegtas atbildes un nepieciešamā palīdzība. Atskaites periodā VDI direktorei tika pārsūdzēti 27 RVDI inspektoru sastādītie akti par notikušajiem nelaiimes gadījumiem darbā, no tiem 9 akti tika atstāti spēkā, 1- atcelts pilnībā, 3 - atcelti daļēji, 3 – grozīti (izdoti satura ziņā citādi administratīvie akti), 6 – nodoti atkārtotai izskatīšanai, bet 5 pārsūdzības vēl atrodas lietvedībā.

Analizējot nelaiimes gadījumu darbā izmeklēšanas procesu un sastādītos aktus, jāsecina, ka VDI inspektoriem nereti trūkst pietiekamu zināšanu un pieredzes, lai kvalitatīvi veiktu šo sarežģīto darbu. Līdz ar to, 2007.gadā papildus uzmanība tiks veltīta VDI inspektoru kvalifikācijas celšanai, organizējot seminārus un apmācības par nelaiimes gadījumu darbā izmeklēšanu un raksturīgākajiem gadījumiem.

Analizējot VDI reģistrētos, darba devēju izdotos aktus par nelaimes gadījumu darbā, VDI inspektori konstatējuši būtiskas nepilnības dokumentu aizpildīšanā:

- neizprotami, pavisai nelaimes gadījumu apraksti, kas neatspoguļo notikumu secību un būtību;
- bieži trūkst pamatojuma uzrādītajiem nelaimes gadījuma cēloņiem vai tie nav konstatēti vispār;
- nav noteiktas vai nepareizi norādītas atbildīgās personas, kuras pieļāvušas normatīvo aktu pārkāpumus, kā rezultātā noticis nelaimes gadījums;
- nav norādīti nelaimes gadījuma cēloņu novēršanas pasākumi;
- nav norādīti darba vides bīstamie vai kaitīgie faktori;
- nav loģiskas sakarības starp darba vides riska faktoriem, kas izraisījuši nelaimes gadījumu, starp cēloņiem un veiktajiem novēršanas pasākumiem;
- nav aizpildītas atsevišķas “Akta par nelaimes gadījumu darbā” iedaļas, kā nosaka MK noteikumi Nr. 585 “Nelaimes gadījumu darbā izmeklēšanas un uzskaites kārtība” (NACE kods, ķermeņa daļas un veselības traucējuma kodi, profesiju kodi u.c.).

Cēlonis augstākminētajām nepilnībām ir darba aizsardzības speciālista trūkums uzņēmumā vai viņa nepietiekošais zināšanu līmenis darba aizsardzībā. Tādēļ VDI organizēja konsultatīvos seminārus darba devējiem un darbiniekiem, kuros informēja par situāciju valstī sakarā ar notikušajiem nelaimes gadījumiem darbā un to izmeklēšanu. Konsultatīvais un analītiskais darbs palīdz RVDI arī kvalitatīvāk plānot preventīvo darbu uzņēmumos.

Ar 2006.gada 1. janvāri atbilstoši Eiropas statistika par nelaimes gadījumiem darbā (ESAW) metodoloģijas prasībām, VDI tika uzsākta darbā notikušo nelaimes gadījumu datu vākšana, analizēšana, apkopošana un to ievadīšana VDI Informatīvajā sistēmā. Sakarā ar to, VDI atbildīgajiem darbiniekiem par nelaimes gadījumu darbā un to uzskaiti, tika organizēti 2 semināri. Semināros tika risināti neskaidrie jautājumi un sniegta praktiskā palīdzība nelaimes gadījumu kodēšanas jautājumā atbilstoši visām šīs metodoloģijas prasībām. Tas tika darīts ar mērķi, lai novērstu esošās kļūdas un turpmāk šo darbu varētu veikt precīzāk un kvalitatīvāk. Ik gadu VDI sagatavo datus par darbā notikušajiem nelaimes gadījumiem atbilstoši ESAW metodoloģijas prasībām, kas sadarbībā ar LR Centrālo statistikas pārvaldi tiek nosūtīti Eurostatam.

Lai paaugstinātu nelaimes gadījumu izmeklēšanas kvalitāti un sagatavotu dokumentus atbilstoši ES prasībām, VDI 2007.gadā plāno:

- organizēt darba pieredzes un informācijas apmaiņas seminārus VDI atbildīgajiem darbiniekiem un inspektoriem par nelaimes gadījumu uzskaiti un analīzi atbilstoši visām ESAW metodoloģijas prasībām;
- aktīvi turpināt konsultatīvo darbu ar darba devējiem, informējot par nelaimes gadījumu izmeklēšanas kārtības prasībām un metodēm;
- sadarboties ar masu informācijas līdzekļiem, informējot par nelaimes gadījumiem darbā, to cēloņiem, analīzes rezultātiem, kā arī par darba devēju un darbinieku pienākumiem un tiesībām attiecībā uz nelaimes gadījumu izmeklēšanu un preventīvo darbu šajā jomā.

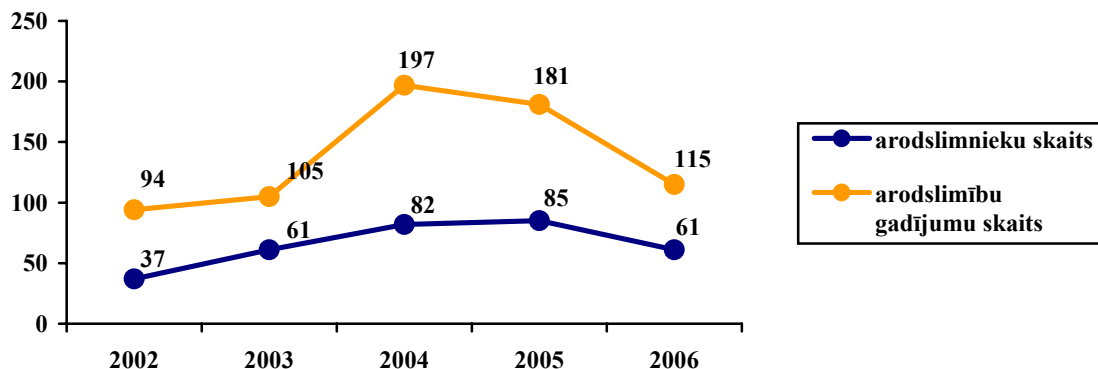
Plašāka informācija par darbā notikušajiem nelaimes gadījumiem atspoguļota pievienotajās tabulās (2. pielikums).

2.10. 2006.gadā atzīto arodslimību analīze

VDI 2006.gadā no Paula Stradiņa Klīniskās universitātes slimnīcas Aroda un radiācijas medicīnas centra ārstu komisijas arodslimībās saņēma 717 darba vietas higiēniskā raksturojuma pieprasījumus (atsevišķos pieprasījumos uzrādītas vairākas darba vietas).

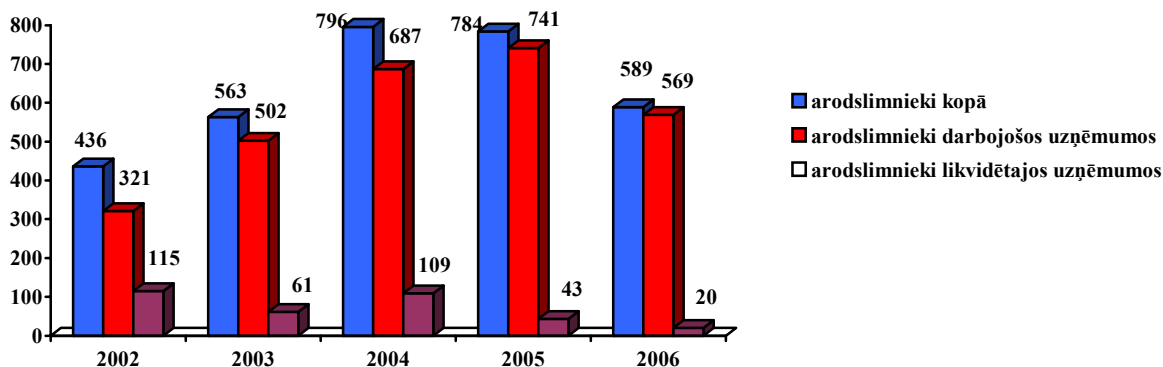
Pamatojoties uz tiem, sastādīti 806 darba vietas higiēniskie raksturojumi. Apsekojot darba vietas, VDI amatpersonas novērtēja arī uzņēmumu darba vides iekšējās uzraudzības sistēmas un ieplānotos preventīvos pasākumus darbinieku veselības aizsardzības un darba drošības uzlabošanai, izsniedzot darba devējiem 114 rīkojumus pārkāpumu novēršanai.

Latvijā 2006.gadā kopā apstiprināti **589 pirmreizējie arodslimnieki**. Tas ir par 195 (24,9 %) arodslimniekiem mazāk kā 2005.gadā. Vienam cilvēkam ir konstatētas vairākas slimības, tādēļ reģistrēto arodslimību skaits (1111 arodslimības) ir daudz lielāks par arodslimnieku skaitu.

21.attēls. Pirmreizējo arodslimnieku un arodslimību gadījumu skaits Latvijā uz 100000 nodarbinātajiem (2002. – 2006.)

2006.gadā valstī **darbojošos** uzņēmumos reģistrēti **569 arodslimnieki**, kas ir par 172 mazāk kā 2005.gadā.

22.attēls. Pirmreizējo arodslimnieku skaits (2002. – 2006.)

Lielākais arodslimnieku skaits ir vecumā no 45 – 54 gadiem – 42,3 %, no 55 – 64 gadiem – 38,6 %, un no 35 – 44 gadiem - 8,9 %. Uzņēmumu vidējais nodarbināto vecums pieaug un līdz ar to arvien jauni nodarbinātie izjūt darbā iegūto slimību iespaidu.

No visiem 2006.gadā reģistrētajiem arodslimniekiem 51,8 % arodslimnieku ir sievietes un 48,2 % vīrieši .

Tāpat kā iepriekšējos gados vislielākais arodslimnieku skaits reģistrēts Rīgā un Rīgas rajonā, kur konstatēti 52% no visiem valstī reģistrētajiem arodslimniekiem. Pieaugums, salīdzinot ar 2005.gadu, tika konstatēts transporta nozares darbiniekiem, t.i. 86 (2005. – 135). Šajā nozarē arodslimības (vibrācijas slimība un mugurkaula slimības) apstiprinātas nodarbinātajiem ar lielu

darba stāžu profesijā. Kā galvenie jāmin ergonomiskie un fizikālie darba vides riska faktori (vispārējā un vietējā vibrācija, ilgstošs piespiedu ķermeņa stāvoklis sēdus), kuriem viņi bija ilgstoši pakļauti. 2006.gadā turpināja pieaugt pirmreizējo arodslimnieku skaits SIA "Rīgas satiksme" un A/S "Nordeka". Kā vienu no saslimšanas cēloņiem var uzskatīt ievērojamu autovadītāju darba stāžu (vairāk kā 20 gadi), braucot ar veco marku transporta līdzekļiem, kuriem bija pārsniegts vibrācijas un trokšņa līmenis. Pašlaik šādi transporta līdzekļi vairs nav aprītē, autovadītāji brauc ar jauniem transporta līdzekļiem, kuros vibrācija un trokšnis nepārsniedz augstāko pieļaujamo līmeni un vadītāja kabīne ir aprīkota ar ergonomiski pareizu krēslu.

Nākošais augstākais arodslimnieku skaits 77 ir apstrādes rūpniecībā nodarbinātajiem (2005.g. - 116). Šajā nozarē visvairāk arodslimību apstiprināts kokapstrādes, apģērhu, transportlīdzekļu, tekstilizstrādājumu, pārtikas produktu ražošanas darbiniekiem. Kokapstrādes uzņēmumos arodslimības pārsvarā ir apstiprinātas A/S "Latvijas finieris" nodarbinātajiem. A/S "Latvijas finieris" ir izvērtēti darba vides riski, kā arī regulāri tiek veiktas obligātās veselības pārbaudes. Arodslimības ir apstiprinātas darbiniekiem ar lielu darba stāžu šajā nozarē. No transportlīdzekļu ražošanas uzņēmumiem arodslimības pārsvarā atklātas A/S "Rīgas kuģu būvētava" darbinieku obligātajās veselības pārbaudēs, kuras tiek veiktas regulāri. Arodslimības apstiprinātas metinātājiem ar lielu darba stāžu šajā profesijā. A/S "Rīgas kuģu būvētava" ir izstrādāts darba vides riska faktoru samazināšanas pasākumu plāns, kurš ietver ventilācijas rekonstrukciju kuģu būves cehā, kur tiek veikti metināšanas darbi.

Samazināties arodslimību gadījumu skaits veselības aprūpes iestāžu darbiniekiem – 47 (2005.g. - 60). Arodslimības radušās bioloģisko (3), ergonomisko (39), fizikālo (1 vibrācijas slimības gadījums zobārstei) un ķīmisko (4) darba vides riska faktoru iedarbības rezultātā. Medicīnas iestādēs saslimušie pārsvarā ir ārsti – 24 (ķirurgi, anesteziologi, zobārsti) un medmāsas – 21, masiere, sanitāre un citi darbinieki ar dažādu darba stāžu medicīnas iestādēs.

Veicot analīzi citos Latvijas reģionos, redzams, ka atskaides periodā pieaudzis arodslimnieku skaits Tukuma un Kuldīgas rajonos. Kuldīgas rajonā arodslimnieku skaits pieaudzis apstrādes rūpniecībā nodarbinātajiem – kokapstrādē. Ar arodslimībām saslimušie ir palīgstrādnieki, kokapstrādes iekārtas operators, traktora vadītājs. Viņiem reģistrētas fizisko pārslodžu izraisītās arodslimības - skeleta – muskuļu - saistaudu slimības, karpālā kanāla sindroms un vibrācijas slimība. Tukuma rajonā arodslimnieku skaits pieaudzis lauksaimniecības un mežsaimniecības nozarē, kā arī individuālo pakalpojumu sniegšanas nozarē. Saslimušie ir palīgstrādnieki, slaukšanas iekārtu operatore, autoceltņa vadītājs un frizieres. Frizierēm apstiprināts karpālā kanāla sindroms un bronhiālā astma. Abas šo darbu veikušas vairāk kā 10 gadus. Palīgstrādniekiem un slaukšanas iekārtu operatoriem reģistrētas elpošanas sistēmas slimības un autoceltņa vadītājam vibrācijas slimība.

Neskatoties uz to, ka atskaides periodā arodslimnieku skaits samazinājies Dobeles un Valmieras rajonā, absolūtos skaitļos tas tomēr ir liels. Pieci arodslimību gadījumi reģistrēti veselības un sociālās aprūpes nozarē: SIA "Dobeles un apkārtnes slimnīca"(3), SIA "Auces slimnīca un VU Tuberkulozes un plaušu slimību valsts aģentūras filiālē "Lielbērze". Saslimušie ir medicīnas māsas, feldšere neatliekamajā medicīniskajā palīdzībā, sanitārs un autovadītājs. Visi minētie gadījumi izskaidrojami ar ilgstošu strādāšanu kaitīgu riska faktoru ietekmē. Medmācai konstatēts "C" hepatīts, autovadītājam vibrācijas slimība, bet pārējiem saslimušajiem mugurkaula saslimšanas. Trīs arodslimību gadījumi reģistrēti SIA "Penkule", kur ar vibrācijas slimību saslimušie ir autovadītāji un piena produktu ražošanas meistaram konstatēts karpālā kanāla sindroms. Pa diviem arodslimību gadījumiem reģistrēti SIA "Auces meliorators", KS "Auces patērētāju biedrība", A/S "Agrofirma Tērvete", A/S "Dobeles dzirnavnieks" un SIA „East Metal”, VU Latvijas Lauksaimniecības universitātes mācību pētījumu saimniecībā "Vecauce". Saslimušajiem konstatētas ar fiziskām slodzēm saistītas slimības – vibrācijas slimība un mugurkaula slimības – auto un traktoru vadītājiem, karpālā kanāla sindroms pārdevējām un elpošanas sistēmas slimības – abrazīvu un metāltražošanas operatoriem.

Savukārt, Valmieras rajonā lielākais arodslimnieku skaits reģistrēts A/S “Valmieras stikla šķiedra”. Lielākoties, tie ir darbinieki, kuri vairs nestrādā uzņēmumā vai kuri nesen aizgājuši no darba štatū samazināšanas dēļ. RVDI amatpersona šo jautājumu izskatīja kopā ar uzņēmuma vadību, arodbiedrību un darba aizsardzības speciālistu. Jāuzsver, ka uzņēmuma vadība ir ieinteresēta darbinieku veselības saglabāšanā - darbinieki tiek nosūtīti uz obligātajām veselības pārbaudēm; uzņēmumā notiek vēl viena vienstadiju ceha celtniecības darbi, līdz ar to veco stikla ražotni slēgs un nodarbinātajiem vairs nebūs saskares ar tādiem eļļotājiem, kas ir alerģiski un veidoti uz parafīna bāzes, būs arī cits tehnoloģiskais process.

Analizējot arodslimnieku profesiju struktūru, var konstatēt, ka visvairāk saslimušo ir grupās:

- iekārtu un mašīnu operatori un izstrādājumu montieri – 37,2%;
- kvalificēti strādnieki un amatnieki – 23,7% (pieaugums par 6,2%);
- vecākie speciālisti – 9,1% ;
- speciālisti – 8,4%;
- vienkāršās profesijas – 8,4%;
- pakalpojumu un tirdzniecības darbinieki – 7,2%.

Iekārtu un mašīnu operatoru un izstrādājumu montieru grupā visvairāk reģistrēti arodslimnieki ar darba riska faktoru iedarbības laiku. Var secināt, ka puse no arodslimniekiem ir saistīta ar tehnoloģisko iekārtu ekspluatāciju, kuriem ir raksturīga piespiedu poza, monotons darbs, dažādu muskuļu grupu sasprindzinājums ir kā arodslimību rašanās iemesls.

Izvērtējot arodslimību gadījumus pa uzņēmumu ekonomiskās darbības nozarēm, redzams, ka arodslimnieku skaits samazinājies visos ekonomiskās darbības veidos, izņemot būvniecību, kur tika konstatēts pieaugums par 9 gadījumiem.

Visvairāk arodslimnieku ir apstiprināti:

- apstrādes rūpniecības nozarē – 186;
- transporta un sakaru nozarē – 98 ;
- veselības un sociālās aprūpes nozarē – 82;
- lauksaimniecības, mežsaimniecības nozarē – 54 ;
- būvniecībā – 33;
- izglītībā – 26.

Apstrādes rūpniecības nozarē pirmā vietā ir nervu sistēmas slimības – 44,6 %, tad seko skeleta – muskuļu – saistaudu sistēmas slimības – 25,2 %, ārējo iedarbību seku grupa – 8,0 % un citas arodslimības – 22,0 %.

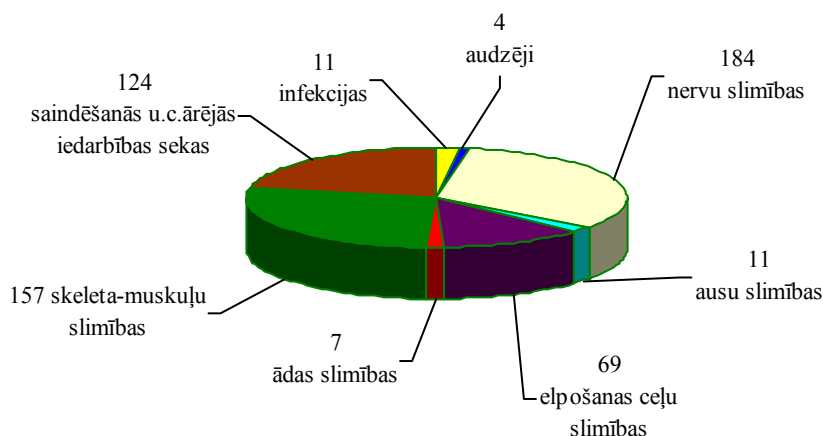
Pēdējos gados arodslimību skaits nesamazinās transporta nozares darbiniekiem. Raksturīgas saslimšanas transporta nozares uzņēmumu darbiniekiem ir vibrācijas slimība – 48,9 %, mugurkaula slimības – 28,5 % un nervu sistēmas slimības – 17,3 %, kas tiek konstatētas darbiniekiem ar lielu darba stāžu vispārējās, vietējās vibrācijas un ergonomisko risku ietekmē. 87,7 % arodslimnieku transporta nozarē ir nodarbināti Rīgā un Rīgas rajonā. 83,6 % arodslimnieku šai nozarē ir vīrieši. 63,2 % nodarbināto ir iekārtu un mašīnu operatori.

Veselības un sociālās aprūpes nozarē 2006.gadā reģistrēts trešais lielākais arodslimnieku skaits – 14,4 %. Pārsvarā saslimušās ir sievietes – 82,9 %. Saslimušie ir ārsti, medicīnas māsas, to palīgi un transporta vadītāji. Visvairāk medicīnas darbiniekiem reģistrētas skeleta – muskuļu – saistaudu sistēmas slimības – 51,2 %, tad seko nervu sistēmas slimības – 21,9 %. Jāatzīmē, ka par 19 gadījumiem samazinājusies saslimušo skaits ar infekcijām. Lielākais arodslimnieku skaits – 48,7 % ir ar darba riska faktoru iedarbības laiku no 21 līdz 30 gadiem.

Analizējot arodslimības pēc 10. Starptautiskā statistiskā slimību un veselības problēmu klasifikatora, redzams, ka tās samazinājušās visās slimību grupās, izņemot elpošanas sistēmas slimības, kur ir pieaugums par 17 gadījumiem. Tie ir hroniski bronhīti un laringīti, ar ko visbiežāk slimo skolotāji un apstrādes rūpniecībā nodarbinātie. Astma ir 40,5% gadījumu no visām elpošanas sistēmas slimībām. 2006.gadā vienam kuģu remontatslēdzniekam reģistrēta

pneimokonioze – azbestoze. Četriem elektrogāzes metinātājiem konstatētas pneimokoniozes. Visvairāk saslimušo ir šādās slimību grupās:

- nervu sistēmas slimības – 32,3%;
- skeleta – muskuļu – saistaudu sistēmas slimības – 27,5%;
- saindēšanās un citu ārēju iedarbību sekas – 21,7% (vibrācijas slimība);
- elpošanas sistēmas slimības – 12,1%;
- infekcijas – 1,9% (reģistrēti 9 saslimšanas gadījumi ar “C” hepatītu, 2 ar tuberkulozi – saslimušie ir medicīnas darbinieki).

23. attēls. Slimību skaits pa arodslimību grupām (2006.)

Kā raksturīgākos iemeslus lielākajai daļai reģistrēto arodslimību var minēt:

- kad parādās pirmās saslimšanas pazīmes, darbinieki novēloti griežas pie ārstiem;
- darba devēja nepietiekošas zināšanas par dažādu slimību rašanās iemesliem;
- darba devēji maz uzmanības pievērš nodarbināto fiziskajām slodzēm, ergonomikai un apmācībai;
- darba vietas un darba instrumenti netiek ergonomiski pielāgoti konkrētam nodarbinātajam;
- tikai ļoti nedaudzos uzņēmumos ir pieejamas palīgierīces smagumu pārvietošanai;
- regulāra nodarbināto fiziskā pārslodze ilgstošā darba periodā un monotona atsevišķu muskuļu grupu noslodze rada lielu risku saslimt ar skeleta – muskuļu - saistaudu sistēmas slimībām un nervu sistēmas slimībām;
- tehnika un darbgaldi tiek intensīvi izmantoti līdz to pilnīgai nolietošanai, neņemot vērā paaugstinātās vietējās un vispārējās vibrācijas iedarbību uz darbinieku veselību;
- netiek ievēroti MK noteikumi Nr. 527 “Kārtība, kādā veicama obligātā veselības pārbaude”;
- tirdzniecības, izglītības, veselības aprūpes iestāžu darbiniekiem un komunālo pakalpojumu veicējiem obligātās veselības pārbaudes tiek veiktas tikai saistībā ar iespējamo risku citu cilvēku veselībai;
- darbinieki neapzinās kaitīgo darba vides risku ietekmi uz savu veselību, lai laikus izvairītos no saslimšanas, nelieto izsniegtos individuālos aizsardzības līdzekļus, neievēro darba procesā paredzētos pārtraukumus un pareizas darba metodes.

Raksturīgi, ka arodslimību gadījumos bieži nevar nosaukt atsevišķus riska faktorus, kas izraisījuši saslimšanu, jo ievērojamā darba stāža laikā darbinieki saskārušies ar vairākiem darba vides riskiem.

Tikai 37,9 % uzņēmumu, kuros apstiprinātas arodslimības, ir veikti riska faktoru mērījumi;

18,6 % saslimušo netika izsniegti individuālie aizsardzības līdzekļi un tikai puse darbinieku ir nosūtīti uz obligātajām veselības pārbaudēm.

Apkopojot visu augstāk minēto var secināt:

- Latvijā pirmreizējo arodslimnieku skaits ir samazinājies, bet arodslimības reģistrācijas gads ne vienmēr sakrīt ar darba vides riska faktoru iedarbību uz nodarbināto. Šā iemesla dēļ arodslimnieku skaits konkrētā gadā nenozīmē ne darba apstākļu, ne nodarbināto veselības uzlabošanos šajā laikā;
- Latvijā reģistrētas hroniskas arodslimības, jo nodarbinātie ilgstoši tikuši pakļauti darba riska faktoriem;
- visvairāk pirmreizējie arodslimnieki reģistrēti vecumā no 45 līdz 64 gadiem, kad saasinās arī vispārējās slimības;
- lielākais arodslimnieku skaits ir ar darba stāžu no 21 līdz 30 gadiem;
- arodslimības apstiprinātas vairāk sievietēm nekā vīriešiem;
- visvairāk arodslimnieku konstatēts apstrādes rūpniecībā, transporta un veselības un sociālās aprūpes nozarēs;
- apstrādes rūpniecībā nodarbinātajiem visvairāk konstatētas nervu sistēmas slimības, transporta nozarē –ārējo iedarbību seku slimības un veselības un sociālās aprūpes nodarbinātajiem kaulu – muskuļu slimības;
- pamatā arodslimību struktūrā Latvijā konstatētas fizisko pārslodžu izraisītās arodslimības – karpālā kanāla sindroms, kaulu - muskuļu slimības, vibrācijas slimība, pieaudzis elpošanas sistēmas slimību skaits;
- Rīgā un Rīgas rajonā apstiprināti puse no valstī konstatētajiem arodslimniekiem. Te vairāk atrodas rūpniecības uzņēmumi un liels skaits cilvēku nodarbināti pilsētas transportā;
- arodslimnieku skaits palielinājies Tukuma un Kuldīgas rajonos;
- neskatoties uz to, ka atskaites periodā arodslimnieku skaits samazinājies Dobeles un Valmieras rajonā, absolūtos skaitļos tas tomēr ir liels.

2006.gadā aktīvi darbojas VDI Arodveselības speciālistu atbalsta grupa, tika noorganizēti 3 semināri. Lai veidotu vienotu pieeju arodslimību savlaicīgai izmeklēšanai, to cēloņu noteikšanai un darba vides uzlabošanai nodarbinātajiem, arodveselības speciālisti apsprieda MK 2006.gada 6.novembra noteikumu Nr.908 “Arodslimību izmeklēšanas un uzskaites kārtība” pielietošanu VDI darbā.

Lai īstenotu SLIC informatīvo un inspicēšanas kampaņu “Smaguma pārvietošana ar rokām” un Eiropas nedēļas “Muskuļu, balsta un kustību sistēmas traucējumi” organizēšanu, VDI arodveselības atbalsta grupā tika apspriesti sagatavošanas un organizatoriskie darbi 2007.gadam un kā paaugstināt informētības līmeni darba devējiem un nodarbinātajiem par riskiem saistītiem ar muskuļu, balsta un kustības sistēmu.

Analizējot VDI arodveselības speciālistu darbu jākonstatē, ka sakarā ar lielo darba apjomu arodslimību izmeklēšanā, nav iespējams veikt preventīvo darbu uzņēmumos arodveselības jomā. Neskatoties uz to atskaites periodā arodveselības speciālisti veica ievērojamu konsultatīvo darbu ar darba devējiem, darba aizsardzības speciālistiem, nodarbinātajiem un uzticības personām uzņēmumos. Bez tam, lai sekmētu darba devēju, arodslimību ārstu un ģimenes ārstu, sadarbības partneru, higiēnisko laboratoriju darbu un informācijas apmaiņu arodveselības jomā, arodveselības speciālisti tikās ar veselības aprūpes iestāžu, pašvaldību, sadarbības partneru, laboratoriju un citu organizāciju pārstāvjiem (131), lai risinātu konkrētus uzdevumus un sakārtotu darba vidi atbilstoši normatīvajiem aktiem.

Darba devēji sāk apzināties, ka viņiem jādomā par to, lai nodarbinātie justos labi savā darba vietā un tā būtu droša, īpaši tas sakāms par vidēji lieliem uzņēmumiem. Piemēram, 2006.gadā būtiski uzlabota darba vide pārtikas ražošanas uzņēmumā SIA „Antaris” (konsultējoties ar arodveselības ārstu), Jēkabpils slimnīcā, kokapstrādes uzņēmumā SIA „Baltic Timber Industri” u.c.

Lai palielinātu preventīvo darbu arodveselības jomā, VDI nepieciešams palielināt arodveselības speciālistu skaitu Rīgas, Ziemeļvidzemes un Zemgales reģionālajās inspekcijās.

Skaitlisko informāciju par 2006.gadā atzītām arodslimībām un to izveidošanās cēloņiem darbojošos uzņēmumos atspoguļota pievienotajā pielikumā Nr.3.

3. Valsts darba inspekcijas darba kvalitātes pilnveidošana

3.1 Personāla izglītošana un kvalifikācijas celšana

VDI inspektoriem un darbiniekiem ir nepieciešama augsta kvalifikācija un ļoti plašas zināšanas gan darba tiesiskajās attiecībās un darba aizsardzībā, gan tajās jomās, kas ar iepriekšminētajām ir cieši saistītas, lai kvalitatīvi un vispusīgi realizētu Valsts darba inspekcijas likumā deleģētās funkcijas un uzdevumus. Tādēļ VDI personāla politikas viens no pamatuzdevumiem ir regulāra VDI inspektoru un darbinieku apmācība, lai uzlabotu savu darbību darba tiesisko attiecību, darba drošības, veselības aizsardzības, bīstamo iekārtu un tirgus uzraudzības jomā, pastiprināti pievērsties normatīvo aktu izpratnei un ieviešanai praksē. Lielās kadru mainības dēļ VDI inspektoru apmācībai tiek pievērsta īpaša uzmanība.

2006.gadā VDI turpināja ESF Nacionālās programmas “Atbalsts kapacitātes stiprināšanai par darba tirgus un dzimumu līdztiesības politikas ieviešanu atbildīgajās institūcijās, informācijas izplatīšanai un izpratnes paaugstināšanai” projekta “Darba drošības sistēmas un darba attiecību uzraudzības pilnveidošana” realizāciju. Projekta 2. komponentes “Vispārīgās apmācības VDI” ietvaros tika veikts VDI darbinieku mācību vajadzību novērtējums un organizētas darbinieku vispārīgās apmācības, kā arī jauno VDI inspektoru mācības.

2006.gadā VDI jaunpieņemto amatpersonu un darbinieku pamatapmācības kursu apmeklēja 38 dalībnieki (37 amatpersonas, 1 darbinieks). Mācības notika piecās kārtās par galvenajām VDI kontroles un uzraudzības jomām un darba virzieniem:

- “Vispārējie jautājumi”;
- “Darba aizsardzība”;
- “Darba tiesiskās attiecības”;
- “Iekārtu atbilstības prasības un tehniskā uzraudzība”;
- “Uzņēmumu apsekošana un inspicēšanas metodes”.

Pēc mācību kursu pabeigšanas, eksāmenu nokārtoja un darbu turpināja 33 amatpersonas un 1 darbinieks.

Saskaņā ar ierēdņu vērtēšanā iegūto informāciju, Valsts administrācijas skolas organizētiem lekciju kursiem pieteicās 49 VDI amatpersonas par 23 dažādām tēmām, diemžēl, visus mācību pieprasījumus nevarējām apmierināt. Kā galvenās tēmas jāmin: “Klientorientēta saskarsme”; “Administratīvais process iestādē”; “Psihoemocionālās labklājības veicināšana darba vietā”, “Organizācijas vadība un motivācija” u.c., kuras apmeklēja 20 amatpersonas.

Atskaites periodā 41 VDI darbinieks studēja profesionālās augstākās izglītības maģistra studiju programmā “Darba aizsardzība” Rīgas Tehniskās universitātes (RTU) Inženierekonomikas fakultātē. 13 amatpersonas studēja Latvijas Universitātes Ķīmijas fakultātes otrā līmeņa profesionālās izglītības studiju programmā “Vides aizsardzība un ekspertīze” no kurām 3 personas 2006.gadā studijas pabeidza.

VDI speciālistiem tika organizēti pieredzes apmaiņas semināri: “Vadīšanas pamati”, “Stresa vadība”, kuros piedalījās RVDI vadītāji, sektoru vadītāji, pārvaldes daļu vadītāji, viņu vietnieki (36 amatpersonas), un semināri: “Kā saņemt finansējumu no Eiropas struktūrfondiem”, “Publiskā runa” un “Protokols un etiķete”. 64 VDI speciālisti piedalījās Power Point un Microsoft Exel programmas apmācībās.

Projekta ietvaros notika vairākas ar nelegālās nodarbinātības samazināšanas jautājumiem saistītas aktivitātes: semināri “Nelegālās nodarbinātības samazināšanas jautājumi”, “Uzņēmuma vadītāja atbildība, rīcība un juridiskā aizsardzība administratīvajā procesā”. Atskaites periodā tika organizēti trīs mācību braucieni VDI nelegālās nodarbinātības samazināšanas darba koordinatoriem uz Norvēģiju, Beļģiju un Nīderlandi, kur bija iespēja dalīties zināšanās un pieredzē par nelegālās nodarbinātības jautājumu risināšanā katrā valstī.

Plašāka informācija par VDI personāla izglītošanu un kvalifikācijas celšanu atspoguļota 6.1. nodaļā “Eiropas sociālā fonda projekti” - 2. komponentes “Vispārīgās apmācības VDI” un 3. komponentes “Ar VDI darbības specifiku saistītas apmācības un apmācību programmu izstrāde” aprakstā.

3.2. Informatīvās sistēmas attīstība un pilnveidošana

Atskaites periodā VDI Informatīvās sistēmas (IS) nodaļas darbības prioritāte bija VDI Informatīvās sistēmas darbības uzturēšana un tālākā attīstība. IS nodaļas darbinieku pārziņā un apkalpošanā bija 205 datortehnikas vienības, no tiem 13 serveri, 10 piezīmjdatori un 182 darbstacijas, ka arī perifērijas iekārtas (printeri, skeneri, tīkla koncentratori, modemi u.c.).

Uz 2006.gada 31.decembri garantijas termiņš beidzies 91 % izmantojamajām darbstacijām un 80 % serveriem.

Diemžēl, 2006.gadā Valsts investīcijas programmas ietvaros, VDI IS darbības vajadzībām līdzekļi netika piešķirti, līdz ar to nekādas aktivitātes netika plānotas.

2006.gada laikā divas reizes veikts 2005.gada realizētā ERAF projekta “Valsts darba inspekcijas informatīvās sistēmas integrēšana valsts informācijas sistēmā un e-pārvaldes pamatprincipu ievērošana” ārējais finanšu audits.

Lai nodrošinātu VDI IS tālāku attīstību, ievērojot Publisko iepirkumu likumā noteiktas procedūras, tika izsludināta un realizēta cenu aptauja par datorkomplektu piegādi (Iepirkuma identifikācijas Nr. VDI2006/5). Ar cenas aptaujas uzvarētāju SIA “Eddi” noslēgts līgums un iepirkti 8 datorkomplekti par kopējo summu Ls 6608.

Piešķirtā budžeta ietvaros veikti arī citi pasākumi, kuru mērķis ir tālāka datorizētas informatīvās sistēmas attīstība. Kā svarīgākie no pasākumiem jāatzīmē:

- iegādāta standartprogrammatūras Norton Antivirus Corp. Edition upgrade (licence 215 lietotājiem).
- iegādāta arhivēšanas programma WINRAR (licence 235 lietotājiem).

No papildus budžeta līdzekļiem:

- izsludināta un realizēta cenu aptauja par datorkomplektu piegādi (Iepirkuma identifikācijas Nr. VDI2006/54). Ar cenas aptaujas uzvarētāju SIA “Biroteh” noslēgts līgums un iepirkti 38 datorkomplekti par kopējo summu Ls 37400,1.
- izsludināta un realizēta cenu aptauja par printeru piegādi (Iepirkuma identifikācijas Nr. VDI2006/55). Ar cenas aptaujas uzvarētāju SIA “Hanza Serviss” noslēgts līgums un iepirkti 17 printeri par kopējo summu Ls 5774,92.

Pagarināts līgums ar AS “Exigen group” par VDI Inspicēšanas Informatīvās sistēmas, Lietvedības dokumentu sistēmas, Personāla vadības sistēmas un Dokumentu bibliotēkas tehnisko atbalstu un uzturēšanu 2006.gadā, kuras ietvaros veikti papildinājumi un grozījumi

esošajā sistēmā, t.sk. veiktas izmaiņas IS iekļautās veidlapās, atbilstoši izmaiņām normatīvajos aktos, izmainīti daži skati, iekļauti jauni lauki, atskaites u.c. atbilstoši lietotāju pieprasījumiem (kopējais pieprasījumu skaits – 24).

Jāatzīmē dažas problēmas, kuras prasa risinājumu nākamajā plānošanas periodā:

- VDI IS nenodrošina tik detalizētu statistisko datu apstrādi, lai varētu veikt visaptverošu darba aizsardzības monitoringu valstī;
- VDI IS nenodrošināšana saiknes un integrēšanas iespējas starp dažādiem nacionālajiem reģistriem (piem., Uzņēmumu reģistrs, Iedzīvotāju reģistrs, Sodu reģistrs u.c.), kā arī ES reģistriem;
- Lietvedības dokumentu sistēma nenodrošina lietvedības dokumentu pilnu elektroniskas aprites ciklu.
- VDI IS neapkopo datus par ES un mūsu valsts darba aizsardzības kampaņām un citiem pasākumiem, veiktajiem šajā jomā
- VDI IS izmanto novecojušās operētājsistēmas Windows 98SE, Windows ME, Windows NT4.0, Lotus Notes R5, kuras vairs netiek uzturētas no ražotāja puses un nenodrošina izmantojamās lietojumprogrammatūras kvalitatīvu darbību, kā arī apgrūtina iekšējā un ārējā datortīkla drošības pasākumu ieviešanu.
- Esošā datortīkla sistēma nesniedz iespēju Informatīvo sistēmu nodaļas darbiniekiem veikt pastāvīgu uzraudzību darbstaciju un programmatūras izmantošanā, kas arī pavājina informatīvās sistēmas drošību.

3.3. Iekšējais audits

Atskaites periodā Iekšējā audita nodaļa savu darbību veica saskaņā ar VDI iekšējā audita stratēģisko plānu un no tā atvasināto 2006.gada plānu. Sastādot pieminēto gada plānu, tika ņemti vērā inspekcijā identificēto sistēmu risku izvērtējuma reitings, respektīvi, šis plāns pamatā tika balstīts uz augsta riska sistēmām:

- nelegālās nodarbinātības samazināšanas pasākumu plānošana un kontrole;
- materiālo vērtību un kapitālo izdevumu plānošana un realizācijas kontrole;
- darba aizsardzības sistēmas organizācija un kontrole inspekcijā;
- VDI direktora un RVDI vadītāju rīkojumu sagatavošana, virzība un izpildes kontrole;
- interneta drošība;
- inspekcijā strādājošo amatpersonu un darbinieku stimulēšanas formu pielietojums un darba disciplīnas kontrole.

Iekšējā audita nodaļas darbinieki, regulāri pārbaudot un novērtējot faktiski pastāvošo iekšējās kontroles sistēmu inspekcijas struktūrvienībās un to savstarpējo saikni, konstatēja, ka tajā ir nepilnības, jo esošā kontrole pastāv galvenokārt uz nerakstītām tradīcijām. Atskaites gadā inspekcijā tika uzsākts nozīmīgs reorganizācijas process, lai optimizētu visus darba procesus, kā arī jaunu struktūrvienību vadītāju ienākšana VDI pārvaldē, līdz ar to plānojot sistēmu auditus, iekšējo auditoru darbs tika plānots tā, lai tas aptvertu visas inspekcijas pārvaldes un reģionālās struktūrvienības.

Šajā atskaites periodā ar paplašinātu audita apjomu tika pārbaudītas inspekcijas funkcionālās sistēmas, kas saistītas ar nelegālās nodarbinātības samazināšanas pasākumu plānošanu un darba organizēšanu šajā jomā, VDI darba aizsardzības sistēmas organizāciju, ņemot vērā to apstākli, ka inspekcija ir vadošā iestāde valstī – darba aizsardzības jēdziena visplašākā izpratnē. Izvērtējot audita ziņojumos konstatētos faktus un pastāvošās iekšējās kontroles nepilnības atsevišķās sistēmās, kā arī, lai panāktu efektīvāku darbības procesu pārraudzību, VDI direktore pārskata periodā ir apstiprinājusi ieviešanai 73 audita ieteikumus, no kuriem 53% ir augstas prioritātes ieteikumi. Kā būtiskākos auditos konstatētos faktus, kas liecina par iekšējās

kontroles nepietiekamību un sniegtos ieteikumus kontroles stiprināšanai VDI Iekšējā audita nodaļa norāda šādu:

- saistībā ar inspekcijas reorganizāciju, nepieciešams izvērtēt katras esošās struktūrvienības nozīmi, tās lomu un cilvēkresursu nodrošinājumu, lai optimāli īstenotu VDI likumā noteiktās funkcijas un uzdevumus;
- tā kā reģionālajās inspekcijās strādā vērā ņemams galveno un vecāko valsts darba inspektoru skaits, tad būtiski ir nodrošināt nepārtrauktu profesionālā līmeņa atbilstību, sasniedzot augstāko amata līmeni. Līdz ar to nepieciešams izstrādāt atbilstošu mācību moduli inspektoru kvalifikācijas celšanai un uzturēšanai, ar periodiskām teorētisko zināšanu pārbaudēm;
- lai iespējami ātri novērstu traucējumus datoriekārtu un interneta pieslēgumu nodrošinājumam darba procesā, audits ieteicis IT speciālistiem sagatavot cirkulāru par darbinieku rīcību šādos gadījumos. IT sistēmas joprojām ir augsta riska sistēmas, jo inspektoru darbs ikdienā ir saistīts ar datu elektronisko apstrādi, dokumentu sagatavošanu un informācijas bāzes uzturēšanu, kā arī tās lietderīgu izmantošanu.

2006.gadā veiktas divas pēcaudita pārbaudes (februārī un novembrī), kuras sniedza pārlicību, ka 43,8 % no š.g. iesniegtajiem ieteikumiem ir realizēti, neskatoties uz vērā ņemamo atbildīgo amatpersonu maiņu un iekšējo funkciju pārdali VDI. Savukārt, no iepriekšējā laika perioda ir izpildīti 63 % audita ieteikumu. Pārējiem ieteikumiem tika pagarināts to izpildes termiņš, jo tie attiecas uz apjomīgām un laikietilpīgām iekšējām procedūrām (inspekcijas stratēģijas izstrāde, personālpolitikas un informācijas aprites dokumentēšana, u.c.), kuru ieviešana ir darba procesā.

Pārskata periodā veiktas izmaiņas inspekcijā identificēto sistēmu (50) uzskaitē un veikta atkārtota auditējamo sistēmu risku analīze. VDI ir identificētas 17 augsta riska, 29 vidēja riska un 4 zema riska sistēmas. LR Finanšu ministrijas apstiprinātā metodika stingri reglamentē, ka sistēmas ar augstu riska pakāpi – auditē ne retāk kā reizi 3 gados, sistēmas ar vidēju riska pakāpi – auditē ne retāk kā reizi 4 gados un sistēmas ar zemu riska pakāpi – ne retāk kā reizi 5 gados. Laika periodā līdz 2006.gada 31. decembrim inspekcijā bija identificētas 19 sistēmas, kuras līdz šim ne reizi nav auditētas.

Saskaņā ar apstiprināto VDI jauno struktūru un pamatojoties uz pieaugošo darba apjomu, kā arī profesionālo auditu nepieciešamību finanšu sistēmas griezumā, kā arī palielinoties inspekcijas auditējamo sistēmu skaitam, nodaļai iedalītas četras štata vienības. Taču nenoliedzams ir tas fakts, ka auditori ar teorētiskām un minimālu praktisko pieredzi, šobrīd labi kotējas ārējā darba tirgū un nodaļas darbinieki, nenoliedzami, izvēlas darba piedāvājumus ar ievērojami lielāku atalgojumu par adekvātiem darba pienākumiem citās valsts institūcijās un uzņēmumos. Savukārt, nodaļā jāpieņem jauni darbinieki, jāapmāca un jāievada praktiskā auditēšanas jomā, kas, protams, ietekmē iekšējo darba organizāciju nodaļā, kā arī rada papildus spriedzi esošo plānu realizācijā.

Gada laikā tika sniegtas 12 konsultācijas ar dokumentētiem secinājumiem un priekšlikumiem, to skaitā, par sekojošiem jautājumiem: analizēti VDI veiktie pretkorupcijas pasākumi un sagatavots atbilstošs pārskats; iesniegts pārskats par VDI jaunpieņemto amatpersonu un darbinieku vispārējās pamatapmācības kursa noslēguma eksāmenu norisi; sagatavots kopsavilkums par 2006.gada bilances posteņu inventarizācijas gaitas novērošanu inspekcijas struktūrvienībās u.c.

Atskaites periodā Iekšējā audita nodaļas darbinieki, savas kompetences robežās, sadarbojās ar LR Valsts kontroles revidenti, elektroniski nosūtot un pārbaudēs uzrādot pieprasīto informāciju, kā arī iesniedzot konkrētus audita ziņojumus. 2006.gada III ceturksnī VDI ārējo auditu veica A/S „Inspecta Latvia”. Lai novērtētu esošās kvalitātes procedūru atbilstību starptautiskā kvalitātes vadības standartam ISO 9001:2000 ”Kvalitātes pārvaldības sistēmas – Prasības”. Iekšējais audits bija iesaistīts informācijas sagatavošanā par auditējamo sistēmu un pārbaudes laikā izteica savu viedokli par šo jomu, kā arī iepazīstināja auditorus ar nodaļā pieejamo dokumentāciju, likumā paredzētā kārtībā.

Inspekcijas visu struktūrvienību amatpersonām un darbiniekiem visu 2006.gadu bija pieejama Kvalitātes vadības rokasgrāmatas elektroniskā versija, kurā nepieciešamības gadījumā varēja pārliecināties par atsevišķu funkcionālo procedūru norisi VDI, kā, piemēram, par bīstamo iekārtu reģistrēšanu, par darbā notikušo nelaimes gadījumu izmeklēšanu un uzskaiti, par iesniegumu, sūdzību un priekšlikumu izskatīšanu u.c. Vienlaicīgi jāatzīmē, ka inspekcijai nav piešķirti finansu resursi, lai tās štos iekļautu kvalitātes vadības speciālistu, kurš profesionāli veiktu šīs apjomīgās funkcijas, līdz ar to atskaites gadā pieminētā rokasgrāmata netika aktualizēta un papildināta.

2006.gadā auditori veica papildus uzdevumus, kuri nav tieši saistīti ar auditiem, kā piemēram, sagatavots pārskats Datu valsts inspekcijai par Fizisko personu datu aizsardzības likuma prasību ievērošanu VDI struktūrvienībās. Saskaņā ar MK 13.01.2004. noteikumiem Nr. 25 „Kārtība, kādā akreditē personu, kas vēlas veikt sistēmu auditu valsts un pašvaldību institūciju personas datu apstrādes sistēmās” attiecīgai komisijai tika iesniegta atbilstoša dokumentu pakete un saņemta auditoru akreditācijas apliecība, kas apliecina šīs pilnvaras. Tāpat turpinājās lekciju un diskusiju vadīšana reģionālajās inspekcijās saistībā ar likumu „Par interešu konflikta situācijas novēršanu valsts amatpersonu darbā”. Vienlaicīgi lekciju materiāli tika izmantoti VDI jaunpieņemto amatpersonu un darbinieku apmācības kursā.

Atbilstoši valsts likumdošanas izmaiņām iekšējā audita jomā, kā arī inspekcijas reorganizācijas uzsākšanu, 2006.g. tika aktualizēta virkne nodaļas iekšējās dokumentācijas: reglaments, amatu apraksti, sistēmu risku identifikācija, audita procedūra u.c. Savukārt, nodaļas darbinieki nepārtraukti turpina pašizglītošanos gan akadēmiskā līmenī, gan pilnveido savas teorētiskās zināšanas dažādos apmācībuursos, kas nepieciešami, lai pēc iespējas profesionālāk veiktu savus darba pienākumus.

4. Valsts darba inspekcijas sadarbība ar valsts un pašvaldību institūcijām un sabiedriskām organizācijām

2006.gadā visaktīvākā sadarbība VDI notika ar **Valsts ieņēmumu dienestu (VID)**. VDI amatpersonas kopā ar VID pārstāvjiem vai pēc informācijas, kas saņemta no VID, apsekojušas 341 uzņēmumus, kuros konstatēti darba, darba drošības un darba higiēnas pārkāpumi. Darba devējiem tika izsniegti rīkojumi pārkāpumu novēršanai.

Atbilstoši Sadarbības līgumam ar VID, VDI reģionālajām inspekcijām ir iespēja izmantot VID Datu bāzi un iegūt informāciju par konkrētu uzņēmumu, kas būtiski atvieglo uzņēmumu apsekojumu plānošanu un nelegāli nodarbināto personu atklāšanu.

Turpinās regulāra un abpusēja informācijas apmaiņa izmantojot IS. Tāpat VDI saņem no VID protokolus un tematisko pārbaužu aktus par konstatētiem pārkāpumiem, lai tos izskatītu un pieņemtu lēmumu VDI kompetencē esošajos jautājumos.

2006.gadā aktivizējusies sadarbība ar **Valsts robežsardzi (VR)**, kuras pārstāvji piedalījās RVDI organizētās uzņēmumu pārbaudēs, lai konstatētu nelegāli nodarbinātās personas, tajā skaitā ārzemnieku nelikumīgu nodarbināšanu. Aktīvāka sadarbība ar Valsts robežsardzi notikusi starp Rīgas RVDI un VR Rīgas pārvaldi, kad kopīgi apsekoti vairāki objekti, kur bija aizdomas par darbinieku nelegālo nodarbināšanu. Kurzemes RVDI kopā ar VR inspektoriem apsekoti 6 uzņēmumi, kur konstatēti ārvalstu pilsoņi bez darba atļaujām. Austrumvidzemes RVDI aktīvi sadarbojās ar VR Imigrācijas nodaļas inspektoriem, kopīgi veicot daudzus reidus (98) Madonas, Alūksnes, Gulbenes rajonos, lai atklātu nelegālo nodarbinātību, jo, izmantojot savas pilnvaras, Valsts robežsardzes darbinieki palīdzēja noskaidrot konkrēto cilvēku personības datus. Notika 2 semināri ar VR Viļakas imigrācijas nodaļas darbiniekiem, kuros piedalījās visu 4 rajonu imigrācijas nodaļu un reģionālās inspekcijas darbinieki un tajos tika apspriests kopīgi paveiktais un rasti turpmākie sadarbības risinājumi nelegālās nodarbinātības atklāšanas jomā.

2006.gadā RVDI, atbilstoši noslēgtajam sadarbības līgumam, turpināja sadarbību ar **Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūru** (VSAA). RVDI notika regulāra informācijas apmaiņa ar VSAA par notikušajiem nelaimes gadījumiem darbā, kas dod iespēju salīdzināt datus par VDI reģistrētajiem nelaimes gadījumiem darbā ar VSAA iesniegtajiem nelaimes gadījumu aktiem, tādējādi ļaujot atklāt slēptos nelaimes gadījumus darbā (darba devējs nav sastādījis aktu par darbā notikušu nelaimes gadījumu). 2006.gadā tika atklāti 17 slēptie nelaimes gadījumi darbā. Par šādiem gadījumiem darba devējam tika izsniegts rīkojums par nelaimes gadījuma darbā izmeklēšanu un akta sastādīšanu. RVDI informācijas apmaiņas rezultātā no VSAA saņēma informāciju par darba nespējas dienu skaitu sakarā ar nelaimes gadījumu un izmaksātās atlīdzības lielumu pēc darba nespējas lapas “B” daļas.

Sadarbība ar **Nodarbinātības valsts aģentūru** (NVA) notikusi visos rajonos informācijas apmaiņas formā. RVDI inspektori rajonos piedalās subsidēto darba vietu izvērtēšanas komisijas sēdēs un sniedz savus atzinumus par uzņēmumu darba vietu atbilstību darba drošības prasībām, kuros paredzēts nodarbināt bezdarbniekus, invalīdus un skolēnus, pirms tam apsekojot un pārbaudot uzņēmumu darba vietas. Sakarā ar ievērojamu skaitu darba vietu pārbaudi, VDI ir informējusi NVA, ka VDI inspektoriem tehniski nav iespējams nodrošināt visu NVA iesniegtajā sarakstā minēto uzņēmumu un objektu apsekošanu, kā arī atzinumu sniegšanu par darba vietu atbilstību darba aizsardzības prasībām un ka ir nepieciešams meklēt citus jautājuma risināšanas veidus. RVDI sniedz informāciju NVA, ja tāda iegūta, par bezdarbniekiem, kuri vienlaicīgi strādā un saņem bezdarbnieku pabalstu. Tāpat VDI regulāri informē NVA par atklātām nelegāli nodarbinātām personām.

Sadarbība ar **Valsts sanitāro inspekciju** (VSI) notiek savstarpējas informācijas apmaiņas līmenī un gadījumos, kad tas ir nepieciešams. Tā, piemēram, Kurzemes, Rīgas un Austrumvidzemes RVDI no VSI saņēma informāciju par pārkāpumiem darba aizsardzības jautājumos atsevišķos uzņēmumos, kas tika izskatīta atbilstoši RVDI kompetencei. Balstoties uz VSI sniegto informāciju, RVDI inspektori veica apsekojumus minētos uzņēmumos.

Sadarbībai ar **Izglītības valsts inspekciju** (IVI) bija epizodisks raksturs. Sadarbība, galvenokārt, notika, apsekojot mācību iestādes pirms jauna mācību gada sākuma, un atsevišķos gadījumos, organizējot kopīgus reidus (Austrumvidzemes RVDI, Kurzemes RVDI).

Zemgales RVDI sadarbojusies ar VAS “**Latvijas valsts meži**” - kopīgi ar mežsaimniecības iecirkņu vadītājiem apsekotas konkrētas mežu cirsma vairākos pagastos, lai novērtētu darba aizsardzības prasību ievērošanu tajās.

Rīgas un Kurzemes RVDI amatpersonas kopīgi ar **Valsts būvinspekcijas** pārstāvjiem ir apsekojušas vairākus būvobjektus, kur tika pārbaudīta darba drošības noteikumu un darba likumdošanas ievērošana. Izsniegti rīkojumi konstatēto pārkāpumu novēršanai.

Sadarbība ar **Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienestu** (VUGD) notiek reti un atkarībā no izveidojušās situācijas un risināmā jautājuma. Ventspils rajonā kopā ar VUGD un Valsts vides dienestu apsekoti 6 uzņēmumi un izsniegti rīkojumi konstatēto pārkāpumu novēršanai.

Regulāra sadarbība notika ar vietējām **pašvaldībām**. RVDI amatpersonas tikās ar rajonu un pilsētu pašvaldību vadītājiem, pārrunāja aktuālākos jautājumus darba aizsardzības un darba likumdošanas jomā. Ziemeļvidzemes reģionā īpaši tika akcentēti jautājumi par bīstamo iekārtu (gāzes spiedvertņu) drošu ekspluatāciju, kas atrodas pašvaldību teritorijā. Latgales RVDI amatpersonas sniedza informāciju Daugavpils pilsētas domē par darba likumdošanas, darba aizsardzības un nelegālās nodarbinātības jautājumiem. Par darba likumdošanas jautājumiem informācija sniegta Naujenes pagasta padomes darbiniekiem. Zemgales RVDI amatpersonas regulāri tiek ar visu rajonu un pagastu pašvaldībām un pārrunā aktuālāko darba aizsardzības un darba likumdošanas jomā. Pašvaldību un pagasta padomes darbinieki sniedz informāciju par pašvaldību teritorijā esošajiem uzņēmumiem.

VDI ir izveidojusies atzīstama sadarbība ar vietējām **policijas pārvaldēm**. Kā uzsver RVDI vadītāji, nav zināmi gadījumi, kad policijas darbinieki atteiktu palīdzību RVDI amatpersonām

dažādu VDI kompetencē esošu jautājumu risināšanā. Nepārvērtējamu atbalstu RVDI policisti sniedza, piedaloties uzņēmumu apsekojumos, organizējot kampaņas, lai konstatētu nelegāli nodarbinātās personas, kā arī nodrošinot informatīvu palīdzību VDI inspektoriem nelaimes gadījumu darbā izmeklēšanas materiālu noformēšanai. Policijas palīdzība tiek izmantota gadījumos, kad darba devējs ignorēja RVDI uzaicinājumu ierasties inspekcijā un sniegt paskaidrojumus. Ziemeļvidzemes un Zemgales RVDI inspektoru dienesta un privāto telefonu numuri ir zināmi rajonu policijas dežūrdalās, kuri tiek izmantoti ārkārtas gadījumos, kuros jāpiedalās arī RVDI amatpersonai.

VDI sadarbībai ar **arodbiedrībām** ir epizodisks raksturs, kas izpaužas kā informācijas savstarpēja apmaiņa. Laba sadarbība izveidojusies Dienvidu RVDI ar Medicīnas darbinieku un, īpaši, ar Izglītības darbinieku arodbiedrībām. Sadarbību ar arodorganizācijām kavē fakts, ka lielā daļā uzņēmumu arodbiedrības nav izveidotas. Daugavpilī LBAS organizēja apaļā galda diskusiju par tematu – kā cīnīties pret nelegālo nodarbinātību, kurā piedalījās RVDI vadītājs. Twinning projekta “Arodveselības un darba drošības sistēmas tālāka attīstība” ietvaros bija organizēta diskusija par sociālā dialoga veicināšanu darba aizsardzības jautājumu risināšanai uzņēmumu līmenī, par uzticības personu apmācības jautājumiem, kurā piedalījās RVDI pārstāvji. Atskaites periodā Rīgas RVDI inspektori sadarbojušies ar Celtnieku arodbiedrību, Latvijas Metālistu arodbiedrību, Medicīnas darbinieku arodbiedrību, Dzelzceļa darbinieku arodbiedrību un Latvijas sabiedrisko pakalpojumu darbinieku arodbiedrību “LAKRS”. Sadarbība notikusi ar SIA “Rīgas satiksme” arodorganizāciju, apspriežot dažādus darba likumdošanas jautājumus uzņēmumā.

Rīgas RVDI notikusi sadarbība ar **Vides valsts inspekciju**, kad tika kopīgi apsekoti 15 uzņēmumi, lai kompleksi pārbaudītu rūpniecisko avāriju risku novērtēšanu. Konstatēto darba aizsardzības noteikumu pārkāpumu gadījumā izsniegti rīkojumi. Izmantojot Patērētāju tiesību aizsardzības centra informāciju, apsekoti 2 uzņēmumi, kur darba devējam izsniegts rīkojums konstatēto darba aizsardzības noteikumu pārkāpumu novēršanai.

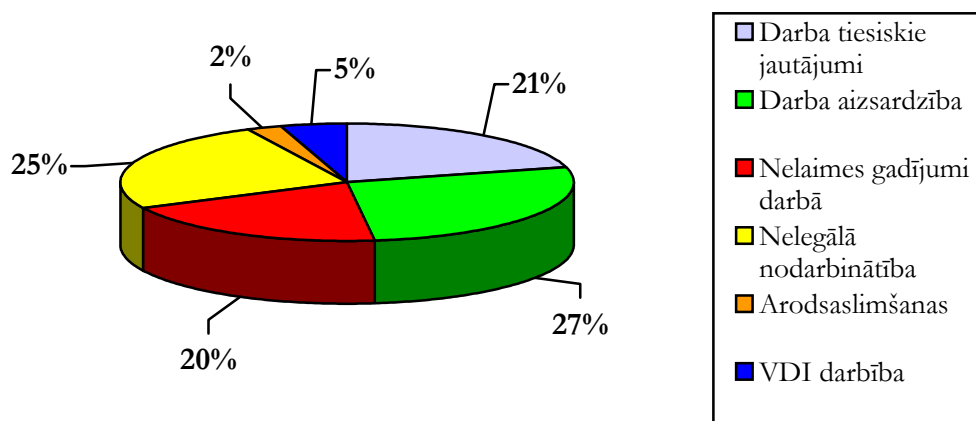
Rīgas RVDI arī sadarbojusies ar **Latvijas Jūras administrāciju** dažādu jautājumu risināšanā saistībā ar nelaimes gadījumu izmeklēšanu un higiēnisko apsekojumu veikšanu, ievērojot jūras lietu specifisko noteikumu izzināšanā.

Kopumā vērtējot VDI sadarbību ar minētajām valsts institūcijām ir jāatzīmē, ka tā sniedz palīdzību kā VDI, tā mūsu sadarbības partneriem kvalitatīvāk risināt attiecīgās problēmas.

5. Valsts darba inspekcijas sabiedrisko attiecību aktivitātes

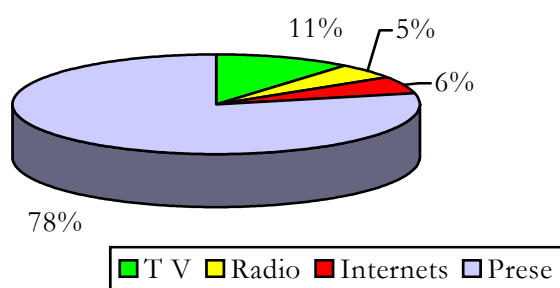
2006.gadā VDI ieguldīja lielu darbu, lai nostiprinātu efektīvas interaktīvās saites ar sabiedrību un turpinātu VDI Sabiedrisko attiecību stratēģijas (2005.-2007.) īstenošanu. Nozīmīgs darbs tika paveikts, organizējot informatīvās kampaņas: Eiropas nedēļa drošībai un veselībai darbā 2006 "Drošs sākums", "Drošas darbavietas iniciatīvas" un „Darba līgums strādā”.

Lielāko sabiedrības daļu iespējams sasniegt ar masu mediju starpniecību, tāpēc arī 2006.gadā VDI Sabiedrisko attiecību nodaļa tieši šim informācijas kanālam turpināja pievērst lielu uzmanību, sniedzot masu medijiem informāciju par VDI darbību, projektiem un kampaņām; organizējot žurnālistu intervijas ar VDI amatpersonām un īstenojot citus informatīvos pasākumus. Pēc VDI apkopotajiem datiem, 2006.gadā dažāda veida masu medijos 502 reizes bija publicēta vai pārraidīta informācija par VDI un tās īstenotajām aktivitātēm. Masu medijos visbiežāk tika atspoguļota informācija par darba drošības un veselības aizsardzības jautājumiem (27 %), nelegālās nodarbinātības aspektiem (25 %), darba tiesisko attiecību jautājumiem (21 %) un nelaimes gadījumiem darbavietās (20 %) (skat. 24.attēlu).

24.attēls. Masu medijos publicētās vai pārraidītās informācijas tematika

Analizējot informācijas kanālu veidus, var secināt, ka 2006.gadā visvairāk informācijas saistībā ar VDI izplatīja drukātie mediji - prese (78%), tomēr jāsaņem, ka, salīdzinot ar 2005.gadu, būtiski uzlabojusies VDI un televīzijas sadarbība (11%). Savukārt, internets (6%) un radio (5%) saglabā līdzšinējo pozīciju (skat. 25. attēlu).

25.attēls. Informācijas kanālu veidi

Analizējot noteiktus masu medijus, var secināt, ka informācija par VDI darbību visbiežāk tika publicēta Latvijas lielākajos laikrakstos: „Neatkarīgā Rīta Avīze” (14 %), „Diena” (11 %) un „Latvijas Vēstnesis” (11 %). Salīdzinot ar 2005.gadu, ievērojami ir pieaugusi krievvalodīgo mediju interese par darba aizsardzības un darba tiesisko attiecību jautājumiem: "Čas" (5 %), "Telegraf", "Biznes.LV" u.c.

2006.gadā īpašu masu mediju uzmanību pievērsa ESF projekta "Darba drošība sistēmas un darba attiecību pilnveidošana" ietvaros organizētā VDI kampaņa pa legālas nodarbināšanas veicināšanu "Darba līgums strādā", kuras mērķis bija akcentēt darba līguma nepieciešamību un nozīmi stabilās darba attiecībās. Kampaņa notika no 2006.gada 16.maija līdz 26. maijam, un tās ietvaros VDI informatīvās teltis viesojās Gulbene, Daugavpilī, Rēzeknē, Valmierā, Jelgavā, Liepājā, Ventspilī un Rīgā.

26.attēls. Kampanjas „Darba līgums strādā!” atklāšana

Kampanas "Darba līgums strādā" informatīvajās teltīs ikviens interesents varēja saņemt VDI jurista konsultāciju, izglītojošus ar Eiropas sociālā fonda atbalstu iespiestus informatīvos materiālus par to, ko nodrošina noslēgts darba līgums: "Nodarbināšanas bez rakstveida darba līguma juridiskās un sociālās sekas darbiniekiem" un "Nodarbināšanas bez rakstveida darba līguma juridiskās un sociālās sekas darba devējiem", kā arī kampanas suvenīrus. Viens no darba ņēmēju biežāk uzdotajiem jautājumiem bija par darba līguma noslēgšanas laiku - kad jānoslēdz darba līgums. Atsaucoties uz VDI aicinājumu, rakstiski savu atbalstu kampanai izteica 1080 informatīvo teltiņu apmeklētāji. Kopējais apmeklētāju skaits informatīvajās teltīs bija daudzkārt lielāks, par ko liecina izdalīto kampanas informatīvo bukletu skaits - vairāk nekā 7000. Tas liek domāt, ka daļa iedzīvotāju nevēlas atklāt savas saistības ar darba devēju. Savukārt tie, kas paiduši savu atbalstu ar parakstu, visdrīzāk bija noslēguši rakstisku darba līgumu.

27.attēls. VDI amatpersonas sniedz konsultācijas informatīvajās teltīs apmeklētājiem

Viens no būtiskākajiem sabiedrības informēšanas veidiem ir institūcijas mājas lapa internetā. VDI uztur divas mājas lapas, viena no tām ir VDI mājas lapa www.vdi.gov.lv, savukārt otra - Eiropas Darba drošības un veselības aizsardzības aģentūras Latvijas Nacionālā kontaktpunkta (turpmāk - Kontaktpunkts) mājas lapa www.osha.lv, kurā pieejama plašākā informācija par darba aizsardzību Latvijā. Minētajās mājas lapās informācija tiek regulāri atjaunota un pārbaudīta. VDI internetā mājas lapas apmeklētāju skaits pārskata periodā ir palielinājies par 18,3 % (no 3982 2006.gada janvārī līdz 4875 decembrī), bet apmeklējumu skaits - par 7 % (no 21 028 2006.gada janvārī līdz 22 612 decembrī).

2006.gadā, lielā mērā pateicoties ESF atbalstam, VDI bija iespēja ar savu stendu piedalīties vairākās izstādēs, tai skaitā „Skola 2006”, „Reģionālā attīstība Latvijā 2006” un „Darbs. Karjera. Izglītība”. Izstādē „Reģionālā attīstība Latvijā 2006” VDI amatpersonas sniedza interesentiem informāciju par tās reģionālajām struktūrvienībām, kā arī konsultēja darba tiesisko attiecību un darba aizsardzības jautājumos. Izstādē bija pieejami arī VDI bukleti, kuros apkopota svarīgāka kontaktinformācija, kur meklēt palīdzību problēmu vai neskaidrību gadījumos.

Nozīmīga bija dalība izstādē „Skola 2006” un „Darbs. Karjera. Izglītība”, jo 2006.gadā visā valstī norisinājās kampaņa „Drošs sākums”. Minēto izstāžu laikā VDI speciālisti plaši izplatīja informāciju par riska faktoriem un riska novēršanu darba sfērās, kuras jaunieši izvēlas visbiežāk: būvniecībā, mazumtirdzniecībā un pakalpojumu sfērā. Pieredzējuši juristi konsultēja apmeklētājus darba tiesisko jautājumu aspektos. Izstādēs bija pieejama virkne informatīvo materiālu, kuros apkopota svarīgākā informācija par drošību un veselības aizsardzību darbā.

2006.gada nogalē ar ESF projekta atbalstu tika uzsākts nozīmīgs darbs pie VDI institucionālās identitātes izstrādes, kas tiks pabeigts 2007.gada martā. Tā rezultātā viennozīmīgi uzlabosies VDI atpazīstamība tās mērķauditoriju vidū.

Nozīmīga VDI mērķauditorija ir tās darbinieki, un lai uzlabotu organizācijas iekšējo komunikāciju, 2007.gadā plānots sākt izdot VDI iekšējo laikrakstu, jo līdz šim to kavēja nepietiekamie personāla resursi.

6. Valsts darba inspekcijas īstenotie Eiropas sociālā fonda un TF projekta pasākumi

6.1 Eiropas sociālā fonda projekta “Darba drošības sistēmas un darba attiecību uzraudzības pilnveidošana” aktivitātes

2006.gadā Valsts darba inspekcija (VDI) turpināja realizēt ESF nacionālās programmas “**Atbalsts kapacitātes stiprināšanai par darba tirgus un dzimumu līdztiesības politikas ieviešanu atbildīgajās institūcijās, informācijas izplatīšanai un izpratnes paaugstināšanai**” projekta “**Darba drošības sistēmas un darba attiecību uzraudzības pilnveidošana**” realizāciju. Projekta tiešais mērķis ir pilnveidot darba drošības un darba tiesisko attiecību uzraudzības sistēmu valstī. Lai realizētu šo mērķi, VDI realizēja sekojošas aktivitātes:

1. komponentes “VDI darbības sistēmas vērtējums un tās pilnveidošana” ietvaros 2005.gadā tika veikts inspicēšanas sistēmas vērtējums saskaņā ar Starptautiskās Darba organizācijas (SDO) audita nosacījumiem. Auditu veica uz trīspusēja pamata balstīta ekspertu grupa ar SDO tehnisko atbalstu. 2006.gadā iesniegtajā audita gala ziņojumā sniegtas rekomendācijas inspicēšanas sistēmas uzlabošanai. Ziņojums pieejams latviešu un angļu valodā.

Atskaites periodā tika pabeigts darbs pie trīs metodisko norādījumu izstrādes darba vides analīzei darba drošības un veselības aizsardzības jomā un darba vides ekonomisko rādītāju

aprēķināšanai (nelaimes gadījumu un arodslimību izmaksas uzņēmuma, valsts un sabiedrības līmenī). Aktivitātes realizētājs bija Nīderlandes institūcija "*Netherlands Organization of Applied Scientific Research (TNO)*". Projekta laikā tika organizēts VDI un Labklājības ministrijas (LM) pārstāvju studiju brauciens uz Nīderlandi, kā arī divas ekspertu vizītes Latvijā, kuru laikā notika tikšanās ar VDI, LM, Centrālās Statistikas pārvaldes (CSP), Veselības obligātās apdrošināšanas valsts aģentūras (VOAVA), Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras (VSAA), Latvijas Brīvo arodbiedrību savienības (LBAS) un Latvijas Dzelzceļa speciālistiem. Aktivitātes ietvaros izstrādāts un izdots informatīvais materiāls (buklets un CD) par darba vides ekonomiskiem rādītājiem, kas sevī ietver aprēķinu tabulas. Šie informatīvie materiāli ļaus aprēķināt darba drošības un veselības aizsardzības izmaksas valsts un uzņēmuma līmenī noteikt prioritātes un plānot preventīvos pasākumus darba apstākļu uzlabošanai. Ar šāda monitoringa palīdzību varēs prognozēt ieguldīto līdzekļu lietderīgumu uzņēmuma un valsts līmenī. Būtisks šo metodisko norādījumu mērķis ir noteikt Valsts darba inspekcijas prioritātes, lai maksimāli racionāli izmantotu ierobežotos resursus. Ar metodikas palīdzību būs iespēja noskaidrot un mazināt negatīvās sekas, kuras rada nelaimes gadījumi darbā un arodslimības. Monitorings parādīs, kur sastopamas lielākās problēmas darba drošībā un veselībā, kuri sektori un kāda veida uzņēmumi ir pakļauti lielākam riskam.

2006.gadā tika veikts otrais sabiedrības (darba devēju un darbinieku) pētījums par VDI darbību. Ar abu pētījumu rezultātiem varat iepazīties mājas lapā www.vdi.gov.lv.

Š.g. 9. – 10. novembrī projekta ietvaros sadarbībā ar Starptautisko Darba inspekciju asociāciju tika organizēta starptautiska konference "*Integrēta darba aizsardzības sistēma un sociālais dialogs*". Konferencē piedalījās 33 ārvalstu viesi no 16 valstīm un 68 Latvijas pārstāvji. Konferences mērķis bija motivēt darba aizsardzības sistēmā, t.i. darba tiesiskajās attiecībās un darba drošībā un veselības aizsardzībā iesaistītās puses ieguldīt sociālā dialoga attīstībā un ciešā sadarbībā valsts un uzņēmuma līmenī. Viens no konferences galvenajiem uzdevumiem bija iekļaut atsevišķās darba drošība un veselības aizsardzības, darbinieku migrācijas, zemo algu sektoru un globālās konkurences problēmas plašākā "Korporatīvās Sociālās Atbildības" stratēģijas kontekstā. Neievērojot galvenos sociālos standartus un darba apstākļu prasības, kā arī nenodrošinot minimālu sociālās drošības līmeni nenorisināsies spēcīga ilgtermiņa ekonomiskā attīstība gan valsts, gan atsevišķa uzņēmuma līmenī. Konferences laikā sniegtās prezentācijas varat atrast www.vdi.gov.lv/konference

2. komponentes "Vispārīgās apmācības VDI" ietvaros turpinājās darbinieku angļu valodas apmācības. 5 VDI speciālistiem bija iespēja papildināt/uzlabot angļu valodas zināšanas "*Language Studies International*" Londonā.

VDI darbību vislabāk pārzina paši iestādes speciālisti, kas gan apmāca VDI jaunos darbiniekus, gan arī iepazīstina kolēģus ar jaunāko VDI darbības sfērās. Šie speciālisti varētu būt vislabākie apmācītāji, taču ne katrs, kurš ir labs speciālists kādā jautājumā, prot šīs zināšanas efektīvi nodot tālāk. 30 mācību kursa "*Train of Trainers*" dalībnieki apguva nepieciešamās prasmes citu cilvēku efektīvai izglītošanai un prasmju trenēšanai, uzzināja pieaugošo mācīšanas un mācīšanās pamatprincipus.

Nemot vērā VDI personāla mainību, izvēlēto virzienu uz darbības attīstību un pilnveidošanu, darbiniekiem tika nodrošināta atbilstoša apmācība par pārmaiņu vadību (25 speciālisti), personālvadību (25 speciālisti).

Tāpat ņemot vērā VDI ciešo saikni ar tās klientiem – darba devējiem, nodarbinātajiem, sabiedrību kopumā, darbiniekiem bija nepieciešama atbilstoša apmācība par komunikācijas prasmēm un klienta orientētu pakalpojumu sniegšanu (100 speciālisti). Tā kā VDI darbinieku darbs bieži vien ir saistīts emocionāliem momentiem (darba devēju agresija, nelegālā darba veicēju apkarošana, individuālu konsultāciju sniegšana pa telefonu un pieņemšanās uz vietas VDI, u.c.), darbiniekiem tika nodrošināta psiholoģiska rakstura apmācība par stresa vadīšanu (100 speciālisti).

Atskaites periodā tika turpinātas speciālistu apmācības projektu izstrādē un ieviešanā (10 speciālisti), apmācības par efektīvu finanšu vadību (12 speciālisti), kā arī Administratīvā procesa likuma piemērošanu (107 speciālisti).

VDI jaunpieņemtajām amatpersonām un darbiniekam, piesaistot jau pieredzējušos inspektorus, piecās kārtās tika organizētas mācības par VDI kompetences jautājumiem: *“Vispārējie jautājumi”*, *“Darba tiesiskās attiecības”*, *“Darba aizsardzība”*, *“Iekārtu atbilstības prasības un tehniskā uzraudzība”*, *“Uzņēmumu apsekošana un inspicēšanas metodes”*. Papildus mācību kārtām jaunpieņemtajām amatpersonām un darbiniekiem kopā jau ar pieredzējušajiem VDI darbiniekiem tika organizētas apmācības par efektīvas komunikācijas un klientu apkalpošanas prasmēm un Administratīvā procesa likumu.

Mācības 2006.gada sākumā uzsāka 23 amatpersonas un 1 darbinieks (kopā 24), eksāmenu nokārtoja un darbu turpina 20 amatpersonas un 1 darbinieks (kopā 21).

2006.gada otrā pusgadā mācības uzsāka 14 amatpersonas, eksāmenu nokārtoja un darbu turpina 13 amatpersonas.

3. komponentes “Ar VDI darbības specifiku saistītas apmācības un apmācību programmu izstrāde” ietvaros 41 VDI darbinieks studēja (16 no tiem pabeidza mācības 2006.gada jūnijā) profesionālās augstākās izglītības maģistra studiju programmā *“Darba aizsardzība”* Rīgas Tehniskās universitātes Inženierekonomikas fakultātē, bet 13 darbinieki (3 no tiem pabeidza mācības 2006.gada jūnijā) - otrā līmeņa profesionālās izglītības studiju programmā *“Vides aizsardzība un ekspertīze”* Latvijas Universitātes Ķīmijas fakultātē.

Projekta ietvaros organizēti vairāki ar nelegālās nodarbinātības samazināšanas jautājumu saistītas aktivitātes: februārī tika organizēts seminārs *“Nelegālās nodarbinātības samazināšanas jautājumi”*, kurā tika izskatīti 2005.gada rezultāti un 2006.gada uzdevumi nelegālās nodarbinātības samazināšanā. Seminārā piedalījās VDI sadarbības partneri nelegālās nodarbinātības apkarošanas jomā (Valsts ieņēmuma dienests, Valsts robežsardze). Seminārā piedalījās 27 dalībnieki un 13 mediju pārstāvji.

Atskaites periodā organizēti trīs mācību braucieni: februārī 4 speciālisti devās uz Norvēģiju; februārī/martā 3 VDI speciālisti un 1 LM pārstāvis - uz Beļģiju; jūlijā 5 speciālisti - uz Nīderlandi. Mācību braucienī laikā dalībniekiem bija iespēja dalīties zināšanās un pieredzē, kā tiek risināti nelegālās nodarbinātības jautājumi katrā valstī. 13 VDI nelegālās nodarbinātības apkarošanas koordinatori martā tika organizēts seminārs *“Uzņēmuma vadītāja atbildība, rīcība un juridiskā aizsardzība administratīvajā procesā”*, kā arī mācības komunikācijas prasmju pilnveidošanai un profesionālās efektivitātes paaugstināšanai darbā ar “sarežģītiem” klientiem. Seminārus apmeklēja 28 darbinieki.

Atskaites periodā tika organizēti 3 starptautisku konferenču apmeklējumi: divi speciālisti piedalījās pieredzes apmaiņā un starptautiskā konferencē *“Veseli darbinieki veselīgā darba vidē - Bulgārijas veselības apdrošināšanas ceļi”*, Bulgārijā. Konferences mērķis bija vērst uzmanību tieši uz darba drošības un arodveselības situāciju veselības aprūpes sektorā, uz risku identificēšanu un novēršanu.

Eiropas Darba drošības un veselības aizsardzības aģentūras organizētajā forumā par drošāku, veselīgāku un produktīvāku darba vidi, Spānijā piedalījās divi speciālisti. Forumā tika spriests par Bilbao Aģentūras paveikto 10 gadu darbības laikā, kā arī par tās nākotnes plāniem.

4 speciālisti piedalījās Polijā organizētajā starptautiskā konferencē *“Darba drošības standartu paaugstināšana būvniecībā”*. Konferences uzdevums bija apspriest dažādu ES valstu pieredzi būvniecības kampaņas organizēšanā un vadīšanā katrā valstī. Konferencē tika prezentēti un apspriesti arī Latvijas kampaņas rezultāti. Vecākajai referentei personāljautājumos papildus bija iespēja iepazīties ar Polijas darba inspektoru apmācības sistēmu.

5 VDI darbinieki piedalījās NIVA (Ziemeļvalstu arodveselības kvalifikācijas paaugstināšanas institūts) organizētajosursos “*Apsardzes darbinieku darba vides risku menedžments*” Rīgā. Kursa laikā tika apspriesti jautājumi par drošības riskiem sabiedrībā kopumā, par to vadību un samazināšanas metodēm, dažādām risku novērtēšanas un kontroles procedūrām, kā arī varmācības risku, kas ir viens no galvenajiem apsardzē strādājošajiem.

VDI speciālistiem tika organizēti pieredzes apmaiņas semināri “*Vadīšanas pamati*”, kuru mērķa auditorija bija reģionālo inspekciju vadītāji, sektoru vadītāji, pārvaldes daļu vadītāji, viņu vietnieki (36 speciālisti), “*Stresa vadība*” (36 speciālisti), “*Kā saņemt finansējumu no Eiropa struktūrfondiem*” (10 speciālisti), “*Protokols un etiķete*” (25 speciālisti), “*Publiskā runa*” (10 speciālisti), par *Power Point* programmas lietošanu un tās piemērošanu tiešajā dabā (64 speciālisti) un *Microsoft Excel* programmas lietošanu darbā (64 speciālisti).

Lai pēc iespējas veiksmīgāk prezentētu savu institūciju plašai sabiedrībai, institūcijas vadībai ir jābūt gataviem prasmīgi un efektīvi sadarboties ar preses, radio, televīziju un ziņu aģentūru žurnālistiem. Lai palīdzētu sagatavoties komunikācijai ar mediju pārstāvjiem, deviņiem VDI speciālistiem tika organizēts seminārs “*Mediju treniņš*”.

Tika organizēti 3 pieredzes apmaiņas semināri starp VDI reģionālajām struktūrvienībām: Gulbenē par kvalitatīvu dokumentu noformēšanu pie administratīvās atbildības sauktajai personai (10 speciālisti); sistemātisku darba plānošanu un organizēšanu kā pamatu vēlamu rezultātu sasniegšanai (13 speciālisti); Daugavpilī starp Latvijas Latgales RVDI un Lietuvas Utenas RVDI (16 speciālisti); starp Dienvidu un Austrumvidzemes RVDI (19 speciālisti).

Septembrī Jūrmalā notika pieredzes apmaiņas seminārs starp Latvijas un Norvēģijas VDI (kopā piedalījās 20 darbinieki). Semināra laikā abas inspekcijas iepazīstināja ar savu pārvaldes organizāciju, stratēģiju, prioritātēm, pieredzi sadarbībā ar sociāliem partneriem un citām institūcijām. Ciešāka uzmanība tika pievērsta abu institūciju aktivitātēm būvniecības un nelegālās nodarbinātības apkarošanas jomā. Vizītes laikā kopīgi tika apmeklēti būvniecības objekti un apspriestas turpmākās sadarbības iespējas.

Augusta un decembra mēnesī visiem VDI darbiniekiem tika organizēti pieredzes apmaiņas semināri: “*VDI 2006.gada darbības programmā ietvertu uzdevumu izpilde 1.pusgadā un galvenie veicamie uzdevumi 2. pusgadā*” (kopā 92 dalībnieki) un “*Valsts darba inspekcijas 2006.gada darbības programmā ietvertu uzdevumu uzpilde un 2007.gada darbības programmā izvirzīto uzdevumu apspriešana*” (kopā 104 dalībnieki). Semināros tika diskutēts par pusgadā un gadā paveikto un turpmākajiem darbības plāniem sasniedzot noteiktos darbības rezultātus. Plaši tika diskutēts par aktivitātēm ESF un *Transition Facility* projektu ietvaros, VDI organizētajām kampaņām – Eiropas nedēļu, Drošas Darbavietas iniciatīvu, SLIC kampaņu “Azbests 2006”, par studiju braucienu laikā iegūto pieredzi nelegālās apkarošanas jomā u.c.

4. komponentes “Sabiedrības informēšanas kampaņas izstrāde un realizācija par darba drošības un veselības aizsardzības un darba tiesisko attiecību jautājumiem” ietvaros turpināja darboties anonīms uzticības tālrunis – automātiskais atbildētājs nr. 7312176, kas darbojas visu diennakti katru dienu. Zvanot pa šo tālruni ikviens Latvijas iedzīvotājs var informēt VDI par jebkādiem konstatētiem vai iespējamiem darba likumdošanas, darba aizsardzības un bīstamo iekārtu ekspluatācijas normatīvo aktu prasību pārkāpumiem.

Lai informētu par to, kādas garantijas darbiniekam sniedz darba līgums, kādi zaudējumi var rasties strādājot bez darba līguma noslēgšanas, kā arī runātu par pozitīvajiem piemēriem Latvijas darba tirgū, no 16.- 29. maijam VDI rīkoja informatīvo kampaņu “*Darba līgums strādā!*”. Kampaņas laikā legālas darba tiesiskās attiecības atbalstoši uzņēmumi tika aicināti paust savu labo gribu, darba vietās piespraužot kampaņas simbolisko “dzeltenmelno” lentu, ko viņi varēja saņemt no VDI. Speciāli kampaņai VDI mājas lapā www.vdi.gov.lv tika izveidota jauna sadaļa “Darba līgums strādā”.

2006.gada laikā tika organizēti pasākumi darba devēju un nodarbināto informēšanai par VDI kompetences jautājumiem. Reģionu pilsētās - Talsos, Saldū, Rīgā, Tukumā, Jēkabpilī, Kandavā, Cēsīs, Jelgavā tika organizēti 23 semināri. Speciāla 20 semināru sērija par darba tiesību un darba aizsardzības jautājumiem tika organizēta profesionālo skolu audzēkņiem un viņu pasniedzējiem Rīgā, Kuldīgā, Ventspilī, Liepājā, Bauskā, Kocēnos, Daugavpilī, Krāslavā, Kazdangā, Cīravā.

Martā Ķīpsalas izstāžu centrā notika 12. starptautiskā izglītības izstāde “SKOLA 2006”, kurā VDI piedalījās ar savu stendu, informējot izstādes apmeklētājus- jauniešus, izglītības iestāžu pārstāvjus, darba devējus - par jautājumiem, kas skar jauniešu gatavību uzsākt darba gaitas. Novembrī VDI ar savu stendu piedalījās LATEXPO organizētajā izstādē “DARBS. IZGLĪTĪBA. KARJERA.”, kurā informēja par VDI kompetencē esošiem jautājumiem.

Projekta ietvaros uzsākts darbs pie VDI institucionālās identitātes izstrādes, kas nozīmēs virzību uz sakārtotību un drošību VDI funkciju izpildē (pakalpojumu sniegšanā), iekšējās attiecībās, kā arī attiecībās ar klientiem un sadarbības partneriem.

5. komponentes “Informatīvo materiālu par darba drošības un veselības aizsardzības, darba tiesisko attiecību jautājumiem izstrāde, izdošana un izplatīšana” ietvaros tika izplatītas Latvijas – Spānijas projekta ietvaros izstrādātās un ESF projekta ietvaros atkārtoti izdotās darba aizsardzības grāmatas (*“Darba drošība”, “Ergonomika darbā”, “Psihosociālā darba vide” un “Darba apstākļi un veselība darbā”*) un vadlīnijas (*Ar displeju izmantošanu saistīto risku vadlīnijas, Individuālo aizsardzības līdzekļu izvēles un lietošanas vadlīnijas, Drošības zīmju lietošanas vadlīnijas, Darba vietu iekārtošanas vadlīnijas, Darba vides risku novērtēšanas vadlīnijas, Darba vides iekšējās uzraudzības vadlīnijas*), kā arī no latviešu uz krievu valodu pārtulkotās *“Ar būvdarbu veikšanu saistīto risku novērtēšanas un novēršanas vadlīnijas”* un *“Darba vides risku novēršanas vadlīnijas”*.

Atskaides periodā tika iespiestas un izplatītas 6 jaunas vadlīnijas: “Drošības prasības veicot darbu elektroietaisēs”, “Darba aizsardzības prasības veicot mežizstrādes un meža atjaunošanas darbus”, “Darba aizsardzības prasības kokapstrādē”, “Apmācības darba aizsardzības jomā”, “Darba aizsardzības prasības saskaroties ar vibrāciju darbā”, “Darba aizsardzības prasības saskaroties ar elektromagnētiskajiem laukiem”; 3 informatīvie materiāli par darba tiesisko attiecību jautājumiem: informatīvais materiāls par darba līgumiem, informatīvais materiāls par darba un atpūtas laiku, informatīvais materiāls par vienlīdzīgu attieksmi; 3 informatīvie materiāli – 2 bukleti un atgāde par nelegālās nodarbinātības sociālām un juridiskām sekām gan darba devējam, gan nodarbinātajiem.

Vadlīnijas tika izplatītas caur VDI reģionālajām inspekcijām un sociālo partneru pārstāvjiem, kā arī projekta ietvaros organizētajos pasākumos.

6.2. TF projekta “Arodveselības un darba drošības sistēmas tālāka attīstība” aktivitātes

2006.gadā noritēja aktīvs darbs ES TWINNING projektā “Arodveselības un darba drošības sistēmas tālāka attīstība”, kas tika uzsākts 2006.gada 28.martā. Projekta virsmērķis bija uzlabot darba drošību un veselības aizsardzību valstī, lai ilgtermiņā samazinātu nelaimes gadījumu skaitu darbā (par 3% gadā, sākot ar 2009.gadu) un panāktu arodslimību skaita samazināšanos (par 3% gadā, sākot ar 2012.gadu).

Projekta īstenošanā bija iesaistīti eksperti no Vācijas Ekonomikas un darba ministrijas, Somijas Arodveselības institūta, kā arī Labklājības ministrijas, Valsts darba inspekcijas, Rīgas Stradiņa universitātes Darba un vides veselības institūta, Latvijas Darba devēju konfederācijas un Latvijas Brīvo arodbiedrību savienības. Projekta darbību koordinēja Labklājības ministrija.

Projekta aktivitātes tika sadalītas četrās komponentēs:

1. Nacionālā rīcības plāna izstrāde, nosakot konkrētus pasākumus un to īstenošanas termiņus, lai risinātu esošās darba aizsardzības problēmas Latvijā (augsts nelaimes gadījumos bojā gājušo skaits, uzņēmumu līmenī vāji attīstīts sociālais dialogs līmenis, zems normatīvo aktu ievērošanas līmenis u.c.). Šīs komponentes īstenošanu vadīja Labklājības ministrija, iesaistot visus projekta partnerus tai skaitā arī VDI pārstāvjus. Komponentes rezultāti, galvenokārt, attiecas uz LM, VDI, uzsverot institūciju nepieciešamo cilvēkresursu kapacitāti un nepieciešamo zinātniski tehnisko atbalstu savu tiešo pienākumu veikšanai, nepieciešamību pārskatīt VDI noteiktās funkcijas, kā arī mainīt VDI inspicēšanas principus.

Tāpat tiek uzsvērts Nacionālā Darba vides institūta trūkums Latvijā, kas sniegtu gan LM, gan VDI efektīvāku palīdzētu īstenojot preventīvo pieeju darba aizsardzībā. Kā bāze šāda institūta izveidei lieliski kalpotu esošais Rīgas Stradiņa universitātes Darba un vides veselības institūts.

2. Rīgas Stradiņa universitātes Darba un vides veselības institūta stiprināšana, veidojot to par nozīmīgu institūciju darba aizsardzības sistēmā, kas sniedz ievērojamu zinātniski tehnisko atbalstu darba aizsardzības politikas veidotājiem (Labklājības ministrijai) un uzraudzītājiem (Valsts darba inspekcijai), kā arī uzņemoties vienotā valsts informācijas centra funkcijas attiecībā uz darba vides jautājumiem (sabiedrības informēšana, bezmaksas konsultācijas darbiniekiem, darba devējiem un uzņēmumu darba aizsardzības speciālistiem utt.). Realizējot minēto komponenti, VDI pārstāvjiem bija iespēja līdzdarboties institūta stiprināšanas lēmumu pieņemšanā. Rezultātā tiks izstrādāta virkne normatīvo aktu grozījumu projektu, kas attiecas gan uz efektīvāku funkciju sadalījumu starp darba aizsardzības jomā iesaistītajām institūcijām, gan ierosina pilnīgi jauna instrumenta – „Darba aizsardzības prakses standartu” ieviešanu. Minētie prakses standarti veicinās labāku izpratni par normatīvo aktu prasībām un palīdzēs darba devējiem un darba aizsardzības speciālistiem tos ievērot praksē.

3. komponente „**VDI kapacitātes attīstība, ieviešot jaunus apmācības moduļus un sektorālo pieeju**”. Darbi pie projekta realizācijas tika uzsākti 2006.gada aprīlī ar darba grupas izveidošanu. Izpildot projekta 3.1.aktivitāti – *Esošās VDI reģionālās darbības un aktivitāšu efektivitātes izvērtējums*, Latvijā ieradās eksperti no Vācijas un apmeklēja Zemgales, Ziemeļvidzemes, Austrumvidzemes un Rīgas reģionālās valsts darba inspekcijas. Reģionos tika veiktas VDI darbinieku aptaujas, izvēloties dažādas pieredzes un darba stāža ziņā dažādus darbiniekus. Rīgā, kopā ar Valsts darba inspektoriem tika apmeklētas mēbeļu rūpnīcas “Rondeks” un “Malteks”, un metālapstrādes uzņēmums “Severstaļlat”. Ziemeļvidzemes reģionālajā VDI, pēc tikšanās ar tās vadību un darbiniekiem eksperti apmeklēja Latvijas apstākļiem lielu uzņēmumu (vairāk kā 900 nodarbināto) Valmieras stikla šķiedras rūpnīcu (Valmieras Stikla šķiedra AG). Austrumvidzemes reģionālajā VDI pēc aptaujas un intervijām tika apmeklēta maizes ceptuve zemnieku saimniecībā “Ķelmēni”. Šajos uzņēmumos, valsts darba inspektori darīja savu darbu – veica pārbaudes vai arī pārbaudīja iepriekšējo priekšrakstu izpildi.

Notika arī ekspertu un VDI vadības pārrunas par Latvijas puses skatījumu uz uzņēmuma apsekošanas metodēm, riska faktoru noteikšanu un darba vides risku izvērtēšanu, kā arī par nelaimes gadījumiem darbā, aktu (vai atzinumu) sastādīšanu un apstrīdēšanas kārtību.

Maijā VDI notika sanāksme, kurā piedalījās visu 7 Reģionu vadītāji, daļu un sektoru vadītāji un Vācijas eksperti.galvenais jautājums – ekspertu secinājumi, un to apspriešana. Vadoties no SLIC izpētes un darba Latvijā Vācijas eksperti izsaka virkni priekšlikumu – par prevenciju, par nelielo struktūrvienību apvienošanu, par centrālās vadības pārveidošanu. Eksperti īpaši uzsver sociālo iemaņu visaptverošu nepieciešamību un pauž uzskatu, ka apmācībai jābūt stingrai, pie tam tai jābūt ikdienas problēmai. Rūpīgi jāseko izmaiņām gan tehnoloģijās, gan materiālos, gan dabaszinātnēs.

3. komponentes “Valsts darba inspekcijas kapacitātes attīstība, ieviešot jaunus apmācības moduļus un sektorālu pieeju” ietvaros notika no 2006.gada 11. jūnija līdz 2006.gada 17.jūnijam, kurā piedalījās 12 dalībnieki.

Komandējuma mērķis – iepazīties ar Ziemeļreinas – Vestfālenes darba aizsardzības sistēmu, kā arī inspektoru apmācību sistēmu. Tika noteikti mācību brauciena individuālie uzdevumi katram dalībniekam. Atskaitēs tika analizēta konkrētā informācija un izteikti priekšlikumi Valsts darba inspekcijas kapacitātes attīstībai, ieviešot jaunus apmācības modeļus un sektorālu pieeju.

Secinājumi, izanalizējot iegūto informāciju:

- Valsts darba inspekcijas pārvaldei izanalizēt reģionālo inspektoru darba apjoma kvantitāti un kvalitāti, ņemot vērā nozaru specifiku katrā konkrētā reģionā;
- Pamatojoties uz veikto analīzi, izstrādāt specializācijas modeļus katrā reģionālajā inspekcijā;
- Ieviest Valsts darba inspekcijas iekšējās apmācības modeli, kas vērsts uz nozaru speciālistu sagatavošanu, ņemot vērā nozaru specifiku katrā konkrētā reģionā, ko uzrauga reģionālās inspekcijas;
- Izveidot kvalifikācijas celšanas programmu jau esošajiem inspektoriem un nodrošināt tās īstenošanu;
- Uzlabot sociālo dialogu starp inspektoru, darba devēju, darbinieku, uzticības personu, arodbiedrību tieši uzņēmuma līmenī;
- Izvērtēt Valsts darba inspekcijas likumā noteiktās funkcijas un uzdevumus, lai inspektori varētu efektīvi veikt savus pienākumus, kā arī veikt preventīvos pasākumus.

Apmācību nepieciešamības izvērtēšanai tika piesaistīts vietējais eksperts, kas veica detalizētu VDI darbinieku mācību vajadzību izpēti, izdarot apmācītāju un 2006.gadā apmācīto jauno valsts darba inspektoru aptauju, veikts arī mācību efektivitātes vērtējums.

VDI apmācības sistēmu analizēja arī Vācijas eksperti un darba noslēgumā iesniedza ziņojumu, kurā norādīja uz trūkumiem VDI apmācību sistēmā un sniedza ieteikumus sistēmas tālākai attīstībai:

- nepieciešams visaptverošs inspektoru un citu VDI darbinieku apmācību plāns, kurš balstīts gan uz identificētajām mācību vajadzībām;
- jāizveido VDI apmācības sistēmas struktūra;
- jāveic mācību budžeta plānošana;
- jāprecizē jaunpieņemto amatpersonu apmācības programma;
- pasniedzējiem jāapgūst pasniegšanas metodoloģija un tālākizglītotāju prasmes.

Ņemot vērā ekspertu ieteikumus, VDI apmācības sistēmai tika izveidota moduļu struktūra:

A modulis – Jaunpieņemto amatpersonu un darbinieku pamatapmācība,

B modulis – Nozaru specializētā apmācība,

C modulis – Pieredzējušo inspektoru un darbinieku apmācība.

A modulis sastāv no 10 tēmām:

1. Vispārējā likumdošana, VDI politika un stratēģija,
2. Speciālie darba aizsardzības likumdošanas akti,
3. Inspekciju norise,
4. Risku novērtējums un novēršana,
5. Nelaiemes gadījumu izmeklēšana,
6. Darba līdzekļu un aizsardzības aprīkojuma tirgus uzraudzība,
7. Pamata tehnoloģiskie procesi,
8. Sociālās prasmes un sociālais dialogs,
9. Darba attiecības,
10. Informatīvā sistēma un tās darbības pamatprincipi.

B modulī Vācijas eksperti sagatavojuši mācību materiālu trīs nozarēs:

1. Kokapstrāde.
2. Ārstniecības iestādes.

3. Metālapstrāde.

Vācijas eksperti piedalījās arī mācību materiālu izstrādē A moduļa tēmā „*Risku novērtējums un novēršana*”.

A moduļa izstrādei tika izveidota darba grupa 15 cilvēku sastāvā. Šos VDI darbiniekus mācību eksperts trīs dienu seminārā apmācīja mācību tēmu aprakstu un rezultāta standarta izstrādē, mācību plānu veidošanā, kā arī iepazīstināja ar dažādām mācību materiāla pasniegšanas metodēm.

Līdz 2006.gada beigām tika pabeigta A moduļa mācību tēmu pamataprakstu, rezultāta standarta un mācību plānu izstrāde.

2007.gadā jāturpina darbs pie lekciju plānu izstrādes un ar Vācijas ekspertu palīdzību izstrādāto mācību programmu praktiskās pārbaudes.

4. komponente **“Uzlabot sociālo dialogu veselības un drošības jautājumos uzņēmuma līmenī”**. Ņemot vērā zemo sociālā dialoga līmeni tieši uzņēmumu līmenī, projektā iesaistītie eksperti izstrādāja praktisku sociālā dialoga veicināšanas modeli, kas jau projekta laikā tika pārbaudīts un ieguva ļoti labas atsauksmes gan no dalībniekiem, gan uzņēmumiem, kas piedalījās modeļa demonstrējumos. Projekta ietvaros vairāki eksperti no VDI, LDDK, LBAS un LM tika apmācīti kā tālākapmācības pasniedzēji par sociālā dialoga izmantošanu darba aizsardzības jautājumu risināšanā. Šā jautājuma risināšanai ir nodibināta darba grupa, kuru vada VDI Darba aizsardzības nodaļas amatpersona un darba grupas darbā piedalījās pārstāvji no LDDK, LBAS, LM Darba departamenta, DVVI un VDI Darba aizsardzības nodaļas.

Darba grupas galvenais mērķis - uzlabot sociālo dialogu veselības un drošības jautājumos uzņēmuma līmenī. Pārskata periodā notika 8 darba grupas sēdes.

Sākotnēji tika veikta situācijas izpēte sociālā dialoga jomā darba aizsardzībā, notika apmācītāju atlase sociālā dialoga jomā darba aizsardzībā, izvēloties apmācītājus no VDI, LDDK, LM Darba departamenta Darba aizsardzības politikas nodaļas, LBAS (kopā 16 apmācāmie).

Sākotnējās izpētes ietvaros notika Austrumvidzemes un Latgales reģionālā inspekcijas apmeklējums, tikšanās ar arodbiedrībām, SIA “Dautkom” un Z/S “Ķelmēni” apmeklēšana. Tālāk tika izstrādāta apmācību programmas koncepcija un programmas saturs. Kā galvenie programmas virzieni bija noteikti sekojoši:

- sociālā dialoga nozīme, sociālo partneru nozīme, komunikācija, tās pamati, veidi,
- konfliktu menedžments un darba drošība un veselība, ietverot darba aizsardzības sistēmas izveidi, uzņēmuma mērķu saskaņošanu darba drošības un veselības jomā, kā arī praktiskie uzdevumi.

Novembrī notika divu dienu seminārs – apmācības sociālā dialoga jomā darba aizsardzībā, kura programmā ietilpa sociālā dialoga definīcija, sociālais dialogs dažādos līmeņos, komunikācija, tās veidi, aktivitātes, spēlējot lomu spēles. Seminārā piedalījās un tika apmācītas 5 VDI amatpersonas. Šajā seminārā apmācītie lektori izstrādāja programmu un vadīja 3 pilotseminārus uzņēmumos: a/s „Latvenergo”, SIA „Flora” un sociālās aprūpes centrā „Ropaži”.

Laika posmā no 2006.gada 10. septembra līdz 16. septembrim mācību braucienā uz Vāciju projekta “Darba drošības un veselības sistēmas tālākā attīstība” 4. komponentes “Sociālā dialoga lomas celšana veselības un darba aizsardzības jomā uzņēmuma līmenī” ietvaros, piedalījās amatpersonas no 5 institūcijām – LM Darba departamenta, LDDK, LBAS, DVVI un VDI.

Mācību brauciena laikā tika apmeklēta Hesenes Sociālo lietu Ministrija, Darmštates un Vurzburgas darba inspekcijas, metālapstrādes darba devēju apvienība, metālapstrādes

apdrošināšanas sabiedrība, Hesenē amatniecības kamera un 3 uzņēmumi - Smiths Heimann, Sirona Dental Systems GmbH, BASF (lielie uzņēmumi).

Brauciena mērķis – iegūt pieredzi par sociālā dialoga jautājumu praktisko piemērošanu darba aizsardzības jomā, iepazīties, kā tiek organizēts sociālais dialogs uzņēmuma līmenī, sociālā dialogā iesaistītās puses, to pilnvaras, kā arī, kā sociālā dialoga darbības rezultātā tiek nodrošināta droša darba vide un cilvēka cienīgi darba apstākļi.

Ieteikumi, kuri radās brauciena rezultātā:

1. Inspektoru izglītošana dialoga veidošanā, komunikēšanās prasmes izkopšana, inspektoru piedalīšanās dažādos semināros, informatīvo dienu rīkošana uzņēmumos par dažādiem jautājumiem saistībā ar darba drošību un darba likumdošanu, lai sekmētu darba devēju un nodarbināto savstarpējo izpratni un attiecību kultūru;
2. Kopīgu kampaņu organizēšana ar sociālajiem partneriem, informācijas plašāka atspoguļošana plašsaziņas līdzekļos;
3. Darba aizsardzības apmācības funkciju deleģēšana arī valsts institūcijām, kas varētu īpašu uzmanību veltīt darba aizsardzības apmācībai mazajos uzņēmumos;
4. Informatīva materiāla par sociālo dialoga dažādiem aspektiem izstrāde un izplatīšana iespējami lielākam interesentu lokam;
5. Labās prakses balvas piešķiršana uzņēmumam par labāko sociālā dialoga risinājumu darba aizsardzības jautājumos starp uzņēmuma vadību un darbiniekiem;
6. Iespēju izvērtēšana sabiedriskām organizācijām piesaistīt ES struktūrfondu līdzekļus ar mērķi sniegt konsultatīvu palīdzību mazajiem un vidējiem uzņēmumiem darba aizsardzības prasību ieviešanā;
7. Popularizēt darba aizsardzības integrēšanu uzņēmuma kvalitātes vadības sistēmā;
8. Diferencētas apdrošināšanas iemaksu likmes noteikšana.

7. Valsts darba inspekcijas starptautiskā sadarbība

2006.gadā 37 VDI amatpersonas piedalījās 27 starptautiskos pasākumos. Atskaides periodā, salīdzinot ar 2005.gadu, mazāk VDI pārstāvju piedalījās starptautiskās konferencēs un semināros.

Baltijas valstu sadarbības līguma ietvaros VDI turpināja organizēt pieredzes apmaiņas seminārus ar Igaunijas un Lietuvas Darba inspekciju pārvaldes amatpersonām un Lietuvas darba inspektoriem reģionālajā līmenī.

ESF projekta “Darba drošības sistēmas un darba attiecību uzraudzības pilnveidošana” 1.komponentes “VDI darbības sistēmas vērtējums un tās pilnveidošana” ietvaros bija organizēts studiju brauciens uz Nīderlandi par metodisko norādījumu izstrādi darba vides analīzei, nelaimes gadījumu un arodslimību izmaksu aprēķināšanai. 3. komponentes ietvaros tika organizēti studiju braucieni par nelegālo nodarbinātību Norvēģijā, Beļģijā un Nīderlandē, lai iepazītos ar šo valstu pieredzi. Sadarbībā ar **Starptautisko Darba inspekciju asociāciju** tika organizēta starptautiskā konference “Integrēta darba aizsardzības sistēma un sociālais dialogs”. Konferencē piedalījās 90 dalībnieki no 12 ES valstīm, kā arī no Starptautiskās Darba organizācijas.

TF projekta “Darba drošības un veselības aizsardzības sistēmas tālākā attīstība” 3. un 4. komponentes ietvaros bija organizēti 4 studiju braucieni uz Vāciju, lai iepazītos ar Vācijas darba aizsardzības sistēmu, darba inspektoru specializāciju un attiecīgām apmācības programmām, kā arī ar sociālo dialogu uzņēmuma līmenī (sk. 7.2. nodaļā).

Atskaides periodā VDI, kā Latvijas nacionālais kontaktpunkts, turpināja līdzdalību **Eiropas Darba drošības un veselības aizsardzības aģentūras** darbā un Eiropas Nedēļas 2006 “Drošs sākums” pasākumu organizācijā (sk. nodaļā 6 “VDI sadarbība ar masu informācijas līdzekļiem” un nodaļā 9 “Eiropas Darba drošības un veselības aizsardzības aģentūras Latvijas

nacionālā kontaktpunkta darbība”). Dalība Aģentūras pasākumos un iegūtā informācija palīdzēja pilnveidot Latvijas nacionālā kontaktpunkta darbu, sekmēja veiksmīgai Eiropas Nedēļas un Labās prakses balvas pasākumu organizācijai.

Baltijas valstu sadarbības līguma ietvaros tikai viena Reģionālā inspekcija (Latgales RVDI) piedalījās pieredzes apmaiņas semināros ar Lietuvas pārstāvjiem, kur izskatīja nelaimes gadījumu darbā izmeklēšanas kārtību, darba inspektoru darba plānošanu, atskaišu sagatavošanu un darba vērtēšanas rādītājus, bīstamo iekārtu uzskaiti un reģistrāciju.

Baltijas valstu Darba inspekciju vadītāju apspriežu laikā bija iespēja apmainīties ar 2005.gada inspekciju darbības rezultātiem. Visās Baltijas valstīs īpaša uzmanība tiek pievērsta nelegālā darba apkarošanai, jo strādājošo skaits bez darba līgumiem joprojām ir ļoti ievērojams. Kā galvenie preventīvie pasākumi tika minēti: sadarbība ar valsts ieņēmumu dienestu, policiju, masu saziņas līdzekļiem, kā arī dažādu pasākumu organizēšana, kas vērsti uz likumdošanas izskaidrošanu darba devēju un darbinieku vidū. Problemātiskās nozares tiek uzskatītas: celtniecība, sadzīves pakalpojumi, viesnīcas, restorāni. Īpaša uzmanība tiek pievērsta uzņēmumiem, kur darbs notiek maiņās un brīvdienās. Pieaudzis sūdzību skaits par darba tiesiskajām attiecībām ne tikai Latvijā, bet arī Igaunijā un Lietuvā: neizmaksātās algas, virsstundu darbs, neievērots darba un atpūtas laiks.

VDI amatpersonas piedalījās EK organizētos pasākumos Luksemburgā, Vīnē, Briselē, Bilbao un Helsinkos.

Vecāko darba inspektoru komitejas (Komiteja) divās plenārās sēdēs Vīnē un Helsinkos izskatīja jautājumus, kas saistīti ar “Azbesta”, “Būvniecības”, “MACHEX” (Mašīnu direktīvas) un “Ieviešanas” darba grupu darbu, Inspekciju kopīgiem vērtēšanas principiem, vardarbību pret inspektoriem, gada atskaitēm, 2005.g. “Būvniecības”, 2006.g. “Azbesta” un 2007.g. “Smaguma pārvietošana ar rokām” kampaņām. Organizējot kampaņas, īpaša uzmanība ir pievērsta vadlīniju izstrādei, informācijas izplatīšanai un izskaidrošanai darba devēju un darbinieku vidū, kā arī inspektoru speciālai apmācībai, lai prasības, veicot inspicēšanas kampaņu, būtu vienādas visās ES valstīs.

VDI amatpersona piedalījās Komitejas darba grupas sanāksmēs “Azbests – 2006” kampaņas sagatavošanā. Kampaņa tika organizēta visās ES valstīs 2006.gada otrajā pusē, lai uzraudzītu Direktīvas 2003/18/EK “Par darbinieku aizsardzību pret risku, kas saistīts ar azbesta iedarbību darba vietā” (MK 2004.gada 12. oktobra noteikumi Nr. 852 “Darba aizsardzības prasības darbā ar azbestu”) prasību ieviešanu praksē. Īpaša uzmanība bija pievērsta azbestu saturošo materiālu nojaukšanai, aizvākšanai, apglabāšanai, kārtējam remontam un apkopei, kur azbesta iedarbības radītais risks saglabājās (sk. 3.2.2. nodaļā).

Labas prakses rokasgrāmata “Risku novēršanai vai mazināšanai darbā ar azbestu”, kuru var izmantot darba devēji, nodarbinātie un darba inspektori, ir iztulkota latviešu valodā un pieejama VDI mājas lapā: www.vdi.gov.lv (Kampaņas).

2006.gadā turpinājās darbs pie 2007.gada kampaņas “Smaguma pārvietošana ar rokām” sagatavošanas. Īpaša uzmanība tiks pievērsta transporta un veselības aprūpes nozarei.

VDI amatpersona piedalījās Starptautiskās Migrācijas organizācijas rīkotajā seminārā Somijā “Sadarbības veicināšana migrantu nelegālās nodarbinātības novēršanā un legālu nodarbinātības iespēju veicināšana”. Semināra laikā uzstājās Somijas, Latvijas un Krievijas pārstāvji. Pašreizējā ekonomiskajā situācijā dominē vairāki faktori, kas veicina nelegālās nodarbinātības attīstību, tādi kā pieaugoša konkurence, elastīgas darba prakses jaunu formu rašanās, apakšuzņēmuma līgumu skaita palielināšanās, kā arī neformālā sektora paplašināšanās. Šie faktori jo īpaši novērojami pakalpojumu un celtniecības nozarēs, kurām raksturīgs mazo uzņēmumu liels skaits, darbaspēka trūkums, liels nekvalificēto darbavietu īpatsvars. Minētie faktori negatīvi ietekmē darbaspēka migrācijas kontroli un tās efektīvu vadību, kā arī legālās nodarbinātības iespēju paplašināšanu. Vienlaicīgi ar minētajām darbībām valstu valdības saskaras ar vajadzību stiprināt sadarbību informācijas apmaiņā starp valstiskām un

nevalstiskām organizācijām īpaši, kas attiecas uz sadarbību ar migrācijas un ieņēmumu dienestiem, policiju, robežsardzi, ekonomisko policiju. Tikai sadarbība un informācijas apmaiņa spēj dot efektīvu rezultātu.

VDI pārstāvjiem bija iespēja piedalīties arī vairākās starptautiskās konferencēs un iegūt informāciju, kā arī dalīties pieredzē: Polijā - par būvniecības kampaņu 2005.gadā, Lietuvā - par spiedieniekārtu direktīvas 97/23/EK prasību piemērošanu praksē, Bulgārijā – par Bulgārijas integrāciju mūsdienu Eiropas praksē darba drošības un veselības jomā, īpaša uzmanība bija pievērsta veselības aprūpes sektoram. Seminārā “Informācijas un komunikācijas stratēģijas darba drošības un veselības aizsardzības jomā ES un Krievijas Federācijā” Maskavā bija iespēja dalīties pieredzē par Latvijas kontaktpunkta darbību: par sadarbību ar Aģentūru, galvenajiem uzdevumiem un aktivitātēm, īpaši izceļot Eiropas nedēļas pasākumus, informācijas izplatīšanu, sadarbību ar sociālajiem partneriem, kā arī kontaktpunkta darba organizāciju VDI.

2006.g. septembrī divu dienu vizītē Latvijā bija ieradušies **Norvēģijas Darba inspekcijas** pārstāvji, lai apspriestu aktivitātes darba drošības un veselības jomā būvniecības sektorā un sadarbības līguma projektu par informācijas apmaiņu attiecībā uz migrējošo darbaspēku. Būvniecības objektos Norvēģijā strādā viesstrādnieki no jaunajām ES dalībvalstīm, tajā skaitā arī no Latvijas, diemžēl ne vienmēr tiek ievērotas darba drošības un veselības prasības šajos objektos, jo īpaši tas attiecas uz privāto māju būvniecību. Kopā ar Norvēģijas darba inspektoriem tika veikts būvniecības objekta apmeklējums un konstatēto pārkāpumu apspriešana VDI. Ir plānots, ka sadarbības līgums tiks parakstīts 2007.gadā.

VDI pārstāvju līdzdalība starptautiskos pasākumos un projektos dod iespēju iegūt plašāku informāciju par nelegālo darbu, dzimumu līdztiesības jautājumiem, direktīvu prasību ieviešanu praksē un iepazīties ar citu valstu labas prakses piemēriem aktuālo problēmu risināšanā, kas ir inspekcijas kompetencē, kā arī dalīties pieredzē.

8. Eiropas Darba drošības un veselības aizsardzības aģentūras Latvijas nacionālā kontaktpunkta darbība

Atbilstoši Valsts darba inspekcijas likumam arī 2006.gadā VDI turpināja darboties kā Eiropas Darba drošības un veselības aizsardzības aģentūras (turpmāk - Aģentūra) Latvijas nacionālais kontaktpunkts (turpmāk - Kontaktpunkts), sniedzot informāciju par darba drošības un veselības aizsardzības aktualitātēm Eiropā un Latvijā, kā arī sadarbībā ar Aģentūru organizējot pasākumus un izplatot informatīvos materiālus, kas vairotu darba devēju, darbinieku un visas sabiedrības izpratni par darba drošības un veselības aizsardzības jautājumiem.

Kontaktpunkta darbību nodrošina VDI, bet informācijas apriti organizē Informācijas padome, kuras sastāvā darbojas kompetenti speciālisti no LM, LDDK, LBAS un DVVI. Atskaites periodā tika organizētas 10 Informatīvās padomes sanāksmes, kurās apspriesti dažādi ar Aģentūras un Kontaktpunkta darbību saistīti temati, kā arī valstī aktuāli, ar darba drošību un veselības aizsardzību saistīti jautājumi, piemēram, izvērtēti 2006.gada Labās prakses balvas konkursa pieteikumi.

Viens no Kontaktpunkta darbības virzieniem ir interneta mājaslapas (www.osha.lv) veidošana, kurā ir iegūstama visplašākā informācija par darba drošību un veselības aizsardzību Latvijā. Interesentiem ir iespējams iepazīties ar ziņām par jaunumiem likumdošanā, plānotiem pasākumiem, tiesību aktiem, publikācijām un statistikas datiem, kas raksturo situāciju valstī darba drošības jomā. Kontaktpunkta mājas lapas apmeklētāju skaits 2006.gadā pieaudzis par 30% (no 16978 2006.gada janvārī līdz 23228 decembrī). Savukārt, VDI mājas lapas apskates biežums ir pieaudzis par 8,4% (no 22773 2006.gada janvārī līdz 24859 decembrī).

9. Valsts darba inspekcijas finansējums un tā izlietojums 2006.gadā

2006.gadā apakšprogrammas „Darba aizsardzības un darba likumdošanas aktu piemērošanas valsts kontrole un uzraudzība” realizācijai kopumā bija apstiprināti 2 043 371 LVL (Pamatdarbībai - Ls 1462495). Bet 2005.gadā apstiprinātā tāme bija 1 408 083 LVL. Salīdzinot 2006.gada izdevumus ar iepriekšējā perioda izdevumiem, norādām, ka finansiālo rādītāju izmaiņas galvenokārt radīja atalgojuma izmaiņas pārskata periodā (pieaugums 384 824 LVL), atalgojuma izmaiņas palīdzēja piesaistīt jaunus inspektoros, gan arī bija motivējoša esošajam personālam. 2006.gadā par 227541 LVL pieaugusi pakalpojumu apmaksa. 2006.gadā plānotā Jaunā klasifikācija, pārskatu un grāmatvedības noteikumu ieviešanai, izlietoti 1330 LVL.

Pārskata periodā VDI aktīvi līdzdarbojās projekta „Arodveselības un darba drošības sistēma (tālāka attīstība)” īstenošanā, kur plānotais finansējums bija 16 508 LVL. 2005.gadā tika izlietots 1766 LVL. Projekta finansējums 2006.gadā ir pabeigts un apgūts.

ESF projekta ieviešanai 2006.gadā apstiprinātā tāme ir 580 876 LVL, bet izpilde 578 416 LVL, atalgojumam izlietots 30 872 LVL, valsts sociālā apdrošināšanas obligātā iemaksām izlietots 9824 LVL. Pārskata perioda laikā veikti komandējumi un dienesta braucieni gan iekšzemē, gan ārvalstīs, tam izlietots 41 546 LVL. Tomēr lielākā apstiprinātā finansējuma daļa ir izlietota pakalpojumu segšanai, kas nodrošināja ESF projekta rezultātu sasniegšanu 476 112 LVL un materiālu un inventāra iegādei 20 062 LVL.

VDI un Eiropas Darba drošības un veselības aģentūra (Aģentūra) ir noslēgusi līgumu par subsīdiu piešķiršanu darba drošības un Arodveselības informācijas kampaņas līdzfinansēšanu un veicināšanu ES dalībvalstīs. Līguma kopējā summa 29941 Euro, t.sk. finansējums no Aģentūras puses 23387 Euro, līdzfinansējums no VDI puses ir 6554 Euro. Pēc līguma nosacījumiem 2006.gadā saņemts līdzfinansējums ir 8218,24 LVL jeb 50% apmērā no līguma summas. Īstenojot Eiropas nedēļas „Drošs sākums” kampaņu izlietoti 17217,29 LVL, no tiem 12226,15 LVL apmaksāti no Aģentūras līdzfinansējuma par 2005.gada un 2006.gada iemaksām.

14.tabula

VDI aktīvi un pasīvi (kopsavilkuma bilance latos)

Nr. p.k.		Gada sākumā	Gada beigās
1.	Aktīvs:	216020	149571
1.1.	ilgtermiņa ieguldījumi	54094	94903
1.2.	apgrozāmie līdzekļi	161923	54668
2.	Pasīvi :	216020	149571
2.1.	pašu kapitāls	166053	22597
2.2.	kreditori	49967	126974

15.tabula

Valsts budžeta līdzekļu izlietojums (latos)

Nr. p.k.		Iepriekšējā gadā (faktiskā izpilde)	Pārskata gadā	
			apstiprināts likumā	faktiskā izpilde
1	2	3	4	5
1.	Ieņēmumi (kopā) :	1408083	2043371	2040902

15.tabulas turpinājums

1	2	3	4	5
1.1.	dotācija no vispārējiem ieņēmumiem	14085083	2043371	2040902
1.2.	maksas pakalpojumi un citi ieņēmumi	0	0	0
1.3.	Ārvalstu finansu palīdzība	0	0	0
2.	Izdevumi (kopā) :	1306212	2043371	2040902
2.1.	uzturēšanas izdevumi (kopā):	1254870	1980971	1978502
2.1.1	atalgojumi	577317	964601	962141
2.1.2.	komandējumi	73797	230355	230355
2.1.3.	subsīdijas un dotācijas	0	0	0
2.2.	izdevumi kapitālieguldījumiem (kopā)	51342	62400	62400
2.2.1.	inventāra iegāde	0	62400	62400
2.2.2.	kapitālais remonts	0		
2.2.3.	investīcijas	51342	0	0
2.2.4.	Kapitālie izdevumi, kas segti no ārvalstu finansu palīdzības līdzekļiem			
3.	Nodarbinātība :			
3.1.	faktiskais nodarbināto skaits	171	211	203
3.2.	vidējā darba alga	281.34	381	395

2006.gadā slēgti asignējumi :

- pamatdarbībai piešķirtiem līdzekļiem - Ls 9;
- ESF projektam piešķirtiem līdzekļiem - Ls 2460.

Valsts darba inspekcijas 2006.gada darbības skaitliskie rādītāji

N.p.k	Rādītāji / RVDI nosaukums	Austrum- vidzemes	Zemgales	Kurzemes	Dienvidu	Ziemeļ- vidzemes	Latgales	Rīgas	VDI	Kopā
	Līnijas inspektoru skaits	12	15	22	13	15	17	54		148
	I. VISPĀRĒJIE RĀDĪTĀJI									
1.1.	Inspektoru uzraudzībā esošo uzņēmumu, iestāžu organizāciju skaits	3922	12045	14048	7287	11642	9402	76681	0	135027
1.2.	Darbinieku skaits inspektoru uzraudzībā esošos uzņēmumos, iestādēs un organizācijās	43776	76178	116760	41075	84252	102490	503661	0	968192
1.3.	Inspektoru uzraudzībā esošo reģistrēto bīstamo iekārtu skaits	768	2067	3491	1231	1663	3045	13891	0	26156
1.4.	Apzināto uzņēmumu, iestāžu, organizāciju skaits *	3067	7197	5465	6035	6191	6594	9713	0	44262
1.5.	Darbinieku skaits apzinātajos uzņēmumos iestādēs, organizācijās kopā : *	34168	69555	90217	48690	70958	93462	465293	0	872343
	t.sk.									
	- sievietes	17575	35493	42697	22115	34315	47947	185327	0	385469
	- pusaudži (15 - 18 g.)	32	54	87	61	40	40	69	0	383
1.6.	Darba aizsardzības speciālistu skaits apzinātajos uzņēmumos, iestādēs, organizācijās *	1667	1209	1677	1812	1680	2100	1629	0	11774
	II. DARBĪBA ATSKAITES PERIODĀ									
2.1.	Apsekoto uzņēmumu, iestāžu, organizāciju skaits:	988	1266	1720	851	1484	1374	2905	0	10588
	t.sk.									
	- vairāk kā vienu reizi gadā	127	229	241	81	247	136	444	0	1505
2.2.	Apsekojumu skaits	1176	1626	2137	993	1855	1600	3741	0	13128
2.3.	Izsniegto rīkojumu skaits	314	343	646	280	813	462	572	0	3430
2.4.	Konstatēto pārkāpumu skaits, kopā :	1191	2414	4777	3601	6182	4168	2814	0	25147
	- novērsti	1055	2060	4532	3267	5828	3673	2538	0	22953
	t.sk.									

2.4.1.	darba tiesisko attiecību jomā	83	412	1318	418	578	726	752	0	4287
	- novērsti	77	386	1277	384	543	698	715	0	4080
	t.sk. :									
	- par darba līgumiem	24	94	584	139	253	299	189	0	1582
	- novērsti	21	82	566	133	238	291	182	0	1513
	- par darba samaksu	22	53	169	53	67	136	203	0	703
	no tiem: par vienlīdzīgu darbu-sievietēm	0	0	0	0	0	0	1	0	1
	- par darba samaksu novērsti kopā	21	51	162	49	64	131	192	0	670
2.4.2.	darba aizsardzības jomā	1108	2002	3459	3183	5604	3442	2062	0	20860
	- novērsti	978	1677	3255	2883	5285	2975	1823	0	18876
	t.sk. :									
	- organizatoriska rakstura	1039	1778	2953	2694	4111	3069	1801	0	17445
	- novērsti	922	1477	2777	2495	3876	2643	1588	0	15778
	- tehniska rakstura	69	224	506	489	1493	373	261	0	3415
	- novērsti	56	200	478	388	1409	332	235	0	3098
2.5.	Atskaides periodā novēršamo pārkāpumu skaits,	1245	2376	4813	3644	6338	4176	2807	0	25399
	t.sk. :									
	- atskaides periodā novērsto pārkāpumu skaits	1235	2335	4786	3553	6159	4115	2777	0	24960
2.6.	Izmeklēto nelaimes gadījumu skaits	16	30	56	32	34	46	216	0	430
	t.sk.									
	- bez darba attiecībām	2	1	2	7	2	1	3	0	18
2.7.	Atklāto neizmeklēto nelaimes gadījumu skaits	0	5	0	0	1	11	0	0	17
2.8.	Izmeklēto bīstamo iekārtu avāriju skaits	0	0	0	1	0	1	1	0	3
2.9.	Sastādīto darba vietu higiēnisko raksturojumu skaits	29	112	82	37	83	49	414	0	806
2.10.	Izskatīto iesniegumu skaits	61	167	360	117	161	222	1670	94	2852
2.11.	Apturēto uzņēmumu skaits	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2.12.	Apturēto ražošanas iecirkņu, cehu skaits	0	0	0	3	4	0	3	0	10
2.13.	Apturēto iekārtu, mašīnu skaits	16	13	17	20	7	19	9	0	101
	t.sk. bīstamo iekārtu skaits	13	12	16	7	4	14	9	0	75
2.14.	Izsniegto brīdinājumu skaits darbības apturēšanai	9	8	0	0	32	1	4	0	54
2.15.	Atzinumi	173	151	361	130	287	297	580	0	1849

2.15.1.	Atzinumu skaits par objektu pieņemšanu ekspluatācijā	71	96	265	64	186	86	443	0	1211
2.15.2.	Atzinumu skaits par izglītības iestādēm	102	55	96	66	101	211	137	0	768
2.16.	Izsniegto darbināšanas atļauju skaits	52	240	343	150	161	378	1605	0	2929
2.17.	Uzlikto naudas sodu skaits kopā:	116	88	108	63	125	226	382	0	1108
2.17.1	t.sk. darba tiesisko attiecību jomā, no tiem -	106	64	81	47	101	171	280	0	850
	par pārkāp. apmaksā starp sievietēm un vīriešiem	0	1	0	0	0	0	1	0	2
2.17.2	t.sk. darba aizsardzībā, no tiem -	10	24	27	16	24	55	102	0	258
	par pārkāp. bīstamo iekārtu tehniskā uzraudzībā	0	8	11	4	4	6	1	0	34
2.18.	Uzlikto naudas sodu summa, Ls	4240	9266	8490	3965	8490	12986	60650	0	108087
2.19.	Iekasēto naudas sodu summa, Ls	4405	7716	7430	3845	7890	11331	46540	0	89157
2.20.	Sadarbība ar masu informācijas līdzekļiem (prese radio, televīzija) par VDI kompetencē esošajiem jautājumiem	37	28	26	21	32	35	60	263	502

* - dati pieaugošā kārtībā

Pārskats par notikušajiem nelaimes gadījumiem darbā 2006.gadā

2.1. tabula

Reģistrētos nelaimes gadījumos cietušo skaita sadalījums pa republikas rajoniem

	Rajons	Kopā		Tajā skaitā			
				Smagi		Letāli	
		2005	2006	2005	2006	2005	2006
	Austrumvidzemes RVDI	51	60	9	11	1	5
	Alūksnes rajons	11	10	2	2	0	2
	Balvu rajons	4	4	2	1	0	0
	Gulbenes rajons	18	22	2	5	0	2
	Madonas rajons	18	24	3	3	1	1
	Dienvidu RVDI	98	114	11	18	3	8
	Aizkraukles rajons	24	34	3	10	2	3
	Jēkabpils rajons	49	37	6	4	1	1
	Ogres rajons	25	43	2	4	0	4
	Kurzemes RVDI	200	244	33	42	10	5
	Liepājas rajons	13	18	2	6	3	1
	Liepāja	81	109	14	18	4	1
	Talsu rajons	31	29	4	5	0	0
	Saldus rajons	20	23	4	4	1	0
	Kuldīgas rajons	13	8	1	1	1	1
	Ventspils rajons	17	12	4	1	0	1
	Ventspils	25	45	4	7	1	1
	Latgales RVDI	123	136	20	27	8	6
	Daugavpils	48	37	5	6	2	0
	Rēzekne	30	35	5	4	1	3
	Daugavpils rajons	10	7	3	3	1	1
	Rēzeknes rajons	12	28	4	7	3	1
	Ludzas rajons	6	5	0	0	1	0
	Krāslavas rajons	2	6	0	0	0	0
	Preiļu rajons	15	18	3	7	0	1
	Rīgas RVDI	826	875	149	148	28	21
	Rīgas rajons	160	185	31	27	5	4
	Rīga	644	668	111	116	21	17
	Jūrmala	22	22	7	5	2	0
	Ziemeļvidzemes RVDI	173	168	28	22	4	4
	Cēsu rajons	49	43	12	7	0	1
	Limbažu rajons	38	32	8	2	2	1
	Valkas rajons	22	30	1	3	2	1
	Valmieras rajons	64	63	7	10	0	1
	Zemgales RVDI	111	119	26	18	2	4
	Jelgavas rajons	17	16	4	6	0	0
	Jelgava	34	33	6	7	1	0
	Bauskas rajons	18	18	3	4	1	1
	Dobeles rajons	16	18	4	1	0	1
	Tukuma rajons	26	34	9	0	0	2
	kopā	1582	1716	276	286	56	53

Nelaiemes gadījumus cietušo sadalījums pa nozarēm

	Nozares	Tajā skaitā					
		Kopā	Smagi				Letāli
			2005	2006	2005	2006	
A	LAUKSAIMNIECĪBA, MEDNIECĪBA UN MEŽSAIMNIECĪBA	82	78	19	20	3	8
01	LAUKSAIMNIECĪBA, MEDNIECĪBA UN AR TO SAISTĪTI PAKALPOJUMI	29	34	11	10	2	4
02	MEŽSAIMNIECĪBA, KOKMATERIĀLU SAGATAVOŠANA UN AR TO SAISTĪTI PAKALPOJUMI	53	44	8	10	1	4
B	ZVEJNIECĪBA	4	3	0	2	1	0
05	ZVEJNIECĪBA, ZIVAUDZĒTAVU UN ZIVSAIMNIECĪBU DARBĪBA, AR ZVEJNIECĪBU SAISTĪTI PAKALPOJUMI	4	3	0	2	1	0
C	IEGUVES RŪPNIECĪBA UN KARJERU IZSTRĀDE	9	10	5	1	0	1
10	OGĻU UN BRŪNOGĻU IEGUVE; KŪDRAS IEGUVE	7	7	3	1	0	0
11	JĒLNAFTAS UN DABASGĀZES IEGUVE UN AR TO SAISTĪTI PAKALPOJUMI, IZŅEMOT IZPĒTES DARBUS	1	0	1	0	0	0
14	PĀRĒJĀ IEGUVES RŪPNIECĪBA UN KARJERU IZSTRĀDE	1	3	1	0	0	1
D	APSTRĀDES RŪPNIECĪBA	534	587	83	86	9	16
15	PĀRTIKAS PRODUKTU UN DZĒRIENU RAŽOŠANA	92	90	9	15	0	1
16	TABAKAS IZSTRĀDĀJUMU RAŽOŠANA	0	1	0	0	0	0
17	TEKSTILIZSTRĀDĀJUMU RAŽOŠANA	17	21	2	2	0	0
18	APĢĒRBU RAŽOŠANA; KAŽOKĀDU APSTRĀDE UN KRĀSOŠANA	10	14	2	0	0	0
20	KOKSNES, KOKA UN KORĶA IZSTRĀDĀJUMU RAŽOŠANA, IZŅEMOT MĒBELES; SALMU UN PĪTO IZSTRĀDĀJUMU RAŽOŠANA	206	233	37	29	2	10
21	CELULOZES, PAPĪRA UN PAPĪRA IZSTRĀDĀJUMU RAŽOŠANA	9	7	1	3	0	0
22	IZDEVĒJDARBĪBA, POLIGRĀFIJA UN IERAKSTU REPRODUCĒŠANA	8	18	1	2	0	0
23	NAFTAS PĀRSTRĀDES PRODUKTU, KOKSA UN KODOLDEGVIELAS RAŽOŠANA	2	0	0	0	2	0
24	ĶĪMISKO VIELU, TO IZSTRĀDĀJUMU UN ĶĪMISKO ŠĶIEDRU RAŽOŠANA	9	10	2	1	0	0
25	GUMIJAS UN PLASTMASAS IZSTRĀDĀJUMU RAŽOŠANA	7	12	0	5	1	1
26	NEMETĀLISKO MINERĀLU IZSTRĀDĀJUMU RAŽOŠANA	30	33	3	5	0	1
27	METĀLU RAŽOŠANA	17	16	5	2	3	1
28	GATAVO METĀLIZSTRĀDĀJUMU RAŽOŠANA, IZŅEMOT MAŠĪNAS UN IEKĀRTAS	38	60	10	12	0	0
29	IEKĀRTU, MEHĀNISMU UN DARBA MAŠĪNU RAŽOŠANA	5	8	1	1	0	0
30	BIROJA TEHNIKAS UN DATORU RAŽOŠANA	1	0	0	0	0	0
31	ELEKTRISKO MAŠĪNU UN APARĀTU RAŽOŠANA	14	9	4	0	0	0

32	RADIO, TELEVĪZIJAS UN SAKARU IEKĀRTU UN APARATŪRAS RAŽOŠANA	2	1	0	0	0	0
33	MEDICĪNISKO, PRECĪZIJAS UN OPTISKO INSTRUMENTU, PULKSTENŲ RAŽOŠANA	3	0	0	0	0	0
34	AUTOMOBILŲ, PIEKABJU UN PUSPIEKABJU RAŽOŠANA	2	2	1	1	0	0
35	CITU TRANSPORTLĪDZEKĻU RAŽOŠANA	25	17	2	0	1	1
36	MĒBEĻU RAŽOŠANA; CITUR NEKLASIFICĒTA RAŽOŠANA	30	30	2	5	0	0
37	OTRREIZĒJĀ PĀRSTRĀDE	7	5	1	3	0	1
E	ELEKTROENERĢIJA, GĀZES UN ŪDENS APGĀDE	40	36	6	3	6	1
40	ELEKTROENERĢIJA, GĀZES, TVAIKA UN KARSTĀ ŪDENS APGĀDE	40	33	6	3	6	1
41	ŪDENS IEGUVE, ATTĪRĪŠANA UN SADALE	0	3	0	0	0	0
F	BŪVNIECĪBA	172	217	67	65	15	10
45	BŪVNIECĪBA	172	217	67	65	15	10
G	VAIRUMTIRDZNIECĪBA UN MAZUMTIRDZNIECĪBA; AUTOMOBILŲ, MOTOCIKLU, INDIVIDUĀLĀS LIETOŠANAS PRIEKŠMETU, SADZĪVES APARATŪRAS UN IEKĀRTU REMONTS	107	147	15	21	2	0
50	AUTOMOBILŲ UN MOTOCIKLU PĀRDOŠANA, APKOPE UN REMONTS; AUTODEGVIELAS MAZUMTIRDZNIECĪBA	8	18	0	7	1	0
51	VAIRUMTIRDZNIECĪBA UN KOMISIJAS TIRDZNIECĪBA, IZŅEMOT AUTOMOBILUS UN MOTOCIKLUS	29	33	5	10	1	0
52	MAZUMTIRDZNIECĪBA, IZŅEMOT AUTOMOBILUS, MOTOCIKLUS UN AUTODEGVIELU; INDIVIDUĀLĀS LIETOŠANAS PRIEKŠMETU, SADZĪVES APARATŪRAS UN IEKĀRTU REMONTS	70	96	10	4	0	0
H	VIESNĪCAS UN RESTORĀNI	20	13	1	0	0	1
55	VIESNĪCAS UN RESTORĀNI	20	13	1	0	0	1
I	TRANSPORTS, GLABĀŠANA UN SAKARI	261	285	39	33	10	8
60	SAUSZEMES TRANSPORTS; CAURUĻVADU TRANSPORTS	120	127	19	13	5	4
61	ŪDENSTRANSPORTS	19	16	5	2	0	0
62	GAISA TRANSPORTS	5	13	0	0	0	1
63	TRANSPORTA PAPILDDARBĪBA UN PALĪGDARBĪBA; TŪRISMA AĢENTŪRU DARBĪBA	58	57	11	12	4	1
64	PASTS UN TELEKOMUNIKĀCIJAS	59	72	4	6	1	2
J	FINANŠU STARPniecība	9	1	2	0	1	0
65	FINANŠU STARPniecība, izņemot apdrošināšanu un pensiju finansēšanu	9	1	2	0	1	0
K	OPERĀCIJAS AR NEKUSTAMO ĪPAŠUMU, NOMA, DATORPAKALPOJUMI, ZINĀTNE UN CITI KOMERCPAKALPOJUMI	24	24	1	7	1	3
70	OPERĀCIJAS AR NEKUSTAMO ĪPAŠUMU	12	9	1	4	0	1
71	TRANSPORTLĪDZEKĻU, MAŠĪNU UN IEKĀRTU, INDIVIDUĀLĀS LIETOŠANAS PRIEKŠMETU, SADZĪVES APARATŪRAS UN IEKĀRTU IZNOMĀŠANA	4	4	0	2	1	0
72	DATORPAKALPOJUMI UN AR DATORIEM SAISTĪTAS DARBĪBAS	1	0	0	0	0	0
74	CITI KOMERCPAKALPOJUMI	7	11	0	1	0	2

L	VALSTS PĀRVALDE UN AIZSARDZĪBA; OBLIGĀTĀ SOCIĀLĀ APDROŠINĀŠANA	59	63	5	7	1	0
75	VALSTS PĀRVALDE UN AIZSARDZĪBA; OBLIGĀTĀ SOCIĀLĀ APDROŠINĀŠANA	59	63	5	7	1	0
M	IZGLĪTĪBA	89	55	16	10	1	2
80	IZGLĪTĪBA	89	55	16	10	1	2
N	VESELĪBA UN SOCIĀLĀ APRŪPE	111	127	7	11	0	0
85	VESELĪBA UN SOCIĀLĀ APRŪPE	111	127	7	11	0	0
O	SABIEDRISKIE, SOCIĀLIE UN INDIVIDUĀLIE PAKALPOJUMI	61	67	10	20	6	3
90	ATKRITUMU APSAIMNIEKOŠANA, TERITORIJAS TĪRĪŠANA	10	13	2	3	0	1
91	SABIEDRISKO, POLITISKO UN CITU ORGANIZĀCIJU DARBĪBA	3	0	0	0	0	0
92	ATPŪTA, KULTŪRA UN SPORTS	12	5	1	1	2	0
93	PĀRĒJO INDIVIDUĀLO PAKALPOJUMU SNIEGŠANA	36	49	7	16	4	2
Q	ĀRPUSTERITORIĀLĀS ORGANIZĀCIJAS UN INSTITŪCIJAS	0	3	0	0	0	0
99	ĀRPUSTERITORIĀLĀS ORGANIZĀCIJAS UN INSTITŪCIJAS	0	3	0	0	0	0
	kopā	1582	1716	276	286	56	53

2.3. tabula

Nelaiimes gadījumu sadalījums pa uzņēmuma veidiem

	Uzņēmuma veidi	2005	2006
	Valsts iestāde	89	64
	Akciju sabiedrība	346	399
	Sabiedrība ar ierobežotu atbildību	996	1113
	Individuālais komersants	21	23
	Pašvaldību uzņēmums	127	116
	Sabiedriskā organizācija	3	1
	kopā	1582	1716

2.4. tabula

Nelaiimes gadījumu sadalījums pa uzņēmuma grupām

	Uzņēmuma grupas		Tajā skaitā			
	Kopā		Smagi		Letāli	
	2005	2006	2005	2006	2005	2006
līdz 5 darbiniekiem	29	33	10	13	3	5
no 6 līdz 49 darbinieki	345	357	90	95	19	22
no 50 līdz 249 darbinieki	556	569	102	108	24	16
no 250 līdz 499 darbinieki	250	232	27	27	2	3
500 darbinieki un vairāk	402	525	47	43	8	7
kopā	1582	1716	276	286	56	53

Nelaiimes gadījumos cietušo sadalījums pa profesijām

	Profesijas	Kopā		Tajā skaitā			
				Smagi		Letāli	
		2005	2006	2005	2006	2005	2006
1	LIKUMDEVĒJI, VALSTS AMATPERSONAS UN VADĪTĀJI	40	34	14	11	3	3
1.1	Likumdevēji, valsts amatpersonas	5	2	1	1	0	0
1.2	Kolektīvie vadītāji	31	28	12	9	3	3
1.3	Vispārēji vadītāji	4	4	1	1	0	0
2	VECĀKIE SPECIĀLISTI	91	65	5	7	2	0
2.1	Fiziķi, ķīmiķi, matemātiķi, inženieri	9	7	2	1	1	0
2.2	Vecākie dabaszinātņu un veselības aprūpes speciālisti	34	30	1	2	0	0
2.3	Vecākie mācību iestāžu speciālisti	26	17	2	3	0	0
2.4	Citi vecākie speciālisti	22	11	0	1	1	0
3	SPECIĀLISTI	104	100	12	14	3	4
3.1	Fizikas un inženierzinātņu speciālisti	18	23	5	6	1	2
3.2	Dabaszinātņu un veselības aprūpes speciālisti	37	46	2	2	0	0
3.3	Mācību iestāžu speciālisti	13	10	1	0	0	1
3.4	Citi speciālisti	36	21	4	6	2	1
4	KALPOTĀJI	95	101	6	7	3	2
4.1	Iestāžu kalpotāji	85	87	6	5	1	1
4.2	Klientu apkalpotāji	10	14	0	2	2	1
5	PAKALPOJUMU UN TIRDZNIECĪBAS DARBINIEKI	162	185	16	11	1	0
5.1	Individuālo pakalpojumu un apsardzes darbinieki	131	134	13	8	1	0
5.2	Modeļi, pārdevēji, tērpu un preču demonstrētāji	31	51	3	3	0	0
6	KVALIFICĒTI LAUKSAIMNIECĪBAS UN ZIVSAIMNIECĪBAS DARBINIEKI	23	26	6	7	1	1
6.1	Kvalificēti tirgus lauksaimniecības un zivsaimniecības darbinieki	23	25	6	6	1	1
6.2	Personiskā patēriņa lauksaimniecības un zivsaimniecības darbinieki	0	1	0	1	0	0
7	KVALIFICĒTI STRĀDNIEKI UN AMATNIEKI	411	442	85	89	21	11
7.1	Ieguves rūpniecības un celtniecības strādnieki	110	121	33	37	10	7
7.2	Metālapstrādes, mašīnbūves un tām radniecīgu sfēru strādnieki	196	216	42	43	10	3
7.3	Precīzijas izstrādājumu, roku darba mākslas priekšmetu izgatavotāji, iespiedēji	1	4	1	0	0	0
7.4	Citi radniecīgu profesiju strādnieki un amatnieki	104	101	9	9	1	1
8	IEKĀRTU UN MAŠĪNU OPERATORI UN IZSTRĀDĀJUMU MONTIERI	357	413	66	70	16	18
8.1	Rūpniecisko iekārtu operatori	152	169	27	20	2	7
8.2	Stacionāro iekārtu un mašīnu operatori, montieri un montētāji	73	76	13	14	1	0
8.3	Pašgājēju mašīnu un iekārtu vadītāji un celšanas mašīnu un iekārtu operatori	132	168	26	36	13	11
9	VIENKĀRŠĀS PROFESIJAS	299	350	66	70	6	14
9.1	Tirdzniecības un apkalpošanas sfēras vienkāršās profesijas	62	83	13	23	0	2
9.2	Lauksaimniecības, zivsaimniecības un tām radniecīgu nozaru vienkāršās profesijas	20	24	6	8	1	1
9.3	Raktuvju, celtniecības, rūpniecības un transporta vienkāršās profesijas	217	243	47	39	5	11
	kopā	1582	1716	276	286	56	53

2.6. tabula

Nelaiimes gadījumos cietušo skaita sadalījums pēc to instruēšanas

Ievadinstruktaža	Kopā		Tajā skaitā			
			Smagi		Letāli	
	2005	2006	2005	2006	2005	2006
veikta	1405	1600	240	250	45	44
nav veikta	177	116	36	36	11	9
kopā	1582	1716	276	286	56	53

Instruktāža darba vietā	Kopā		Tajā skaitā			
			Smagi		Letāli	
	2005	2006	2005	2006	2005	2006
veikta	1430	1608	249	251	48	44
nav veikta	56	59	16	23	6	7
nav nepieciešama	96	49	11	12	2	2
kopā	1582	1716	276	286	56	53

2.7. tabula

Nelaiimes gadījumos cietušo sadalījums pēc darba stāža amatā

Darba stāžs	Kopā		Tajā skaitā			
			Smagi		Letāli	
	2005	2006	2005	2006	2005	2006
līdz 1 gadam	535	600	108	120	20	24
no 1 līdz 3 gadiem	499	527	81	87	18	17
no 4 līdz 10 gadiem	328	350	54	55	12	8
no 11 līdz 15 gadiem	91	103	14	8	1	2
no 16 līdz 20 gadiem	40	33	7	3	2	1
virs 20 gadiem	89	103	12	13	3	1
kopā	1582	1716	276	286	56	53

2.8. tabula

Nelaiimes gadījumos cietušo sadalījums pēc dzimuma

Dzimums	Kopā		Tajā skaitā			
			Smagi		Letāli	
	2005	2006	2005	2006	2005	2006
Sievietes	537	576	65	51	5	3
Vīrieši	1045	1140	211	235	51	50
kopā	1582	1716	276	286	56	53

2.9. tabula

Nelaiimes gadījumos cietušo sadalījums pēc to vecuma

Vecums	Kopā		Tajā skaitā			
			Smagi		Letāli	
	2005	2006	2005	2006	2005	2006
līdz 18 gadiem	12	12	2	4	2	1
no 18 līdz 24 gadiem	216	223	24	24	5	4
no 25 līdz 34 gadiem	310	321	55	50	11	7
no 35 līdz 44 gadiem	350	371	58	62	14	12
no 45 līdz 54 gadiem	373	424	65	78	12	20
no 56 līdz 64 gadiem	263	295	52	48	8	4
virs 65 gadiem	58	70	20	20	4	5
kopā	1582	1716	276	286	56	53

Nelaiemes gadījumos cietušo skaits pa mēnešiem

Mēnesis	Kopā		Tajā skaitā			
			Smagi		Letāli	
	2005	2006	2005	2006	2005	2006
janvāris	159	147	20	24	4	2
februāris	116	141	12	36	4	3
marts	134	181	27	30	5	6
aprīlis	111	128	18	27	8	4
maijs	120	130	18	19	3	3
jūnijs	134	131	21	21	1	5
jūlijs	107	157	30	20	8	5
augusts	141	174	29	25	4	5
septembris	126	138	22	20	3	4
oktobris	136	150	23	27	5	7
novembris	136	130	23	20	6	5
decembris	162	109	33	17	5	4
kopā	1582	1716	276	286	56	53

Nelaiemes gadījumu sadalījums pēc nelaiemes gadījumu cēloņiem

	Nelaiemes gadījumu cēloņi	Kopā		Tajā skaitā			
				Smagi		Letāli	
		2005	2006	2005	2006	2005	2006
1	Neapmierinoši apstākļi darba vietā	161	174	48	45	5	7
	Trūkst drošības aprīkojums, tas nedarbojas vai ir nepietiekošs	53	67	27	26	3	4
	Bojātas iekārtas, instrumenti vai darba rīki	27	20	4	1	0	1
	Kļūme darba materiālā, produktā vai vielā	5	11	0	1	1	0
	Šauras vai nepiemērotas telpas	2	2	0	0	0	0
	Nepietiekoša kārtība darba vietā	42	22	8	5	0	2
	Nepiemēroti individuālās aizsardzības līdzekļi vai to trūkums	19	20	8	9	1	0
	Pārējie (neapmierinoši apstākļi darba vietā)	13	32	1	3	0	0
2	Nedroša cilvēka rīcība (rīcība/cilvēks)	1281	1363	217	208	43	37
	Nav ievēroti darba drošības noteikumi vai instrukcijas	618	704	122	100	22	23
	Nav lietots drošības aprīkojums vai IAL	35	40	8	6	4	0
	Lietotas nepieļautas vai nepiemērotas darba metodes	62	60	14	20	5	3
	Lietoti nepiemēroti vai nepieļauti darba rīki, instrumenti, mašīnas	9	5	3	0	0	0
	Nepietiekoša uzmanība	475	496	44	62	2	5
	Darbs alkohola reibumā	43	28	22	12	10	5
	Pārējie (Nedroša cilvēka rīcība (rīcība/cilvēks))	39	30	4	8	0	1
3	Darba organizācija un ar to saistītie trūkumi	248	221	101	114	21	18
	Trūkumi darba vadībā, nepietiekoša kontrole	91	72	38	32	12	12
	Neapmierinoša darbinieku instruēšana un apmācība	78	75	33	45	5	3
	Nepareiza darba tehnoloģijas izvēle	17	22	3	12	1	0
	Neapmierinoša darba uzdevumu deleģēšana, atbildības sadalījums	6	6	2	4	1	1
	Neapmierinoša darba vietas izveidošana	22	31	12	17	1	1
	Neapmierinoša darba telpas uzturēšana	11	4	1	1	0	0
	Pārējie (Darba organizācija un ar to saistītie trūkumi)	23	11	12	3	1	1
4	Ceļu satiksmes noteikumu neievērošana	102	111	17	23	8	10
	Ceļu satiksmes noteikumu neievērošana	102	111	17	23	8	10

5	Vardarbība (uzbrukumi)	61	95	5	4	4	1
	Vardarbība (uzbrukumi)	61	95	5	4	4	1
6	Pārējie	49	33	3	5	4	4
	Pārējie	49	33	3	5	4	4
	kopā	1902	1997	391	399	85	77

2.12. tabula

Nelaiimes gadījumos cietušo sadalījums pēc traumēšanas faktoriem

	Traumēšanas faktori	Tajā skaitā					
		Kopā		Smagi		Letāli	
		2005	2006	2005	2006	2005	2006
00	Nav informācijas	3	1	0	1	1	0
10	Saskarsme ar elektrosprīgu, ar temperatūru, ar bīstamām vielām	84	77	16	12	10	5
11	Netiešs kontakts ar metināšanas elektrisko loku, ar elektrisko dzirksteli, ar zibeni (pasīvs)	5	5	0	1	0	0
12	Tiešais kontakts ar elektrību, elektriskā lādiņa saņemšana ķermenī (elektrotrieciens)	18	6	3	1	6	3
13	Saskarsme ar atklātu uguni, karstu vai degošu priekšmetu vai vidi	43	38	7	6	3	2
14	Saskarsme ar aukstu vai saldētu priekšmetu vai vidi	1	4	0	2	0	0
15	Saskarsme ar indīgām vielām, ieelpojot tās caur degunu, muti	3	4	1	1	0	0
16	Saskarsme ar indīgām vielām, absorbējot tās caur ādu vai acīm	5	13	3	1	0	0
17	Saskarsme ar indīgām vielām caur gremošanas sistēmu, norijot tās	1	0	0	0	1	0
19	Citi 10.grupas Kontakta – Ievainojuma veidi, kas nav minēti iepriekš	8	7	2	0	0	0
20	Iegrimšana šķidrā vielā, iegrušana, nosmakšana – sīkāk nav norādīts	12	9	2	1	7	7
21	Iegrimšana, sliksana šķidrūmā	5	4	0	0	5	4
22	Iegrimšana, iegrušana, apbēršana zem cietām vielām	6	4	2	1	2	2
23	Nosmakšana ar gāzi vai ar elementārdaļiņām gaisā	0	1	0	0	0	1
29	Citi 20.grupas Kontakta – Ievainojuma veidi, kas nav minēti iepriekš	1	0	0	0	0	0
30	Horizontāla vai vertikālā sadursme ar/preto stacionāru objektu (cilvēks kustībā) – sīkāk nav norādīts	595	602	146	140	14	19
31	Vertikāla kustība – sadursme/trieciens ar vai preto stacionāru objektu (kritiena (no augstuma) rezultātā)	462	548	130	131	12	16
32	Sadursme, trieciens ar vai preto stacionāru objektu horizontālas kustības rezultātā	124	52	16	8	2	3
39	Citi 30.grupas Kontakta – Ievainojuma veidi, kas nav minēti iepriekš	9	2	0	1	0	0
40	Sadursme vai sitiens ar kustībā esošu priekšmetu – sīkāk nav norādīts	363	454	53	73	16	18
41	Sitiens – lidojoša priekšmeta iedarbība	60	81	6	14	3	4
42	Sitiens – krītoša priekšmeta iedarbība	133	167	19	27	6	1
43	Sitiens – piekarināta, šūpojoša priekšmeta iedarbība	17	16	2	1	1	0
44	Sitiens – ripojoša priekšmeta iedarbība, ieskaitot transportlīdzekļus	37	74	9	6	1	3
45	Saduršanās ar kustībā esošiem objektiem, t.sk. transportlīdzekļiem – saduršanās ar personu (cietušais kustībā)	109	115	16	25	5	10
49	Citi 40.grupas Kontakta – Ievainojuma veidi, kas nav minēti iepriekš	7	1	1	0	0	0

50	Saskarsme ar asu, smailu, raupju, nelīdzenu Materiālo aģentu – sīkāk nav norādīts	207	210	5	2	0	1
51	Saskarsme ar asu Materiālo aģentu (naži, asmeņi, utt.)	133	132	4	1	0	1
52	Saskarsme ar smailu Materiālu aģentu (naglas, asi instrumenti, utt.)	49	49	0	0	0	0
53	Saskarsme ar nelīdzenu, raupju, cietu Materiālu aģentu	24	28	1	1	0	0
59	Citi 50.grupas Kontakta – Ievainojuma veidi, kas nav minēti iepriekš	1	1	0	0	0	0
60	Ievilkšana, saspiešana, iespiešana, sasmalcināšana (saberžot), utt. – sīkāk nav norādīts	228	238	48	51	5	2
61	Ievilkšana, saspiešana, iespiešana – iekšienē	35	37	7	9	0	1
62	Ievilkšana, saspiešana, iespiešana – zem	20	30	5	6	1	1
63	Ievilkšana, saspiešana, iespiešana – starp	77	92	6	14	3	0
64	Ķermeņu daļas, rokas vai pirksta noraušana vai atgriešana (amputācija)	95	79	30	22	1	0
69	Citi 60.grupas Kontakta – Ievainojuma veidi, kas nav minēti iepriekš	1	0	0	0	0	0
70	Fiziska vai garīga spriedze, stress – sīkāk nav norādīts	24	21	1	1	2	0
71	Fiziska spriedze – skeleta-muskuļu sistēmā	18	21	1	1	0	0
72	Fiziska spriedze – radiācijas, trokšņu, gaismas vai augstspiediena iedarbības rezultātā	2	0	0	0	0	0
73	Garīga spriedze, stress vai šoks	1	0	0	0	0	0
79	Citi 70.grupas Kontakta – Ievainojuma veidi, kas nav minēti iepriekš	3	0	0	0	2	0
80	Kodums, dzēliens, spēriens, situms, utt. (cilvēka vai dzīvnieka)	65	99	5	5	1	1
81	Dzīvnieku kodiens	35	40	0	0	0	0
82	Insektu vai zivju kodiens, dzēliens	1	2	1	0	0	0
83	Trieciens, sitiens, grūdiens, spēriens, sitiens, žņaugšana (gan cilvēku, gan dzīvnieku)	28	57	4	5	1	1
89	Citi 80.grupas Kontakta – Ievainojuma veidi, kas nav minēti iepriekš	1	0	0	0	0	0
99	Pārējie Kontakti – Ievainojuma veidi, kas nav minēti iepriekš šajā klasifikācijā	1	5	0	0	0	0
kopā		1582	1716	276	286	56	53

2.13. tabula

Nelaimes gadījumu sadalījums pēc ievainotām ķermeņa daļām

	Ievainota ķermeņa daļa	2005	2006
00	Cietušo ķermeņa daļu nav iespējams noteikt	5	6
10	Galva (bez detalizēta uzskaitījuma)	169	192
11	Galvas un galvaskausa nervi un asinsvadi, smadzeņu asinsvadi	14	14
12	Sejas daļa	49	56
13	Acs (acis)	27	48
14	Auss (ausis)	2	1
18	Galva, cietušas daudzas daļas	21	14
19	Galva, citas daļas, kas nav iepriekš minētas	7	9
20	Kakls (bez detalizēta uzskaitījuma)	10	9
21	Kakls, neieskaitot mugurkaulu un kakla skriemeļus	2	3
22	Kakls, citas daļas, kas nav iepriekš minētas	0	2
30	Mugura (bez detalizēta uzskaitījuma)	18	15
31	Mugura, ieskaitot mugurkaulu un muguras skriemeļus	36	36
39	Mugura, citas daļas, kas nav iepriekš minētas	7	2
40	Rumpis un orgāni (bez detalizēta uzskaitījuma)	10	17
41	Krūškurvis, ribas (arī locītavas) un plecu lāpstiņas	61	56

42	Krūšu daļa, ieskaitot orgānus	9	18
43	Iegurnis un vēdera daļa, ieskaitot orgānus	30	27
48	Rumpis, ievainotas daudzas vietas	3	1
49	Rumpis, citas daļas, kas nav iepriekš minētas	6	1
50	Augšējās ekstremitātes (bez detalizēta uzskaitījuma)	29	27
51	Plecs un plecu locītavas	37	47
52	Roka, ieskaitot elkoni	92	114
53	Plauksta	101	123
54	Rokas pirksts (pirksti)	350	348
55	Delnas locītava	23	24
58	Augšējās ekstremitātes, cietušas daudzas vietas	10	8
59	Augšējās ekstremitātes, citas daļas, kas nav iepriekš minētas	2	12
60	Apakšējās ekstremitātes (bez detalizēta uzskaitījuma)	65	69
61	Gūža un gūžas locītava	29	19
62	Kāja, ieskaitot celi	77	87
63	Potīte	64	87
64	Pēda	113	113
65	Kājas pirksts (pirksti)	41	44
68	Apakšējās ekstremitātes, skartas daudzas vietas	12	11
69	Apakšējās ekstremitātes, citas daļas, kas iepriekš nav minētas	17	24
70	Viss ķermenis (bez detalizēta uzskaitījuma)	14	13
71	Viss ķermenis (sistēmiskā iedarbība)	5	3
78	Cietušas daudzas ķermeņa vietas	15	16
	kopā	1582	1716

2.14. tabula

Nelaiemes gadījumu sadalījums pēc ievainojuma rakstura

	Ievainojuma raksturs	2005	2006
000	Ievainojuma veids nezināms vai nav norādīts	21	19
010	Brūces un virspusēji ievainojumi	167	167
011	Virspusēji ievainojumi	164	171
012	Atvērtas brūces	191	233
019	Citi brūču un virspusēju ievainojumu veidi	31	44
020	Kaulu lūzumi	181	192
021	Slēgti lūzumi	262	294
022	Atklāti lūzumi	90	102
029	Citi kaulu lūzumu veidi	6	6
030	Izmežģījumi, sastiepumi un izstiepumi	70	80
031	Izmežģījumi un muguras skriemeļu mežģījumi (subluksācijas)	9	2
032	Sastiepumi un izstiepumi	61	52
039	Citi izmežģījumu, sastiepumu un izstiepumu veidi	7	17
040	Traumatiskas amputācijas (ķermeņa daļu zaudējums)	95	95
050	Smadzeņu satricinājums un iekšējie ievainojumi	45	60
051	Smadzeņu satricinājums un intrakraniālie ievainojumi	44	39
052	Iekšējie ievainojumi	18	24
059	Citi smadzeņu satricinājuma un iekšējo ievainojumu veidi	11	11
060	Apdegumi, applaucējumi un apsaldējumi	16	15
061	Apdegumi un applaucējumi (termālie)	36	31
062	Ķīmiskie apdegumi	7	16
063	Apsaldējumi	0	2
069	Citi apdegumu, applaucējumu un apsaldējumu veidi	7	1
070	Saindēšanās un infekcijas	3	0

071	Akūtas saindēšanās	3	1
072	Akūtas infekcijas	0	4
079	Citi saindēšanās un infekciju veidi	1	0
080	Slikšana un asfikcija (nosmakšana)	5	4
081	Asfikcija (nosmakšana)	2	2
090	Skaņas un vibrācijas sekas	1	0
091	Akūts dzirdes zudums	1	0
099	Citas skaņas iedarbības un vibrācijas sekas	0	1
101	Karstuma un saules dūriens	0	1
109	Citas temperatūras galējību, gaismas un radiācijas sekas	0	2
110	Šoks	3	1
112	Traumatiskais šoks	0	1
120	Daudzi ievainojumi	18	14
999	Citi ievainojumi, kas nav minēti iepriekš	6	12
	kopā	1582	1716

2.15. tabula

Nelaiemes gadījumos zaudēto darba nespējas darba dienu skaits

		2005	2006
	Zaudēto dienu skaits	38746	40140

2.16. tabula

Darba devēja zaudējumi, kas saistīti ar nelaiemes gadījumu

		2005	2006
	Pēc darba nespējas lapām (A) izmaksātā nauda, Ls	120346	162921
	Zaudējumi, kas radušies sabojāto ražošanas līdzekļu dēļ, Ls	117674	100597
	Sagrauto ēku un būvju vērtība, Ls	120500	5889

2.17. tabula

Ierosinātas krimināllietas

		2005	2006
	Krimināllietu skaits	18	35

2.18. tabula

Detalizēts informācijas apkopojums par 2006.gadā notikušajiem nelaimes gadījumiem darbā reģionu griezumā

Nozare atbilstoši vispārējās ekonomiskās darbības klasifikācijas (NACE) klasifikatoram	Reģions							Kopā
	Austrum-vidzemes	Dienvīdū	Kurzemes	Latgales	Rīgas	Zemgales	Ziemeļ-vidzemes	
APSTRĀDES RŪPNIECĪBA	22	35	80	53	275	52	70	587
BŪVNICĪBA	5	14	37	11	128	7	15	217
TRANSPORTS, GLABĀŠANA UN SAKARI	4	10	39	16	194	10	12	285
Pārējās nozares (pēc NACE klasifikatora)	24	46	79	54	314	43	67	627
Kopā	55	105	235	134	911	112	164	1716

2.19. tabula

Dati par 2006.gadā notikušajiem nelaimes gadījumiem darbā nodarbināto vecuma griezumā

Nozare atbilstoši vispārējās ekonomiskās darbības klasifikācijas (Nace) klasifikatoram	Vecums							Kopā
	līdz 18	18-24	25-34	35-44	45-54	55-64	65-	
APSTRĀDES RŪPNIECĪBA	4	91	109	126	157	84	16	587
BŪVNICĪBA	2	46	47	52	41	25	4	217
TRANSPORTS, GLABĀŠANA UN SAKARI	0	11	42	50	91	79	12	285
Pārējās nozares (pēc NACE klasifikatora (pēc NACE klasifikatora))	6	75	123	143	135	107	38	627
Kopā	12	223	321	371	424	295	70	1716

2.20. tabula

Dati par 2006.gadā notikušajiem nelaimes gadījumiem darbā nodarbināto darba stāža griezumā

Nozare atbilstoši vispārējās ekonomiskās darbības klasifikācijas (Nace) klasifikatoram	Darba stāžs						Kopā
	līdz 1 gadam	1-3	4-10	11-15	16-20	21-	
APSTRĀDES RŪPNIECĪBA	230	197	111	22	6	21	587
BŪVNICĪBA	116	48	36	6	2	9	217
TRANSPORTS, GLABĀŠANA UN SAKARI	70	80	82	25	2	26	285
Pārējās nozares (pēc NACE klasifikatora)	184	202	121	50	23	47	627
Kopā	600	527	350	103	33	103	1716

2.21. tabula

Dati par 2006.gadā notikušajiem nelaimes gadījumiem darbā pēc cēloņiem

Nozare atbilstoši vispārējās ekonomiskās darbības klasifikācijas (Nace) klasifikatoram	Cēloņi					Kopā
	Nav ievēroti darba drošības noteikumi vai instrukcijas	Trūkumi darba vadībā, nepietiekoša kontrole	Neapmierinoša darbinieku instruēšana un apmācība	Ceļu satiksmes noteikumu neievērošana	Vardarbība (uzbrukumi)	
APSTRĀDES RŪPNIECĪBA	351	30	38	10	6	435
BŪVNICĪBA	87	16	12	36	2	153
TRANSPORTS, GLABĀŠANA UN SAKARI	84	7	6	84	82	263
Pārējās nozares (pēc NACE klasifikatora)	182	19	19	92	100	412
Kopā	704	72	75	222	190	1263

2.22. tabula

Dati par 2006.gadā notikušajiem nelaimes gadījumiem darbā pēc profesiju grupām

Nozare atbilstoši vispārējās ekonomiskās darbības klasifikācijas (NACE) klasifikatoram	Profesijas atbilstoši LR profesiju klasifikatoram				Kopā
	Kvalificēti strādnieki un amatnieki	Iekārtu un mašīnu operatori un izstrādājumu montieri	Vienkāršās profesijas	Pārējās	
APSTRĀDES RŪPNIECĪBA	206	218	123	40	587
BŪVNICĪBA	109	30	63	15	217
TRANSPORTS, GLABĀŠANA UN SAKARI	35	80	42	128	285
Pārējās nozares (pēc NACE klasifikatora)	92	85	122	328	627
Kopā	442	413	350	511	1716

2.23. tabula

Dati par 2006.gadā notikušajiem nelaimes gadījumiem darbā pēc dzimuma nozaru griezumā

Nozare atbilstoši vispārējās ekonomiskās darbības klasifikācijas (NACE) klasifikatoram	Dzimums		Kopā
	Vīrieši	Sievietes	
APSTRĀDES RŪPNIECĪBA	415	172	587
BŪVNICĪBA	211	6	217
TRANSPORTS, GLABĀŠANA UN SAKARI	159	126	285
Pārējās nozares (pēc NACE klasifikatora)	355	272	627
Kopā	1140	576	1716

2.24. tabula

Dati par 2006.gadā notikušajiem nelaimes gadījumiem darbā pēc profesiju grupām reģionu griezumā

Profesija atbilstoši LR profesiju klasifikatoram	Reģions							Kopā
	Austrum-vidzemes	Dienvidu	Kurzemes	Latgales	Rīgas	Zemgales	Ziemeļ-vidzemes	
KVALIFICĒTI STRĀDNIEKI UN AMATNIEKI	11	36	69	30	214	39	42	441
IEKĀRTU UN MAŠĪNU OPERATORI UN IZSTRĀDĀJUMU MONTIERI	23	25	49	39	190	25	62	413
VIENKĀRŠĀS PROFESIJAS	12	20	52	20	194	19	33	350
Pārējas profesiju grupas (pēc Profesiju klasifikatora)	9	24	65	45	313	29	27	512
Kopā	55	105	235	134	911	112	164	1716

2.25. tabula

Dati par 2006.gadā notikušajiem nelaimes gadījumiem darbā pēc profesiju grupām darba stāža griezumā

Profesija atbilstoši LR profesiju klasifikatoram	Darba stāžs						Kopā
	līdz 1 gadam	1-3	4-10	11-15	16-20	21-	
KVALIFICĒTI STRĀDNIEKI UN AMATNIEKI	174	132	87	19	8	21	441
IEKĀRTU UN MAŠĪNU OPERATORI UN IZSTRĀDĀJUMU MONTIERI	148	123	89	21	5	27	413
VIENKĀRŠĀS PROFESIJAS	164	95	61	17	4	9	350
Pārējas profesiju grupas (pēc Profesiju klasifikatora)	114	177	113	46	16	46	512
Kopā	600	527	350	103	33	103	1716

2.26. tabula

Dati par 2006.gadā notikušajiem nelaimes gadījumiem darbā pēc cēloņiem reģionu griezumā

Cēloņi	Reģions							Kopā
	Austrum- vidzemes	Dienvidu	Kurzemes	Latgales	Rīgas	Zemgales	Ziemeļ- vidzemes	
Nedroša cilvēka rīcība (rīcība/cilvēks)	51	96	191	87	654	96	188	1363
Nav ievēroti darba drošības noteikumi vai instrukcijas	26	47	91	43	352	45	100	704
Darba organizācija un ar to saistītie trūkumi	8	22	30	52	86	12	11	221
Trūkumi darba vadībā, nepietiekoša kontrole	2	6	10	17	33	2	2	72
Neapmierinoša darbinieku instruēšana un apmācība	4	8	10	18	23	8	4	75
Ceļu satiksmes noteikumu neievērošana	0	4	15	14	70	5	3	111
Ceļu satiksmes noteikumu neievērošana	0	4	15	14	70	5	3	111
Vardarbība (uzbrukumi)	2	12	10	12	47	7	5	95
Vardarbība (uzbrukumi)	2	12	10	12	47	7	5	95
Pārēji cēloņi	9	12	27	44	87	19	9	207
Kopā	70	146	273	209	944	139	216	1997

**Pārskats par 2006.gada atzītajām arodslimībām un to
izveidošanās cēloņiem darbošos uzņēmumos**

3.1.tabula

1	Reģionos reģistrētie arodslimību gadījumi	2006.gads	2005.gads
	Austrumvidzemes RVDI	17	25
	Alūksnes rajons	1	7
	Balvu rajons	0	3
	Gulbenes rajons	4	3
	Madonas rajons	12	12
	Dienvidu RVDI	32	35
	Aizkraukles rajons	3	9
	Jēkabpils rajons	7	6
	Ogres rajons	22	20
	Kurzemes RVDI	55	67
	Liepājas rajons	12	24
	Talsu rajons	21	19
	Saldus rajons	4	13
	Kuldīgas rajons	12	5
	Ventspils rajons	6	6
	Latgales RVDI	36	48
	Daugavpils rajons	18	17
	Rēzeknes rajons	12	12
	Ludzas rajons	0	5
	Krāslavas rajons	1	4
	Preiļu rajons	5	10
	Rīgas RVDI	296	413
	Rīgas rajons	37	51
	Jūrmalas pilsēta	6	5
	Rīgas pilsēta	253	357
	Ziemeļvidzemes RVDI	63	78
	Cēsu rajons	12	14
	Limbažu rajons	21	18
	Valkas rajons	9	9
	Valmieras rajons	21	37
	Zemgales RVDI	70	75
	Jelgavas rajons	19	26
	Bauskas rajons	4	7
	Dobeles rajons	35	36
	Tukuma rajons	12	6
	Kopā:	569	741

3.2.tabula

2	Arodslimību gadījumu sadalījums pēc vecuma	2006.gads	2005.gads
	no 0 līdz 17 gadiem	0	1
	no 18 līdz 24 gadiem	0	1
	no 25 līdz 34 gadiem	6	9
	no 35 līdz 44 gadiem	51	92
	no 45 līdz 54 gadiem	241	264
	no 55 līdz 64 gadiem	221	321
	virs 65 gadiem	50	53
	Kopā:	569	741

3.3.tabula

3	Arodslimību gadījumu sadalījums pēc dzimuma	2006.gads	2005.gads
1	Vīrieši	274	340
2	Sievietes	295	401
	Kopā:	569	741

3.4.tabula

4	Arodslimību gadījumu sadalījums pēc profesiju grupām, atbilstoši profesiju klasifikatoram	2006.gads	2005.gads
1	Likumdevēji, valsts vecākas amatpersonas, vadītāji, t.sk.:	2	9
11	Likumdevēji, valsts vecākas amatpersonas	0	7
12	Kolektīvie vadītāji	2	0
13	Vispārēji vadītāji	0	2
2	Vecākie speciālisti, t.sk.:	52	62
21	Fiziķi, ķīmiķi, matemātiķi, inženieri	4	4
22	Vecākie dabaszinātņu un veselības aprūpes speciālisti	40	48
23	Vecākie mācību iestāžu speciālisti	7	7
24	Citi vecākie speciālisti	1	3
3	Speciālisti, t.sk.:	48	97
31	Fizikas un inženierzinātņu speciālisti	12	33
32	Dabaszinātņu un veselības aprūpes speciālisti	27	49
33	Mācību iestāžu speciālisti	4	9
34	Citi speciālisti	5	6
4	Kalpotāji, t.sk.:	13	11
41	Iestāžu kalpotāji	10	10
42	Klientu apkalpotāji	3	1
5	Pakalpojumu un tirdzniecības darbinieki, t.sk.:	41	58
51	Individuālo pakalpojumu un apsardzes darbinieki	34	50
52	Modeļi, pārdevēji, tērpu un preču demonstrētāji	7	8
6	Kvalificēti lauksaimniecības un zivsaimniecības darbinieki, t.sk.:	18	18
61	Kvalificēti tirgus lauksaimniecības un zivsaimniecības darbinieki	18	18

62	Personiskā patēriņa lauksaimniecības un zivsaimniecības darbinieki	0	0
7	Kvalificēti strādnieki un amatnieki, t.sk.:	135	127
71	Ieguves rūpniecības un celtniecības strādnieki	18	22
72	Metālapstrādes, mašīnbūves un tām radniecīgu sfēru strādnieki	61	58
73	Precīzijas izstrādājumu, roku darba mākslas priekšmetu izgatavotāji, iespaidēji	12	4
74	Citi radniecīgu profesiju strādnieki un amatnieki	44	43
8	Iekārtu un mašīnu operatori un izstrādājumu montieri, t.sk.:	212	277
81	Rūpniecisko iekārtu operatori	28	23
82	Stacionāro iekārtu un mašīnu operatori, montieri un montētāji	48	77
83	Pašgājēju mašīnu un iekārtu vadītāji un celšanas mašīnu un iekārtu operatori	136	177
9	Vienkāršas profesijas, t.sk.:	48	82
91	Tirdzn. un apkalpošanas sfēras vienkāršas profesijas	17	33
92	Lauksaimniecības, zivsaimniecības un tām radniecīgu nozaru vienkāršas profesijas	10	19
93	Raktuvju, celtniecības, rūpniecības un transporta vienkāršas profesijas	21	30
	Kopā:	569	741

3.5. tabula

5	Arodslimību gadījumu sadalījums pēc ekonomiskās darbības veidiem atbilstoši NACE klasifikatoram	2006.gads	2005.gads
A	Lauksaimniecība, medniecība un mežsaimniecība	54	61
01	Lauksaimniecība, medniecība un ar to saistītie pakalpojumi	40	44
02	Mežsaimniecība, kokmateriālu sagatavošana un ar to saistītie pakalpojumi	14	17
B	Zvejniecība	4	4
05	Zvejniecība, zivkopība un ar to saistīti pakalpojumi	4	4
C	Ieguves rūpniecība un karjeru izstrāde	5	5
10	Kūdras ieguve	1	2
11	Pakalpojumi, izņemot izpēti darbus	0	0
12	Urāna un torija rūdu ieguve	0	0
13	Metāla rūdu ieguve	0	0
14	Pārējā ieguves rūpniecība un karjeru izstrāde	4	3
D	Apstrādes rūpniecība	186	226
15	Pārtikas produktu un dzērienu ražošana	30	42
16	Tabakas izstrādājumu ražošana	1	1
17	Tekstilizstrādājumu ražošana	36	44
18	Apģērbu ražošana, kažokādu apstrāde un krāsošana	14	22
19	Ādu micēšana un apstrāde; somu un līdzīgu izstrādājumu; zirglietu un apavu ražošana	2	1

20	Koksnes, koka, korķa izstrādājumu ražošana, izņemot mēbeles; salmu un pīto izstrādājumu ražošana	29	35
21	Celulozes, papīra un papīra izstrādājumu ražošana	1	2
22	Izdevējdarbība, poligrāfija un ierakstu producēšana	3	1
23	Naftas pārstrādes produktu, koksa un kodoldegvielas ražošana	1	0
24	Ķīmisko vielu, to izstrādājumu un ķīmisko šķiedru ražošana	5	8
25	Gumijas un plastmasas izstrādājumu ražošana	1	4
26	Nemetālisko minerālu izstrādājumu ražošana	19	19
27	Metālu ražošana	2	5
28	Gatavo metālizstrādājumu ražošana, izņemot mašīnas un iekārtas	6	10
29	Iekārtu, mehānismu un darba mašīnu ražošana	3	1
30	Biroja tehnikas un datoru ražošana	0	0
31	Elektrisko mašīnu un aparātu ražošana	8	7
32	Radio, televīzijas, sakaru iekārtu un aparatūras ražošana	1	0
33	Medicīnisko, precīzijas un optisko instrumentu, pulksteņu ražošana	0	0
34	Automobiļu, piekabju un puspiekabju ražošana	0	0
35	Citu transporta līdzekļu ražošana	20	22
36	Mēbeļu ražošana; citur nekvalificēta ražošana	2	2
37	Otrreizējā pārstrāde	2	0
E	Elektroenerģija, gāzes un ūdens apgāde	10	14
40	Elektroenerģija, gāzes, tvaika un karstā ūdens apgāde	7	10
41	Ūdens ieguve, attīrīšana un sadale	3	4
F	Būvniecība	33	24
45	Būvniecība	33	24
G	Vairum-mazum tirdzniecība; automobiļu, motociklu, individuālas lietošanas priekšmetu, sadzīves aparatūras un iekārtu remonts	24	31
50	Automobiļu un motociklu pārdošana, apkope un remonts, auto degvielas mazumtirdzniecība	5	4
51	Vairumtirdzniecība un komisijas tirdzniecība, izņemot automobiļus un motociklus	3	4
52	Mazumtirdzn.(izņ.auto-moto); individ. lietošanas priekšm., sadzīves aparātu, iekārtu remonts	16	23
H	Viesnīcas un restorāni	5	9
55	Viesnīcas un restorāni	5	9
I	Transports, glabāšana un sakari	98	161
60	Sauszemes transports, cauruļvadu transports	85	137
61	Ūdenstransports	5	2
62	Gaisa transports	1	1
63	Transporta papilddarbība un palīgdarbība, tūrisma aģentūru darbība	5	14
64	Pasts un telekomunikācijas	2	7
J	Finanšu starpniecība	2	0

65	Finanšu starpniecība, izņemot apdrošināšanu un pensiju finansēšanu	2	0
66	Apdrošināšana un pensiju finansēšana, izņemot obligāto sociālo apdrošināšanu	0	0
67	Finanšu starpniecību papildinoša darbība	0	0
K	Operācijas ar nekustamo īpašumu, noma, datorpakalpojumi, zinātne un citi komercpakalpojumi	3	9
70	Operācijas ar nekustāmo īpašumu	3	7
71	Transportlīdzekļu, mašīnu un iekārtu, individuālās lietošanas priekšmetu un sadzīves aparātūras un iekārtu izmantošana	0	0
72	Datorpakalpojumi un ar datoriem saistītas darbības	0	0
73	Zinātniskās pētniecības darbs	0	0
74	Cita komercpakalpojumi	0	2
L	Valsts pārvalde un aizsardzība; obligātā sociālā apdrošināšana	16	15
75	Valsts pārvalde un aizsardzība; obligātā sociālā apdrošināšana	16	15
M	Izglītība	26	38
80	Izglītība	26	38
N	Veselība un sociālā aprūpe	82	113
85	Veselība un sociālā aprūpe	82	113
O	Sabiedriskie, sociālie un individuālie pakalpojumi	20	31
90	Atkritumu apsaimniekošana, teritorijas tīrīšana	4	6
91	Sabiedrisko, politisko un citu organizāciju darbība	2	1
92	Atpūta, kultūra un sports	0	6
93	Pārējo individuālo pakalpojumu sniegšana	14	18
P	Individuālās mājāsaimniecības ar algotu darbaspēku	1	0
95	Mājāsaimniecību kā darba devēju darbība	0	0
97	Individuālo mājāsaimniecību pašpatēriņa pakalpojumi	1	0
Q	Ārpusteritoriālās organizācijas un institūcijas	0	0
99	Ārpusteritoriālās organizācijas un institūcijas	0	0
Kopā:		569	741

3.6.tabula

6	Arodslimību grupas un kods atbilstoši 10. starptautiskajai slimību klasifikācijai	2006.gads	2005.gads
A00 –B99	Infekcijas un parazitārās slimības	11	29
C00 –C97, D00 –D48	Audzēji (ļaundabīgi un pirmsvēža slimības)	4	5
D50 –D89	Asins un asinsrades orgānu slimības un noteikti imūnsistēmas traucējumi	0	0
E00 – E90	Endokrīnās, uztveres un vielmaiņas slimības	0	0
F00 – F99	Psihiski un uzvedības traucējumi	0	0
G00 –G99	Nervu sistēmas slimības	184	254

H00 –H59	Acs un tās palīgorgānu slimības	1	0
H60 –H95	Auss un aizauss paugura slimības	11	6
I00 – I99	Asins rites slimības	1	3
J00 – J99	Elpošanas sistēmas slimības	69	52
K00 –K93	Gremošanas sistēmas slimības	0	0
L00 – L99	Ādas un zemādas audu slimības	7	7
M00 M99	Skeleta – muskuļu – saistaudu sistēmas slimības	157	222
N00 –N99	Urogēnās sistēmas slimības	0	0
T36-T 78	Saindēšanās u.c. ārēju iedarbību sekas	124	163
Kopā:		569	741

3.7.tabula

7	Arodslimību gadījumu sadalījums pēc seku grupām (darbspēju zudums)	2006.gads	2005.gads
A00	Pārejoša arodslimība, darbnespējas lapa nav precīzi norādīta	-	-
A01 –A08	3 zaudētas dienas – 6 mēneši un ilgāk	-	-
B00	Pastāvīga darba nespēja bez pensijas, ar nenoteiktu darbspēju zudumu	-	-
B01 – B05	Noteikts darbspēju zudums % bez invaliditātes piešķiršanas	368	530
B06	Piešķirta invaliditāte	193	219
998	Nāve	-	-
999	Nekur citur neminēta slimības smaguma pakāpe	-	-
Kopā:		561	749

3.8.tabula

8	Arodslimību gadījumu sadalījums pēc cēloņu grupām	2006.gads	2005.gads
	Ķīmiskie faktori	0	0
	Bioloģiskie faktori	0	0
	Fizikālie faktori	2	0
	Ārstniecības līdzekļi	0	0
	Fiziskās pārslodzes	0	1
	Rūpnieciski aerosoli	0	0
	Aroda alergēni	0	0
	Psihosociālie faktori	0	0
	Kombinētu faktoru grupa	567	739
	Kopā:	569	740

3.9.tabula

9	Arodslimību gadījumu sadalījums pa uzņēmuma veidiem	2006.gads	2005.gads
	Valsts iestādes	27	36
	Akciju sabiedrības	159	225
	Sabiedrības ar ierobežotu atbildību	322	402
	Individuālie komersanti	17	16

	Pašvaldību uzņēmumi	44	61
	Sabiedriskās organizācijas	0	1
	Kopā:	569	741

3.10. tabula

10	Arodslimību gadījumu sadalījums pa uzņēmumu grupām	2006.gads	2005.gads
	līdz 5 darbiniekiem	19	24
	no 6 līdz 49 darbinieki	90	137
	no 50 līdz 249 darbinieki	171	198
	no 250 līdz 499 darbinieki	82	117
	500 darbinieki un vairāk	207	265
	Kopā:	569	741

3.11. tabula

11	Arodslimību gadījumu sadalījums pēc darba riska faktoru iedarbības laika	2006.gads	2005.gads
	līdz 5 gadiem	3	7
	no 6 līdz 10 gadiem	12	21
	no 11 līdz 15 gadiem	43	29
	no 16 līdz 20 gadiem	59	85
	no 21 līdz 30 gadiem	239	306
	no 31 līdz 35 gadiem	115	163
	no 36 līdz 40 gadiem	66	78
	ilgāk par 40 gadiem	32	52
	Kopā:	569	741

3.12. tabula

12	Arodslimību gadījumu sadalījums pēc arodslimnieku kopējā darba stāža	2006.gads	2005.gads
	līdz 5 gadiem	1	8
	no 6 līdz 10 gadiem	0	5
	no 11 līdz 15 gadiem	8	10
	no 16 līdz 20 gadiem	23	35
	no 21 līdz 30 gadiem	161	211
	no 31 līdz 35 gadiem	141	158
	no 36 līdz 40 gadiem	129	174
	ilgāk par 40 gadiem	104	140
	Kopā:	569	741

3.13. tabula

13	Arodslimību gadījumu sadalījums pēc seku grupām uz DVHR sastādīšanas brīdi (darba attiecības)	2006.gads	2005.gads
	Turpina strādāt profesijā (amatā)	469	569
	Strādā citā darbā un citā profesijā (amatā)	34	66
	Nestrādā	66	106
	Kopā:	569	741

3.14. tabula

14	Veiktie pasākumi arodslimību profilaksei	2006.gads	2005.gads
	Riska faktoru mērījumi ir/nav veikti	216/353	302/439
	Obligātās veselības pārbaudes ir/nav veiktas	304/265	382/359
	Izsniegti IAL/nav izsniegti	463/106	575/166

VDI 2006.gada darbības pārskatu sagatavoja VDI Stratēģijas un analīzes nodaļa